

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HET ONDER CONTROLE BRENGEN VAN DE BEDRIJFSPENSIOENFONDSEN (KONINKLIJKE BESLUITEN VAN 14 EN 15 MEI 1985)

Het Belgisch Staatsblad van 7 juni 1985 bevat twee koninklijke besluiten, waarbij de «private voorzorgsinstellingen» onderworpen worden aan de controle van de Controledienst voor de Verzekeringen¹. Het is niet mogelijk, in een kort artikel alle bepalingen van deze koninklijke besluiten te ontleden, waarvan vele een technisch karakter hebben; het lijkt echter geraden op de algemene kenmerken van de nieuwe reglementering te wijzen².

A. Het oude stelsel

1. De bedrijven die tegenover hun werknemers de verplichting op zich hadden genomen hun een aanvullend ouderdoms- of invaliditeitspensioen toe te kennen — de zg. «bovenwettelijke voordelen», boven het wettelijk stelsel dat enkel de basisbehoefte dekt — beschikten tot hiertoe over verschillende mogelijkheden:

¹ Koninklijk besluit van 14 mei 1985 tot toepassing op de private voorzorgsinstellingen van de wet van 9 juli 1985 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen (B.S., blz. 8674) en koninklijk besluit van 15 mei 1985 betreffende de activiteiten van de private voorzorgsinstellingen (B.S., blz. 8683).

² Zie hierover: *Het onder controle brengen van de privé-pensioenfondsen in België*, Aida-colloquium 1981, 254 blz., S. FREDERICQ en J. ROGGE (red.), Kluwer Rechtswetenschappen, Deurne, 1982, verder aangehaald onder de benaming «Privé-pensioenfondsen». In de laatste jaren werden meerdere colloquia en studiedagen aan dit probleem gewijd, zie o.m.: Symposium «De toekomst van de aanvullende pensioenen», op 13 mei 1985 door de Belgische Vereniging van pensioenfondsen, Brussel; Colloquium «De nieuwe reglementering van de privé-pensioenfondsen in België: wat nu?», op 19 november 1984 door de Oudstudentenvereniging van het Instituut voor Actuariële Wetenschappen, Leuven. Zie ook «Assurance de groupe ou fonds de pension?» in *Tendances*, 13 september 1985, 191-201; «Controle van de pensioenfondsen», in *V.B.O.-Mededelingen*, 1985, nr. 13, 1275-1278 en een voortreffelijk speciaal nummer (juli 1985) van het *Tijdschrift voor Ondernemingspensioenfondsen* van Assubel.

1) Het sluiten van een groepsverzekering, waarbij het bedrijf (de verzekeringnemer) premies stort aan een verzekeringsmaatschappij, die voor de betaling van het aanvullend pensioen zorgt. In dit mechanisme, dat gebaseerd is op de kapitalisatie, ontvangt de werknemer het pensioen dat met de gestorte premies overeenstemt; het eventuele onvermogen van zijn vroegere werkgever na zijn oppensioenstelling blijft voor hem zonder gevolg.

Het risico van een slechte belegging van de reserves draagt hij evenmin: de verplichtingen van de verzekeringsmaatschappij zijn vooraf bepaald en zij is onderworpen aan controle door de Controledienst voor de Verzekeringen. De werknemer heeft dan alle zekerheid dat het «bovenwettelijk pensioen» hem zal worden uitbetaald indien de premies worden gestort.

2) De oprichting door het bedrijf — of door verscheidene bedrijven die zich groeperen — van een «voorzorgsinstelling», gewoonlijk in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerken, die de bijdragen van de deelnemers int en tot betaling aan de gepensioneerden overgaat. Hier ook is het vermogen van de betaler van het pensioen gescheiden van dat van het bedrijf, doch noch de technische basis voor de pensioenvorming, noch de beleggingspolitiek van de voorzorgsinstelling worden gecontroleerd, zodat het gevaar niet denkbeeldig is dat bij economische crisis de beloofde prestaties niet kunnen worden uitgevoerd.

3) Het toepassen van een stelsel waarbij de onderneming zelf, via de algemene kosten, tot betaling aan de gepensioneerde werknemers overgaat. In dit stelsel worden in principe geen reserves gevormd³. Het sluit aan bij de repartitie, aangezien de pensioenlast gedragen wordt door de inkomsten van het bedrijf tijdens het jaar waarin het pensioen wordt gestort.

³ Wel hebben de ondernemingen die de vorm van de naamloze vennootschap hebben aangenomen, de verplichting om in de bijlage bij hun jaarrekening, hun toekomstige schulden tegenover hun gepensioneerden te vermelden.

Voor het bedrijf biedt dat derde stelsel echter het voordeel, dat het geen storting moet verrichten voordat de werknemer de pensioengerechtigde leeftijd bereikt; is deze leeftijd bereikt dan blijft de last van de verdere stortingen op het bedrijf rusten. Het bedrijf betaalt dus later dan wanneer het een groepsverzekering aangaat, waarbij alle premies betreffende een werknemer vereffend zullen zijn voordat hij met pensioen gaat. Voor de werknemer biedt dat derde stelsel het voordeel dat, als de zaken goed gaan, het bedrijf misschien vrijwillig het «bovenwettelijk pensioen» indexeert. Zoals verderop uiteengezet, kunnen deze voordelen echter niet opwegen tegen het zeer grote risico dat voor de werknemer voortspruit uit het feit dat hij bij insolventie van zijn werknemer iedere mogelijkheid op uitkering verliest.

2. Vergeleken bij de groepsverzekering bieden het tweede en het derde stelsel grote nadelen: in de groepsverzekering, die sedert lang gecontroleerd wordt, hebben de verzekerden een voldoende zekerheid dat hun rechten beschermd worden, o.m. wat de solvabiliteit van hun schuldenaar (de verzekeringsmaatschappij) betreft. De twee andere stelsels ontsnapten, tot het invoeren van de nieuwe reglementering, aan iedere controle, zodat de pensioengenieters aan een dubbel gevaar waren blootgesteld:

1° Zo er reserves werden gevormd, dat de technische basissen voor de berekening van de verplichtingen van partijen niet correct waren;

2° in elk geval, dat de pensioenbetaler op een bepaald ogenblik niet voldoende solvabel meer zou zijn om de betaalde prestaties uit te voeren. Dit gevaar bestond niet alleen in het geval dat het bedrijf zelf via algemene kosten betaalde — iedere onderneming kan door het noodlot getroffen worden en failliet gaan — maar ook bij pensioenbetaling door een V.Z.W.: is de V.Z.W. door het bedrijf opgericht, dan is het gevaar niet denkbeeldig dat zij haar activa in dit bedrijf zelf belegt, hetgeen voor de leiders van de onderneming een gemakkelijk middel is om aan liquiditeiten te geraken. Faillissement van het bedrijf brengt dus onvermogen van de voorzorgsinstelling mee, zelfs indien deze reserves had gevormd.

B. De wet van 9 juli 1975

3. Om deze gevaren tekeer te gaan, en aan alle werknemers tegenover wie verplichtingen met het oog op de betaling van een aanvullend pensioen zijn genomen, dezelfde bescherming te geven als die welke verschaft wordt door de groepsverzekering, bepaalt de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen in haar artikel 2, § 3, 6°:

«Bij het verstrijken van een termijn van drie jaar, te rekenen van de inwerkingtreding van dit artikel, zijn de bepalingen van deze wet, binnen de perken van de bijzondere regels en modaliteiten door de Koning vast te stellen, van toepassing op: (...)

6° de private voorzorgsinstellingen wier hoofdbedrijvigheid erin bestaat verbintenissen aan te gaan, waarvan de uitvoering afhangt van de menselijke levensduur, opgericht als vereniging zonder winstoogmerk, en degene die in de schoot van private bedrijven opgericht werden en bij het van kracht worden van dit artikel bestonden.»

De grondgedachten van de nieuwe regeling zijn⁴:

1° *De vervanging van het tot hertoe dikwijls gebruikte repartitiestelsel door het kapitalisatiestelsel*, dat meer zekerheid geeft aan de genietters van de aanvullende pensioenen⁵. Op te merken is dat, terwijl het wettelijk pensioen op repartitie steunt, het invoeren van de kapitalisatiemethode voor het aanvullend pensioen eigenlijk overeenstemt met een combinatie van beide stelsels: repartitie via de sociale zekerheid voor de basisbehoeften, kapitalisatie voor het aanvullend stelsel (groepsverzekering of uitkering door een private voorzorgsinstelling). Hierbij kan eventueel de individuele kapitalisatie komen, op basis van een individueel contact. Aldus sluit men aan bij het «drie-pijlers»- of «drie-zuilen»-systeem, dat heden ten dage aanbevolen wordt en dat gebaseerd is: 1° op de sociale zekerheid; 2° op de collectieve voorzieningen via het bedrijf (of de bedrijfstak) en 3° op het individueel sparen.

2) *Het beroep op een afzonderlijke juridische entiteit, belast met het beheer van de pensioenen*. De private voorzorgsinstelling («pensioenfonds») moet opgericht worden als afzonderlijke juridische entiteit, los van het bedrijf zelf. Op die wijze worden en blijven de vermogens van het bedrijf en van het pensioenfonds volledig gescheiden.

Het pensioenfonds moet een rechtspersoon naar Belgisch recht zijn; het moet de vorm aannemen hetzij van een vereniging zonder winstoogmerk — hetgeen doorgaans het geval zal zijn — hetzij van een onderlinge verzekeringsmaatschappij. Hun maatschappelijk doel moet beperkt worden tot die activiteit (artikel 7 K.B. van 14 mei 1985; artikelen 9, § 2, en 12 van de wet).

Het pensioenfonds moet bij de Controledienst voor de Verzekeringen een aanvraag tot toelating indienen: de pro-

⁴ Het risico van de insolventie van het bedrijf dat via «algemene kosten» pensioenen uitbetaalt, had men op een andere wijze kunnen opvangen: door de verzekering van de schuldvordering van de pensioengenieters tegen het faillissement van de vroegere werkgever. Dit is in Duitsland gebeurd (zie E. WINDEL, «Supplemental private pension schemes for employees in Germany», in *Privé-pensioenfondsen*, blz. 71. In dit land heeft een wet van december 1974, Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betr. AVG) een insolventie-verzekering geregeld, gedragen door de «Pension-Sicherungs-Verein (PSV aG)»; aansluiting hiertoe is verplicht zo de werkgevers tegenover de werknemers de verplichting hebben aangegaan hun een aanvullend pensioen uit te betalen en dit zijn insolventie de pensioenrechten van de werknemer in gevaar zou brengen (er is dus geen verplichting tot aansluiting bij de PSV aG indien een groepsverzekeringscontract bestaat). Gedekte risico's zijn het faillissement van de werkgever, of andere omstandigheden waaruit zijn insolventie blijkt, zoals de sluiting van het volledig bedrijf. Het stelsel kan goed werken zolang de economie gezond blijft; indien zich echter veel faillissementen voordoen, wordt de last te zwaar. Ook in Duitsland heeft dit stelsel na enkele belangrijke faillissementen in het begin van de jaren tachtig aanleiding gegeven tot kritiek vanwege de industrie. De Belgen hebben het niet willen overnemen; zij vreesden dat onze bedrijven deze zware last niet zouden kunnen dragen.

⁵ Over de respectieve voor- en nadelen van kapitalisatie- en repartitiestelsel, zie o.m. LAUREAU, J., «La prévoyance sociale des professions libérales en France», blz. 310 e.v. en meer speciaal blz. 305-307, «Critique du système de répartition», in *Aktuele problemen van Verzekeringsrecht*, AIDA Colloquium Gent, 1972, Gent, Gakko, 1974; dit werk kan bekomen worden door storting van 500 fr. op rekening 290-0019123-35 van F. V. AIDA, Universiteitstraat 4, 9000 Gent.

cedure en de rechtsmiddelen (o.m. het beroep voor de Raad van State) zijn die bepaald in de wet van 9 juli 1975 voor de toelating van de verzekeringsondernemingen, met de nodige aanpassingen (artikel 6 K.B. van 15 mei 1985). Bij de aanvraag moeten de stukken worden gevoegd, waaruit de respectieve prestaties van partijen blijken, alsmede de technische grondslagen voor de operaties en alle documenten die aan de deelnemers worden overgemaakt (artikel 5 K.B. van 15 mei 1985). Dit is weer geheel in overeenstemming met de regels die inzake verzekering, en meer bepaald groepsverzekering, gelden.

De koninklijke besluiten van 14 en 15 mei 1985

4. Hoewel de termijn gesteld door artikel 2, § 3, van de wet van 9 juli 1975 drie jaar bedroeg na de inwerkingtreding van dit artikel (3 april 1975) heeft het meer dan negen jaar geduurd voordat het K.B. van 14 mei 1985 tot stand kwam⁶.

Dit kan verklaard worden door de economische moeilijkheden waarmee het bedrijfsleven na het einde van de «golden sixties» geconfronteerd werd, en door het feit dat de nieuwe reglementering door vele bedrijven als een hinder aangevoeld wordt, ten gevolge van de geleidelijke afschaffing van de financiering van het bedrijf door het pensioenfonds. Voor de bedrijven die de pensioenen via algemene kosten betaalden, betekent het invoeren van een kapitalisatiestelsel doorgaans ook een zware supplementaire last, daar het bedrijf verder de verplichtingen moet uitvoeren die verband houden met het verleden (uitkering van vervallen pensioenen) en terzelfder tijd de betalingen moet verrichten die voortspuiten uit zijn toekomstige verbintenissen (z.g. «premiebetaling»).

De vervanging van een repartitiestelsel, gebaseerd op betaling van de pensioenen via de algemene kosten, door een kapitalisatiestelsel, moet noodzakelijk gespreid worden over een lange periode met het oog op het vestigen van de nodige reserves (in Nederland, waar dit systeem reeds begin 1954, dus betrekkelijk kort na de tweede wereldoorlog werd ingevoerd, werd een overgangperiode van vijftien jaar bepaald)⁷.

Door het koninklijk besluit van 14 mei 1985 wordt de wet van 9 juli 1975 van toepassing gemaakt op de pensioenfonds, doch de tekst en de terminologie van de wet, die uiteraard betrekking hebben op de verzekering, konden zomaar niet voor deze nieuwe toestand gelden. Het koninklijk besluit regelt dan ook de nodige aanpassing⁸. Het houdt verder de algemene principes in die de werking van de pensioenfonds zullen beheersen, om de bescherming van de rechten van de gepensioengerechtigden te waarborgen.

Het tweede koninklijk besluit, dat van 15 mei 1985, houdt de regels in in verband met de toelating van de fondsen, de procedure, de financiële werking, de beleggingen,

het reglement, het financieringsplan en de tarieven. Het is de Controledienst voor de Verzekeringen die belast wordt met de controle van de werking van de pensioenfonds. Deze oplossing, die door de wet van 9 juli 1975 werd aangevaard, is logisch daar de twee wijzen waarop het aanvullend pensioen kan worden georganiseerd — groepsverzekering of toekenning door een private voorzorgsinstituting — zoveel mogelijk op elkaar moeten worden afgestemd.

Behoud van de verplichtingen van het bedrijf

5. Op één punt is er een fundamenteel verschil in de verhoudingen tussen werknemer en groepsverzekeraar enerzijds, en tussen werknemer en pensioenfonds anderzijds. De groepsverzekeraar komt in de plaats van de werkgever; deze is bevrijd tegenover zijn werknemer zodra hij de premie heeft betaald. Men had lange tijd gedacht dat hetzelfde zou gebeuren met het pensioenfonds en dat dit de plaats zou innemen van het bedrijf, zodat dit laatste zelfs bevrijd zou zijn, met andere woorden dat de verbintenis van het fonds zoals die van een verzekeringsmaatschappij een *resultaatsverbintenis* zou worden.

Deze oplossing werd niet gekozen: de V.Z.W. («het fonds») neemt alleen een *inspanningsverbintenis* op zich, nl. de verbintenis om de gelden die haar door het bedrijf worden overgemaakt, als een goed huisvader te beheren. De V.Z.W. moet deze fondsen beleggen naar best vermogen, en de pensioenen uitbetalen, doch haar verbintenis gaat niet verder. Zoals de memorie van toelichting het uitdrukt⁹ «treedt het pensioenfonds feitelijk op als een tussenpersoon»: het is belast met het uitvoeren, ten voordele van de begunstigten, van de door de werkgever tegenover zijn werknemers — toekomstige gepensioneerden — aangegane verbintenissen, die in het pensioenreglement zijn vastgelegd. Het is echter de werkgever op wie de resultaatsverbintenis rust: hij blijft tegenover de (vroegere) werknemer gebonden. Hij zal derhalve het pensioen moeten betalen indien het fonds in gebreke blijft.

C. Vergelijking met de groepsverzekering

6. Daar de nieuwe regeling geïnspireerd is door de bezorgdheid, om bij pensioenvestiging bij een bedrijfspensioenfonds dezelfde zekerheid te geven aan de gepensioneerden als bij groepsverzekering, is het van belang beide stelsels te vergelijken. Hierbij zal, zoals in het begin van dit artikel is vermeld, de technische inhoud van de zeer ingewikkelde en soms moeilijk leesbaar koninklijke besluiten niet ontleed worden, en zal alleen gepoogd worden op een voor een niet gespecialiseerde lezer zo eenvoudige en verstaanbare manier als mogelijk de nieuwe teksten te commentariëren, waarbij de nadruk zal worden gelegd op de redenen waarom soms afgeweken wordt van de regels die inzake groepsverzekering gelden.

Solvabiliteitsmarge en minimumprovisie

7. Zoals men weet is een levensverzekeringsmaatschappij aan solvabiliteitscontrole onderworpen. Zij moet over een

⁶ Zie hierover het advies van de Raad van State, *B.S.*, blz. 8676.

⁷ Zie J. Mok, «Beginselen Nederlands Pensioen- en Spaarfondswet», in *Privé-pensioenfonds*, blz. 25.

⁸ Over de bevoegdheid van de Koning en de voor- en nadelen van de gebruikte methode, zie advies van de Raad van State, blz. 8676, nr. 2).

⁹ *B.S.*, blz. 8674 in fine.

solvabiliteitsmarge beschikken. Deze solvabiliteitsmarge stemt met het vrij vermogen van de maatschappij overeen (artikel 15, § 1, van de wet); het minimumbedrag ervan is wettelijk vastgesteld en hangt af van de premieïnning met een absoluut minimum. Dit stelsel kon niet overgenomen worden voor de pensioenfondsen, enerzijds omdat de bedrijven niet het bedrag aan het fonds kunnen storten dat met de minimumsolvabiliteitsmarge overeenstemt, — dit zou een te zware last uitmaken — anderzijds omdat vele pensioenfondsen slechts verplichtingen hebben tegenover een klein aantal pensioengerechtigden en de minimumsolvabiliteitsmarge voor hen eigenlijk te koop is.

Er werd dus een origineel stelsel uitgevonden, dat wij niet in detail zullen beschrijven, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen voorziening bij overlijden of invaliditeit, en voorziening bij leven. Het kan als volgt worden samengevat: a) indien het fonds de verplichting op zich neemt om bij overlijden of invaliditeit van de werknemer uitkeringen te verrichten, dekt het eigenlijk een risico; er is mogelijkheid van hoge technische verliezen; het moet op dezelfde wijze werken als de verzekeraar, zij het met een verminderd minimumbedrag voor de solvabiliteitsmarge; b) in het geval van voorzieningen bij leven gaat het integendeel om een spaaroperatie: de werknemer bouwt zelf een reserve op, die op het ogenblik van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd gelijk zal zijn aan het kapitaal nodig om de pensioenrente uit te betalen. De mogelijkheid van technische verliezen bij renteuitkeringen is niet uitgesloten — de rentegenieters kunnen langer leven dan verwacht — doch de omvang ervan is beperkter.

Hierna meer aanwijzingen over beide stelsels:

a) *Verrichtingen bij overlijden en invaliditeit: samenstelling van een solvabiliteitsmarge.* Artikel 18, § 1, van het K.B. van 14 mei 1985 bepaalt dat de pensioenfondsen met betrekking tot hun verrichtingen bij overlijden en invaliditeit¹⁰ een minimumsolvabiliteitsmarge — het «vrij vermogen» — moeten samenstellen. Zo dragen o.m. bij om dit vermogen te vormen:

- het maatschappelijk fonds;
- de reserves die niet tegenover verplichtingen staan;
- de overgebrachte resultaten;
- de vorderingen op de werkgever, voor zover zij gewaarborgd zijn door een verzekeraar, toegelaten voor de tak «borgtocht», of door een bij de Bankcommissie ingeschreven bank of spaarkas (bij de berekening van de solvabiliteitsmarge heeft men de vorderingen op «het bedrijf» niet willen uitschakelen, aangezien zij voor het ogenblik soms het enige eigenlijke actief uitmaken die de vordering van de pensioengerechtigden waarborgt, doch er moet zekerheid zijn dat de waarde ervan behouden zal blijven zelfs bij faillissement van het bedrijf);
- eventuele meerwaarden met bestendig karakter.

Het vereiste van een solvabiliteitsmarge zal de pensioenfondsen met een gering vermogen ontmoedigen zelf dit soort van risico te dekken. Zij zullen zich — het bedrijf zal zich — tot een verzekeringsmaatschappij wenden.

b) *Verplichtingen in geval van leven: aanwezigheid van een minimumprovisie.* Indien het reglement in prestaties in geval van leven voorziet, is zoals reeds is vermeld geen sol-

vabiliteitsmarge vereist, doch moet het pensioenfonds aldus gestijfd worden dat op ieder ogenblik een minimumprovisie aanwezig is, gelijk aan de actuele waarde van de lopende rente of verworven prestaties.

Het koninklijk besluit bevat de nodige technische aanwijzingen.

Resultaatsverbintenissen

8. Zoals is vermeld krijgt het pensioenfonds gelden die het belegt en waarmee het later de pensioenen zal uitkeren, en gaan normaal zijn verplichtingen niet verder dan het zo goed mogelijk beheren van de gelden met het oog op de uitvoering van het pensioenplan. Het gaat enkel een inspanningsverbintenis aan. Het is de werkgever — het bedrijf — dat tegenover zijn personeel bepaalde verplichtingen in verband met het pensioen op zich neemt.

Het kan echter zijn dat het pensioenfonds wel de verplichting op zich neemt een bepaald resultaat te waarborgen, zoals een premieverzekeraar het doet. In dit geval moeten de verzekerden op passende wijze beschermd worden o.m. in verband met tarificatie en gelijkheid tussen de verschillende categorieën van aangeslotenen. Dit alles wordt geregeld in de artikelen 25 tot 29 van het K.B. van 15 mei 1985, die geïnspireerd werden door hetgeen inzake groepsverzekering gebeurt.

Beleggingen

9. Artikel 8 van ditzelfde K.B. regelt de wijze van investering volgens de principes die reeds gelden inzake beleggingen van de reserves bij levensverzekering, zodat een goede spreiding wordt bereikt. Hier moet worden vermeld dat men veel breder is voor de pensioenfondsen dan voor de verzekeringsmaatschappijen wat beleggingen in buitenlandse aandelen betreft¹¹: vele pensioenfondsen, die door multinationale maatschappijen ten voordele van hun personeel werden ingericht, en die uiteraard vrij waren in hun keuze van beleggingen, belegden een groot deel van hun activa in buitenlandse aandelen. Deze mogelijkheid kon niet worden afgeschaft.

De dekkingswaarden van de technische reserves of provisiën vormen een bijzonder vermogen.

Artikel 8, § 1, van het K.B. van 15 mei 1985 houdt regelen in betreffende de wijze van investeren.

Sommige investeringen zijn verboden (onroerende goederen in het buitenland, kunst- en verzamelingsvoorwerpen, grondstoffen, enz.)

Voor de toegelaten beleggingen moeten soms minima, en voor andere beleggingen maxima in acht worden genomen, zoals inzake beleggingen van verzekeringsmaatschappijen; de cijfers zijn echter niet dezelfde: wij verwijzen naar het koninklijk besluit.

¹¹ Wel moet dan door een Belgische kredietinstelling — of hiermee gelijkgestelde instelling — bevestigd worden dat zij in het buitenland de dekkingswaarden aanhoudt bij een aanvaarde financiële instelling (artikel 8, § 1, tweede lid, van het K.B. van 15 mei 1985).

¹⁰ Hiermee wordt bedoeld de invaliditeit na ongeval.

Reglement

10. Evenals in de groepsverzekering, moet per werkgever een reglement opgesteld worden, dat de deelnemers ter hand wordt gesteld, eventueel met een samenvatting ervan (artikel 11 K.B. van 15 mei 1985). Het bepaalt de prestaties waarop de deelnemers of de begunstigten aanspraak kunnen maken, o.m. de wijze waarop het fonds wordt gestijfd, de respectieve rechten van partijen, de wijze waarop de verworven prestaties worden berekend, de orde van de begunstigten (enkel natuurlijke personen kunnen aangewezen worden) enz.

Volgens artikel 18 kan het reglement bepalen dat de aangesloten leden, zolang zij in dienst zijn, bijdragen storten die de door het reglement bepaalde aanvullen teneinde, in geval van onvolledige loopbaan, prestaties te verkrijgen die ten hoogste gelijk zijn aan die verkregen door een volledige loopbaan.

Aansluiting

11. Volgens artikel 12 van het K.B. van 15 mei 1985 is aansluiting verplicht voor alle *nieuwe* personeelsleden die onder een van de in het reglement bedoelde personeelscategorieën vallen (tweede lid). De reeds in dienst zijnde personeelsleden kunnen aansluiten, zodra zij voldoen aan de voorwaarden bepaald in het reglement (eerste lid).

Dit stelt het probleem van de verworven rechten, o.m. in de bedrijven die tot uitbetaling van de pensioenen via algemene kosten overgaan. Hebben de huidige gepensioneerden enig recht tegenover het nieuw op te richten pensioenfonds? Mogen de «in dienst zijnde» werknemers, die voortaan bij het pensioenfonds aangesloten zullen zijn, die hun bijdrage zullen betalen in verband met de toekomst, en dus in die mate rechten zullen hebben op het fonds, tegenover dit organisme ook enig recht hebben in verband met het pensioen met betrekking tot de voorheen gepresteerde jaren? Het antwoord op deze beide vragen, die innig verband houden met elkaar, is negatief. Men heeft zich strikt gehouden aan het principe van het financieel evenwicht: het pensioenfonds neemt slechts verplichtingen tegenover diegene voor wie een premie wordt gestort overeenkomstig de nieuwe bepalingen, en in de mate van deze nieuwe premiestortingen. Voor de vroegere jaren heeft het personeel eventueel slechts een vordering op het bedrijf zelf. Dit neemt natuurlijk niet weg dat alle betalingen aan de gepensioneerden door het pensioenfonds mogen gebeuren.

Er wordt voorzien in het geval dat een bedrijf, dat nu pensioenen uitbetaalt via algemene kosten, reeds provisies heeft aangelegd: het kan de dekkingswaarden in wel bepaalde voorwaarden overdragen aan het pensioenfonds (artikel 20, § 1, tweede lid, van het K.B. van 14 mei 1985; artikel 63 van de wet). Eventueel kan eveneens een schuld-vordering op de onderneming worden aanvaard, en dit gedurende een termijn van vijf jaar, na afloop waarvan de nodige solvabiliteitsmarge moet zijn samengesteld.

«Oude» en «nieuwe» pensioenfonds

12. De pensioenfonds die reeds werkzaam zijn, mogen hun activiteit voortzetten, mits zij binnen twee maanden aan de Controledienst alle documenten betreffende hun

organisatie en activiteit bezorgen; zij zijn voorlopig vrijgesteld van toelating. Voor de toekomst zijn zij onderworpen aan de verplichtingen en de controle bepaald door de wet en de koninklijke besluiten (artikel 19 K.B. van 14 mei 1985).

In § 5 van artikel 20 wordt het bijzonder geval behandeld van de pensioenregelingen, georganiseerd door een sectoriële collectieve arbeidsovereenkomst, gesloten vóór de bekendmaking van de wet van 9 juli 1975¹², waarbij bepaald wordt dat het overeengekomen pensioen, zonder bijdragen van het personeel, ten laste van de exploitatierekening van de onderneming wordt betaald: dit mag verder gebeuren en deze regelingen zijn gedurende zeven jaar uit het toepassingsveld van de wet uitgesloten¹³, met uitzondering van het aannemen van de vorm van vereniging zonder winst-oogmerk of van onderlinge verzekeringsmaatschappij.

De organisatie en het beheer van de pensioenfonds als tak van de activiteit van de levensverzekeraars

13. Nu de pensioenfonds voortaan zullen moeten werken volgens de principes vervat in de nieuwe koninklijke besluiten, zullen de inrichters ervoor moeten waken dat de verrichtingen regelmatig gebeuren. Dit zal een beroep op specialisten nodig maken, en meer bepaald op degenen die het best vertrouwd zijn met de problemen die verband houden met de pensioenregeling, namelijk de groepsverzekeraars. Het «beheer van collectieve pensioenfonds» (tak 20) maakt een van de activiteiten uit, behandeld in de eerste Richtlijn «leven» van 5 maart 1979¹⁴. Hierna wordt het stelsel van de richtlijn in dit verband bondig uiteengezet.

Artikel 1, punt 2, van de richtlijn viseert onder c «verrichtingen voor het beheer van collectieve pensioenfonds», dat wil zeggen «verrichtingen waarbij de betrokken onderneming zich belast met het beheer van beleggingen en met name van de activa welke staan tegenover de voorzieningen van de organen die uitkeringen verstrekken bij overlijden, bij leven of bij beëindiging of vermindering van de werkzaamheid», en onder d «verrichtingen als bedoeld sub c, wanneer deze vergezeld gaan van een verzekeringsgarantie, die betrekking heeft hetzij op het behoud van het kapitaal, hetzij op de betaling van een minimuminterest».

Het onderscheid in c en d van de richtlijn vergt enige uitleg. Het geldt het reeds vroeger gemaakte onderscheid, naargelang de inrichters al of niet minimumvoordelen waarborgen.

Normaal nemen zoals eerder is vermeld de «inrichters van pensioenfonds», die enkel als raadgevers optreden en het beheer waarnemen, geen enkele verplichting op zich, buiten de verplichting die op iedere beroepsmens rust, om zich nauwgezet en met normale competentie van zijn taak te kwijten. Zij zijn niet verantwoordelijk voor het financieel welzijn van het fonds dat in de eerste plaats zal afhan-

¹² Deze is verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 29 juli 1975.

¹³ Zie hierover het advies van de Raad van State, *B.S.*, blz. 8678.

¹⁴ Eerste richtlijn van de Raad van 5 maart 1979 (79/267/EEG) tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot het directe levensverzekeringsbedrijf, en de uitoefening daarvan (*P.B.*, nr. L 63 van 13 maart 1979).

gen van de opbrengst van de beleggingen. Indien echter de «inrichters» bovendien een garantie geven voor het behoud van het kapitaal of het verkrijgen van een minimuminterest voor de beleggingen (hetgeen uiteraard slechts voor beperkte termijn, bv. vijf jaar, kan gebeuren), bestaat het gevaar dat deze organismen teneinde cliënten aan te trekken, zich tot de uitkering van te hoge voordelen verplichten, hetgeen bij economische inzinking voor hen op een ramp zou kunnen uitlopen. Dit verklaart het inlassen van de d in de richtlijn, en in België de tussenkomst van de Koning in de artikelen 15 tot 19 van het K.B. van 15 mei 1985.

De tak «Beheer van pensioenfondsen» wordt vermeld onder nr. VII van de bijlage bij de richtlijn (Indeling per branche). Reeds werden een tiental verzekeringsmaatschappijen voor deze tak toegelaten, of hebben zij een aanvraag tot toelating ingediend.

Ook andere organismen dan verzekeringsmaatschappijen richten pensioenfondsen in of geven hulp en raad; dit gebeurt bv. door banken en financiële maatschappijen. Deze organismen zijn uiteraard niet onderworpen aan de controle door de C.D.V.

Fiscale aspecten

14. De koninklijke besluiten van 14 en 15 mei 1985 beperken zich tot het onder controle brengen van de bedrijfs-pensioenfondsen. Het fiscaal aspect werd terzijde gelaten.

Op fiscaal vlak is er nog geen volledige gelijkgeschakeling van voorzienigheid door groepsverzekering en collectieve pensioenvoorzieningen.

Het hoofdbeklag van de pensioenfondsen slaat op de roerende voorheffing op hun inkomsten uit roerende waarden: terwijl de groepsverzekeraar hiervan is vrijgesteld, is dit voor hen niet het geval. Zij betalen op hun inkomsten 25% roerende voorheffing, en dit bedrag kan niet gereduceerd worden. Ook wijzen de V.Z.W.'s erop dat zij een jaarlijkse taxé van 0,17% betalen op hun brutovermogen.

Anderzijds wijzen de groepsverzekeraars erop dat een belasting van 4,4% verschuldigd is op het totaal van de hun betaalde premie; de dotaties aan een pensioenfonds zijn hiervan vrijgesteld.

Bovendien zijn er een reeks verschilpunten van minder betekenis.

Voor dit verschil is geen redelijke grond voorhanden. Men kan hopen dat het fiscaal regime dan ook zal worden eengemaakt.

Besluit

15. Uit het onderzoek van de nieuwe regeling blijkt met welke voorzichtigheid gehandeld werd: de regering heeft, in de huidige moeilijke economische omstandigheden, geen nieuwe zware lasten aan de ondernemingen willen opleggen. Wat meer bepaald de overgangperiode betreft, wordt geen vaste termijn bepaald, zij het een zeer lange zoals in Nederland: de wet wordt van toepassing verklaard voor de latere prestaties, zodat de overgangperiode in het uiterste geval de duur van een volledige loopbaan kan bedragen: bv. zeven en veertig jaar zo de intrede in het stelsel geschiedt op 18 jaar, en de pensioenleeftijd 65 jaar is; pas na deze loopbaan onder het nieuwe stelsel is men zeker een volledig pensioen ten laste van het pensioenfonds te krijgen.

Voor het overige lijkt, gelet op de principiële keuze van het kapitalisatiestelsel en de verwerping van de repartitie, een evenwichtige regeling opgebouwd te zijn waarvan het grote voordeel is dat niet langer werd gewacht met het inschakelen van de privé-pensioenfondsen in de collectieve voorzieningsregeling, en dat aan de werknemers redelijke garanties worden verschaft dat zij zo effectief als mogelijk de hun door hun werkgever beloofde pensioenvoordelen zullen kunnen genieten.

S. FREDERICQ

Gewoon hoogleraar R.U.G.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 14 MAART 1985

Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon

Advocaat-generaal: de h. Janssens de Bisthoven

Advocaten: mrs. Draps en De Bruyn

Afstamming — Wettiging post nuptias — Opportuniteit — Beoordeling door de rechtbank.

Uit art. 331bis B.W. volgt niet dat de rechtbank, die moet nagaan of op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk aan de wettelijke vereisten, andere dan de erkenning, is voldaan, niet bovendien de opportuniteit van de wettiging mag beoordelen, met name gelet op het belang van het kind.

W. t/ F.

Gelet op het bestreden arrest, op 6 december 1983 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 331bis, inzonderheid eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (artikel 4 van de wet van 10 februari 1958),

doordat het arrest, dat vaststelt dat uit de overgelegde stukken blijkt dat S.F., geboren op 17 juli 1975, zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 331bis van het Burgerlijk Wetboek, met bevestiging van het beroepen vonnis, beslist dat eisers verzoekschrift tot wettiging, met toepassing van dat artikel, van het van moederszijde in overspel verwekt kind, dat hij krachtens artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek heeft kunnen erkennen, ontvankelijk doch niet gegrond is, om de reden, in rechte, «dat de wetgever de redenen waarom een wettiging 'na het huwelijk' toegestaan of afgewezen wordt, niet heeft omschreven en dat daaruit volgt dat de rechtbanken op onaantastbare wijze de opportuniteit van een dergelijke wettiging beoordelen» en, in feite, dat het verzoekschrift van eiser in het

belang van het kind moet worden «afgewezen»,

terwijl, naar luid van artikel 331*bis* van het Burgerlijk Wetboek, wanneer de ouders of een van hen na de voltrekking van hun huwelijk een kind hebben erkend dat zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 331, de rechtbank van eerste aanleg de wettiging van het kind uitspreekt, na te hebben nagegaan of aan de overige door de wet gestelde vereisten voldaan was op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk; de rechtbank aldus de wettiging van het in overspel verwekte kind dat na het huwelijk van de verwekkers is erkend, niet kan «toestaan» noch «weigeren», maar de wettiging moet uitspreken als zulks regelmatig wordt gevorderd, wanneer uit het opgelegde nazicht blijkt dat aan de overige door de wet gestelde vereisten voldaan was op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk; de rechtbank helemaal niet bevoegd is, en zeker geen onaantastbare bevoegdheid heeft, om de opportuniteit van een dergelijke wettiging te beoordelen; het arrest derhalve, dat vaststelt dat het kind zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 331*bis*, van het Burgerlijk Wetboek, niet zonder schending van dat artikel eisers verzoekschrift tot wettiging mocht afwijzen, enkel op grond dat dit verzoekschrift in het belang van S.F. moet worden «afgewezen» (schending van artikel 331*bis* van het Burgerlijk Wetboek, artikel 4 van de wet van 10 februari 1958):

Overwegende dat luidens artikel 331*bis*, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, wanneer de ouders of een van hen na de voltrekking van hun huwelijk een kind hebben erkend dat zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 331, de rechtbank van eerste aanleg de wettiging van het kind uitspreekt na te hebben nagegaan of aan de overige door de wet gestelde vereisten voldaan was op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk;

Dat uit die bepaling niet volgt dat de rechtbank, die moet nagaan of op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk aan de wettelijke vereisten, andere dan de erkenning, is voldaan, niet bovendien de opportuniteit van de wettiging mag beoordelen, met name gelet op het belang van het kind;

Overwegende dat het arrest, door eisers verzoek af te wijzen op grond dat de rechtbanken de opportuniteit van een wettiging na het huwelijk beoordelen en dat deze in het belang van het kind moet worden geweigerd, artikel 331*bis* van het Burgerlijk Wetboek niet schendt;

Dat het middel naar recht faalt;

(...)

NOOT—*De wettiging post nuptias en het belang van het kind*

1. Art. 331, tweede en derde lid, B.W. betreft de gevallen waarin in overspel verwekte kinderen door opvolgend huwelijk gewettigd kunnen worden, en voorziet in de voorwaarden daartoe. Art. 335 B.W. bepaalt dat in overspel verwekte kinderen (door hun vader) uitzonderlijk erkend kunnen worden en verwijst voor de gevallen waarin en de voorwaarden waaronder een dergelijke erkenning toegelaten is, naar art. 331 B.W. inzake de wettiging. Zowel de wettiging door opvolgend huwelijk als de loutere erkenning van in overspel verwekte kinderen kan slechts na voorafgaande machtiging door de rechtbank van eerste aanleg

(art. 331, tweede lid, B.W. — machtigingsvereiste dat verenigbaar is met het E.V.R.M.: Cass., 3 oktober 1983, *R.W.*, 1983-84, 1972, *J.T.*, 1984, 648, en *R.C.J.B.*, 1984, 605).

2. Nu wordt aangenomen dat bij het verlenen van die machtiging tot wettiging resp. tot louter erkenning, de rechtbank niet alleen het vervuld zijn van alle wettelijke voorwaarden daartoe dient na te gaan, maar dat zij tevens over de *opportuniteit* van de beoogde wettiging dient te oordelen. Dit werd met zoveel woorden vooropgesteld tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 10 februari 1958. In het verslag-Chot van de senaatscommissie voor de Justitie lezen we, m.b.t. art. 331 B.W.: «De rechtbank oordeelt soeverein over de wenselijkheid van die wettiging» (*Parl. St.*, *Senaat*, 1956-57, nr. 300, p. 7). Tijdens de discussie in de Senaat bevestigde de verslaggever dit in de volgende bewoordingen: «Ensuite le tribunal de première instance a été constitué juge suprême de l'opportunité de la légitimation. Non seulement le tribunal vérifiera si l'enfant est bien né 300 jours après le procès-verbal de non-conciliation, (...) mais encore jugera de toutes les circonstances familiales et morales qui militent en faveur ou condamnent la légitimation. La situation des enfants légitimes du premier mariage constituera aussi un élément d'appréciation pour le tribunal. La loi confère donc au tribunal un rôle d'appréciation absolue et ce sera avant tout l'intérêt de l'enfant qui sera son guide.» (*Parl. Hand.*, *Senaat*, 4 juli 1957, *Pasin.*, 1958, 115). In dezelfde zin valt een tussenkomst te vermelden van Ciselet, die in 1954 het initiatief had genomen voor het wetsvoorstel dat tot de wet van 1958 heeft geleid (*Pasin.*, 1958, 123), en van Rolin (*Pasin.*, 1958, 125).

De tekst van de wet zelf wijst overigens in dezelfde richting, aangezien art. 331, vierde lid, B.W. bepaalt dat de rechtbank uitspraak doet «na alle nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen en de vorige echtgenoot van de ouder die overspel gepleegd heeft, gehoord of althans opgeroepen te hebben», hetgeen een volstrekt overbodige formaliteit zou uitmaken indien de rechtbank alleen maar het vervuld zijn van de wettelijke vereisten zou mogen en dienen na te gaan.

3. Ook de rechtsleer stelt nagenoeg unaniem dat de rechtbank in het kader van art. 331 B.W. niet alleen een legaliteitscontrole maar evenzeer een opportuniteitscontrole dient uit te oefenen (Van Balberghe, *R.W.*, 1957-58, 1941, nr. 44; Mahillon en Tollebeek, *Ann. Not.*, 1958, 159, nr. 18; Henrard, *Ann. Dr. Soc. Pol.*, 1961, 63, nr. 16, B; Margrève, *Ann. Fac. Dr. Liège*, 1962, 316-318, nr. 22, en 324, nr. 31; De Page, I, nr. 1227, B, p. 1275; Rigaux, I, 1971, nr. 2841; Delva, 1978, II, B, p. 304; in dezelfde zin: Rb. Bergen, 9 november 1960, *J.T.*, 1961, 64; Rb. Luik, 13 juni 1975, *Jur. Liège*, 1975-76, 140).

4. De rechtspraak lijkt slechts een zeer bescheiden gebruik te hebben gemaakt van de mogelijkheid om, op basis van haar discretionaire bevoegdheid, de gevraagde machtiging tot erkenning/wettiging te weigeren ook al zijn de wettelijke vereisten vervuld (toepassingen van een dergelijke weigering: Rb. Luik, 27 november 1958, *Jur. Liège*, 1958-59, 106, en *J.T.*, 1959, 61: op grond van het nadeel dat zou worden toegebracht aan de kinderen uit het eerste huwelijk en van de aantasting van de waardigheid van de ex-echtgenote; Rb. Luik, 25 januari 1974, *Jur. Liège*, 1973-74, 261:

op grond van het feit dat de vader zijn verplichtingen niet nakwam t.a.v. zijn kinderen uit een eerste huwelijk).

Het is overigens terecht dat de rechtbanken slechts een zeer gematigd gebruik hebben gemaakt van hun soevereine appreciatiebevoegdheid om de gevraagde machtiging te weigeren, anders zou de innovatie van de wet van 10 februari 1958 dode letter zijn gebleven (cf. Renard en Vieujean, «Examen de jurisprudence (1956 à 1960) — Personnes et biens», *R.C.J.B.*, 1962, 117, nr. 59; Vieujean, *Ibid* (1960 à 1964), *R.C.J.B.*, 1966, 202, nr. 39; zie ook Vieujean, *Ibid*. (1965 à 1969), *R.C.J.B.*, 1971, 295, nr. 80, j en (1970 à 1975), *R.C.J.B.*, 1978, 394, nr. 156, waar de auteur zelfs het appreciatierecht van de rechtbank principieel lijkt te betwisten).

5. Dezelfde wet van 10 februari 1958 heeft voor het eerst ook de mogelijkheid vooropgesteld van de wettiging van het natuurlijk kind *na* het huwelijk van zijn ouders, voor het geval de afstamming van het kind niet t.a.v. zijn beide ouders is vastgesteld ten laatste op het ogenblik van de huwelijksluiting (art. 331bis, B.W.). De regeling van de wettiging *post nuptias* geldt t.a.v. dezelfde categorieën kinderen als die welke gewettigd kunnen worden door opvolgend huwelijk van hun ouders, d.w.z. de gewoon natuurlijke kinderen en de zgn. bevoorrechte in overspel verwekte kinderen (Van Balberghe, *l.c.*, 1944, nr. 54; Mahillon en Tollebeek, *l.c.*, 163, nr. 25; Henrard, *l.c.*, 62, nr. 14; Margrève, *l.c.*, 333, nr. 47).

In dit geval wordt de wettiging *uitgesproken* door de rechtbank van eerste aanleg, en heeft zij haar gevolgen van de dag van de overschrijving van het vonnis in de registers van de burgerlijke stand (art. 331bis, eerste en vierde lid, B.W.).

Bij het beoordelen van het verzoek tot uitspraak van de wettiging *post nuptias* dient de rechtbank in elk geval na te gaan of aan de gewone vereisten voor de wettiging, andere dan de vaststelling van de afstamming t.a.v. beide ouders, voldaan was op het ogenblik van de huwelijksvoltrekking (art. 331bis, eerste lid, B.W.). De vraag rijst of ook in dit geval de rechtbank daarnaast een opportuniteitsoordeel dient uit te spreken over het verzoek.

6. In het verslag-Chot namens de senaatscommissie voor de Justitie werd deze vraag uitdrukkelijk behandeld en ontkennend beantwoord. De verslaggever stelde m.b.t. art. 331bis B.W.: «Hier kan de rechtbank *alleen* nagaan of er voldaan is aan de voorwaarden die de wet stelt aan de wettiging. Het geldt hier dus een controle-opdracht ingeval het kind reeds door zijn ouders erkend is, hetzij spontaan, hetzij krachtens (het nieuwe art. 335 B.W.). Voorbeeld. De nieuwe echtgenoten hadden, vooraleer in de echt te treden, een gewoon natuurlijk kind, dat zij verzuimd hebben door het huwelijk te doen wettigen. Zij kunnen het wettigen met toestemming van de rechtbank, die *alleen* moet nazien of de wettelijke voorwaarden vervuld zijn. Hebben de echtgenoten een overspelig kind gehad, dan kunnen zij na het huwelijk, indien zij verzuimd hebben het vroeger te doen, aan de rechtbank de toestemming vragen om het te erkennen. In dat geval oordeelt de rechtbank sovereen of de *erkenning* al dan niet wenselijk is. Na de erkenning wordt het overspelig kind een gewoon natuurlijk kind. Het kan dan gewettigd worden volgens de procedure bepaald bij artikel (331bis B.W.)» (curs. P.S.) (*Parl. St., Senaat*, 1956-57, nr. 300, p. 8; *Pasin.*, 1958, 94).

Bepaalde auteurs beweren dan ook dat bij wettiging *post nuptias* de rechtbank uitsluitend het vervuld zijn van alle wettelijke vereisten mag nagaan, en niet het minste appreciatierecht heeft (Margrève, *l.c.*, 316-317, nr. 22, en 333, noot 3); hiervoor wordt ook steun gevonden in het verschil in bewoordingen tussen enerzijds art. 331bis B.W. («spreekt de rechtbank... de wettiging ... uit») en anderzijds art. 331 B.W. («kan (de wettiging) niet geschieden dan met machtiging van de rechtbank»), en in het feit dat in art. 331bis B.W., in tegenstelling tot art. 331, vierde lid, B.W., niet gezegd wordt dat de rechtbank slechts uitspraak kan doen «na alle nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen en de vorige echtgenoot van de ouder die overspel gepleegd heeft, gehoord of althans opgeroepen te hebben».

7. Andere auteurs hebben de vraag naar het soevereine appreciatierecht in het kader van de wettiging *post nuptias* bevestigend beantwoord, hierbij verwijzend naar een andere passus uit de parlementaire voorbereiding, waarbij de minister van Justitie zei akkoord te gaan met de door een senator voorgestelde interpretatie van het nieuwe art. 331bis B.W. in de zin van het soevereine appreciatierecht van de rechtbank (*Pasin.*, 1958, 127). In die zin: Van Balberghe, *l.c.*, 1945-1946, nr. 60 C-D; Mahillon en Tollebeek, *l.c.*, 162-163, noot 2; Henrard, *l.c.*, 65; Delva, II, B, 331.

8. De rechtspraak had nog geen gelegenheid gehad om zich over deze kwestie uit te spreken (zie bv. Rb. Luik, 14 november 1975, *Jur. Liège*, 1975-76, 141). In het geannoteerde arrest heeft het Hof van Cassatie zich nu aangesloten bij de laatstgenoemde stelling door, in algemene bewoordingen, te beslissen dat de wetgever de rechtbank die gevraagd wordt de wettiging *post nuptias* uit te spreken, heeft opgedragen om naast de legaliteitscontrole ook een opportuniteitscontrole uit te voeren, en haar derhalve de mogelijkheid heeft geboden om de gevraagde wettiging te weigeren in het belang van het kind.

9. Mij komt het voor dat in deze materie, veeleer dan te trachten steun te zoeken in verwarde en elkaar tegensprekende passussen uit de parlementaire voorbereiding, gezocht moet worden naar de *ratio legis* en naar de logica van het door de wet van 10 februari 1958 ingevoerde stelsel. Dan kan men er niet buiten een onderscheid te maken tussen twee duidelijk verschillende situaties.

A. Indien de rechtbank gevraagd wordt de wettiging *post nuptias* uit te spreken van een gewoon natuurlijk kind, dient zij zich te beperken tot het nagaan of op het ogenblik van de huwelijksvoltrekking, aan de wettelijke vereisten andere dan de erkenning door beide ouders, voldaan was; in dat geval heeft de rechtbank geen enkele bevoegdheid om ter zake bovendien een opportuniteitsoordeel uit te spreken. Immers, indien de betrokken echtgenoten beiden hun kind hadden erkend ten laatste bij de huwelijksluiting, dan was de wettiging van het kind een *automatisch gevolg* van dit huwelijk geweest. Er valt niet in te zien waar de rechtbank het recht zou putten om een na de huwelijksluiting gevraagde wettiging van een kind dat in identiek dezelfde omstandigheden verkeert te weigeren («in het belang van het kind») nu geen enkele wettekst zulks uitdrukkelijk vooropstelt.

B. Heel anders is de situatie ingeval de rechtbank gevraagd wordt de wettiging *post nuptias* uit te spreken van een in overspel verwekt kind, in de gevallen waarin zo'n

kind daarvoor overeenkomstig art. 331, tweede lid, B.W. in aanmerking komt. In dat geval ware de wettiging door opvolgend huwelijk immers slechts tot stand kunnen komen na voorafgaande machtiging van de rechtbank, en bij het al dan niet toestaan van die machtiging apprecieert de rechtbank, zoals gezegd (boven, nrs. 2-3) soeverein. Het is dan de logica zelf aan te nemen dat, wanneer voor zo'n kind niet de machtiging om het te wettigen door opvolgend huwelijk wordt gevraagd, maar, nu de ouders reeds gehuwd zijn, de uitspraak van deze wettiging, de rechtbank over hetzelfde soevereine appreciatierecht moet kunnen beschikken. De tegenovergestelde stelling zou er inderdaad op neerkomen dat de ouders bewust de opportuniteitscontrole van de rechtbank inzake de wettiging van hun kind zouden kunnen omzeilen door de procedure daartoe slechts in te leiden nadat ze in het huwelijk getreden zijn, hetgeen onaanvaardbaar lijkt. Men kan hiertegen niet opwerpen dat de betrokkenen hoe dan ook de machtiging van de rechtbank moeten vragen om hun in overspel verwekt kind te erkennen, en de rechtbank reeds op dat ogenblik een opportuniteitscontrole heeft kunnen uitoefenen; immers erkenning en wettiging zijn twee verschillende zaken, en ook ingeval de machtiging tot wettiging door opvolgend huwelijk wordt gevraagd, samen met de machtiging tot erkenning, wordt aangenomen dat de rechtbank de machtiging tot erkenning zou kunnen toestaan en die tot wettiging zou kunnen weigeren (Van Balberghe, *l.c.*, 1942, nr. 47).

10. Met het cassatiearrest van 14 maart 1985 kan dan ook maar ten dele worden ingestemd omdat, hoewel de zaak die tot het cassatieberoep leidde een in overspel verwekt kind betrof, het Hof de verenigbaarheid van een opportuniteitsoordeel met art. 331bis B.W. in te algemene bewoordingen formuleert, daarbij het onderscheid tussen de in overspel verwekte en de gewone natuurlijke kinderen verwaarlozend.

Men zal tegen het hier verdedigde standpunt, dat ook bij Delva (II, B, 329 en 331) terug te vinden is, de opwerping maken dat het in tegenspraak is met het adagium «Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus». Hoewel het principe dat in dit adagium verwoord ligt, een rechtsbeginsel is waarvan ook het Hof van Cassatie toepassing maakt (zie bv. Cass., 28 mei 1975, *Arr. Cass.*, 1975, 1029, en *Pas.*, 1975, I, 929), lijkt mij bij de onderhavige problematiek het tussen beide genoemde situaties te maken onderscheid zo evident voort te vloeien zowel uit de *ratio legis* als uit de systematiek van de wettelijke regeling, dat het feit dat het onderscheid in de wettekst zelf niet uitdrukkelijk voorkomt, daartegen niet opweegt.

Patrick Senaeve

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 22 OKTOBER 1985

Voorzitter: de h. Boon

Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens

Advocaat-generaal: de h. Declercq

Advocaat: mr. Delahaye

Strafvordering — Tegen persoon met voorrecht van rechtsmacht en andere daders of medeplichtingen — 1. On-

derzoeksgerecht — Onttrekking van de zaak aan de onderzoeksrechter — Aard van de beschikking — 2. Beslissing van de procureur-generaal dat geen vervolging wordt ingesteld — Aard — 3. Mogelijkheid om andere daders of medeplichtingen alsnog te vervolgen.

1. *De beschikking waarbij een onderzoeksgerecht een zaak aan de onderzoeksrechter onttrekt op grond dat een van de verdachten een in art. 479 Sv. vermelde hoedanigheid bezit, is niet gelijk te stellen met een beschikking van buitenvervolginstelling.*

2. *De beslissing van de procureur-generaal bij het hof van beroep dat er geen aanleiding is tot vervolging van personen voor wie volgens art. 479 Sv. alleen het hof van beroep bevoegd is, is geen jurisdictionele beslissing, maar een loutere sepotbeslissing van het openbaar ministerie.*

3. *Krachtens art. 479 bezit de procureur-generaal de exclusieve bevoegdheid om de strafvordering tegen een van de in die bepaling vermelde personen in te stellen. Hij kan tevens eventuele daders en medeplichtigen aan hetzelfde misdrijf of aan andere misdrijven wegens samenhang voor het hof van beroep vervolgen.*

Zulks brengt echter niet mee dat de beslissing van de procureur-generaal om die andere personen niet te vervolgen een hinderpaal vormt voor het instellen, door het openbaar ministerie of door de benadeelde, van de strafvordering tegen de personen die niet over voorrecht van rechtsmacht beschikken.

J. t/ M. en Van den W.

Gelet op het bestreden arrest, op 23 maart 1984 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen, kamer van inbesluidigingstelling;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 45, 61, 63, 127, 128, 129, 130, 131, 136, 154, 182, 189, 190, 246, 247, 248, 479 van het Wetboek van Strafvordering, 97 van de Grondwet en van de algemene beginselen van het recht van verdediging en het contradictoir karakter der debatten,

doordat het arrest, bij wijze van bevestiging van de beschikking van de raadkamer van 16 december 1983, vaststelt dat de onderzoeksrechter onbevoegd is om te onderzoeken en beveelt dat de stukken van de rechtspleging zullen worden overgezonden aan de procureur des Konings om te dienen als naar recht, de burgerlijke partij veroordeelt in de kosten van beide instanties en tot betaling aan iedere verdachte, bij wijze van schadevergoeding, met toepassing van artikel 136 van het Wetboek van Strafvordering, van de som van 1 frank op de eigen motieven: «dat door het onderzoek van het dossier, van de conclusie en de stukken van de burgerlijke partij wordt aangetoond dat de feiten die thans ten laste van M. en van Van den W. worden ingeroepen als 'valsheid in geschrifte' dezelfde zijn als die welke in zake tegen de advocaten M., B. en Van den W. het voorwerp hebben uitgemaakt van het bevel van ontlasting van de onderzoeksrechter door de raadkamer op 4 maart 1983 uitgesproken en van de beschikking tot seponering door de procureur-generaal bij dit hof getroffen op 31 maart 1983», eraan toevoegende, met verwijzing naar de vordering van de procureur-generaal, dat gezegde procureur-generaal: «daartoe uitsluitend bevoegd is op grond

van artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering, aangezien in deze procedure de mede aangeklaagde advocaat B. als plaatsvervangend rechter voorrecht van rechtsmacht genoot, welke bevoegdheid zich eveneens uitstrekt tot de mededaders of medeplichtingen aan misdrijven gepleegd door een het voorrecht van rechtsmacht genietende persoon; dat een heropening van het onderzoek op grond van nieuwe bezwaren slechts door het openbaar ministerie zou kunnen worden gevorderd, dat als enige bevoegde te oordelen heeft over het al dan niet bestaan van nieuwe bezwaren; dat in casu het openbaar ministerie geen vordering tot nieuw strafonderzoek tot de onderzoeksrechter gericht heeft, dat bijgevolg de onderzoeksrechter onbevoegd is om de hoger bedoelde feiten te onderzoeken,

terwijl, (...)

derde onderdeel, een bevel van ontlasting van een onderzoeksgerecht wegens onbevoegdheid van de onderzoeksrechter *ratione personae* gevolgd door een beschikking tot seponering van de procureur-generaal handelend krachtens artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering de eis van de burgerlijke partij enkel lam legt in zoverre deze eis gericht is tegen een persoon bedoeld in dat artikel, nu vervolgingen tegen een dergelijke persoon exclusief voorbehouden zijn aan de procureur-generaal, doch niet een nieuwe vordering van de burgerlijke partij in de weg staan gericht tegen personen die niet de hoedanigheid bezitten van de in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering bedoelde personen en waarop deze uitzonderingsprocedure enkel wegens samenloop toepasselijk was, nu te hunnen opzichte de seponeringsbeschikking van de procureur-generaal, die niet een exclusieve bevoegdheid bezit te vervolgen, niets anders is dan een toepassing van het opportuniteitsbeginsel, hetwelk de toepassing van het bepaalde in artikel 63 van het Wetboek van Strafvordering niet in de weg kan staan, zodat het arrest, door te beslissen dat de onderzoeksrechter onbevoegd is wegens het boven geveerde bevel tot ontlasting van de raadkamer van 4 maart 1983 en de beschikking tot seponering van de procureur-generaal van 31 maart 1983, aan die beslissingen een draagwijdte geeft die in strijd is met de artikelen 63 en 479 van het Wetboek van Strafvordering:

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat eiser op 3 januari 1983 voor de onderzoeksrechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt klacht deed met stelling van burgerlijke partij tegen de verweerders, tegen onbekenden en tegen B., plaatsvervangend vrederechter, ter zake van valsheid in geschrifte en verduistering; dat, op vordering van de procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt, de raadkamer van voormelde rechtbank, bij beschikking van 4 maart 1983, ontslag van onderzoek heeft bevolen op grond dat de stelling van burgerlijke partij niet ontvankelijk was en de onderzoeksrechter niet bevoegd was om een gerechtelijk onderzoek in te stellen omdat strafvervolgingen tegen B., plaatsvervangend vrederechter, en tegen de verweerders, die als deelnemers aan de ten laste gelegde misdrijven waren vervolgd, slechts kunnen worden ingesteld door de procureur-generaal bij het hof van beroep; dat eiser tegen die beslissing geen rechtsmiddel heeft ingesteld;

Overwegende dat eiser op 25 oktober 1983 voor de onderzoeksrechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Has-

selt andermaal klacht deed met stelling van burgerlijke partij ter zake van dezelfde misdrijven, welke klacht evenwel alleen gericht was tegen de verweerders; dat, op vordering van de procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt, de raadkamer van voormelde rechtbank, bij beschikking van 16 december 1983, ontslag van onderzoek heeft bevolen op grond dat de onderzoeksrechter niet bevoegd was om een gerechtelijk onderzoek in te stellen omdat «een heropening van het onderzoek, op grond van nieuwe bezwaren, slechts door het openbaar ministerie zou kunnen worden gevorderd»;

Overwegende dat, op het verzet van eiser, burgerlijke partij, de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Antwerpen bij het arrest de beschikking van de raadkamer bevestigt en eiser, met toepassing van artikel 136 van het Wetboek van Strafvordering, veroordeelt tot het betalen van schadevergoeding aan de verweerders en in de kosten;

Overwegende dat een beschikking van een onderzoeksgerecht tot ontlasting van de onderzoeksrechter, gegrond op de vaststelling dat een van de verdachten een in artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering vermelde hoedanigheid bezit en derhalve tot de bevoegdheid van het hof van beroep behoort, niet gelijk te stellen is met een beschikking van buitenvervolginstelling, nu er niet over het bestaan van bezwaren uitspraak wordt gedaan;

Dat na dergelijke beschikking er geen toestand van gerechtelijk onderzoek blijft voortbestaan, nu het onderzoeksgerecht vaststelt dat de onderzoeksrechter niet op gelijke wijze werd aangesproken;

Overwegende dat de beslissing waardoor de procureur-generaal bij het hof van beroep verklaart dat er geen aanleiding is tot vervolging van personen waarvoor, volgens artikel 479 van het Wetboek van Strafvordering, enkel het hof van beroep bevoegd is, geen jurisdictionele beslissing is die vergelijkbaar zou zijn met een met toepassing van artikel 128 van dat wetboek door een onderzoeksgerecht genomen beslissing; dat die beslissing van de procureur-generaal geen gezag van gewijsde bezit maar een loutere sepotbeslissing is van het openbaar ministerie;

Overwegende dat, indien het juist is dat de procureur-generaal krachtens artikel 479 de exclusieve bevoegdheid bezit om de strafvordering tegen een van de in die bepaling vermelde personen in te stellen en hem voor het hof van beroep te dagvaarden en dat hij tevens eventuele daders en medeplichtigen van hetzelfde misdrijf of van andere misdrijven, wegens samenhang, voor het hof van beroep kan vervolgen, dit nochtans niet betekent dat de beslissing van de procureur-generaal om die andere personen niet te vervolgen een hinderpaal zou vormen voor het instellen, door het openbaar ministerie of door de benadeelde, van de strafvordering tegen de personen die niet over voorrecht van rechtsmacht beschikken;

Dat het onderdeel gegrond is;

(...)

NOOT—*Betreffende het voorrecht van rechtsmacht*

1. Als een burgerlijke partij zich voor de onderzoeksrechter stelt tegen een persoon die voorrecht van rechtsmacht geniet, kan de raadkamer niet anders dan vaststellen dat de onderzoeksrechter niet bevoegd is om een gerechte-

lijk onderzoek in te stellen. Deze onbevoegdheid betreft zowel de samenhangende politieovertredingen als andere personen die bij samenhang betrokken zijn in de strafvervolgging.

2. De burgerlijke partij heeft een handig middel gebruikt om de zaak opnieuw aanhangig te maken bij de onderzoeksrechter. Door een nieuwe, regelmatige burgerlijke-partijstelling werd de zaak opnieuw aangebracht; het volstond de persoon die voorrecht van rechtsmacht geniet, niet meer te vermelden in de burgerlijke-partijstelling.

Noch de onderzoeksrechter, noch de raadkamer kunnen van ambtswege een persoon die voorrang van rechtsmacht geniet, in het onderzoek betrekken: de uitbreiding van het onderzoek tot deze persoon behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de procureur-generaal.

3. Zie ook in verband met deze problematiek: Hof Antwerpen, 29 februari 1984, *R.W.*, 1984-85, 351, met noot.

A. Vandeplas

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 19 NOVEMBER 1985

Voorzitter: de h. Boon

Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens

Advocaat-generaal: de h. Declercq

Bedrieglijk onvermogen — Voltooiing van het misdrijf.

Het in art. 490bis Sw. bepaalde misdrijf is voltooid wanneer de twee voorwaarden die samen het materieel bestanddeel van het misdrijf uitmaken, verenigd zijn, nl. het bewerken van het onvermogen en het niet voldoen aan de verplichtingen.

Het misdrijf is niet voortdurend in deze zin dat de dader het strafbaar feit zou blijven plegen totdat hij hetzij aan het door hem bewerkte onvermogen een einde maakt, hetzij aan de bedoelde verplichtingen voldoet.

Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent t/ C.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 mei 1984 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

1. Op de voorziening van het openbaar ministerie:

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 490bis van het Strafwetboek,

doordat (1) het arrest bedrieglijk onvermogen beschouwt als een aflopend en voortgezet misdrijf, terwijl het een voortdurend misdrijf is, (2) het arrest de laatste nuttige stuitingsdaad van de verjaring vaststelt op 24 maart 1981, terwijl de verjaring niet is bereikt:

Overwegende dat het in artikel 490bis van het Strafwetboek bepaalde misdrijf voltooid is wanneer de twee voorwaarden die samen het materieel bestanddeel van het misdrijf uitmaken, verenigd zijn, namelijk het bewerken van het onvermogen en het niet voldoen aan de verplichtingen;

Dat het misdrijf niet voortdurend is in deze zin dat de dader het strafbaar feit zou blijven plegen totdat hij hetzij aan het door hem bewerkte onvermogen een einde maakt, hetzij aan de bedoelde verplichtingen voldoet;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat eiser zijn onvermogen bewerkte door in 1976 en 1977 gestelde handelingen en dat alle constitutieve bestanddelen van het misdrijf aanwezig waren op 1 april 1978, toen een laatste wissel, ten bedrage van 2.600.966 frank, kwam te vervallen;

Dat het arrest, nu het beslist dat de verjaring van de strafvordering tegen de verweerders vanaf laatstgenoemde datum, waarop de laatste strafbare handeling gesteld werd, een aanvang nam en dat de verjaring voor de laatste maal werd gestuit op 24 maart 1981, zijn beslissing dat de strafvordering door verjaring vervallen was naar recht verantwoordt;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

(...)

NOOT—*Bedrieglijk onvermogen — Definitieve afloop van een meningsverschil of voortdurende betwisting?*

1. Wat velen reeds sinds jaren hebben verhoopt, verwacht of voorspeld, is uiteindelijk dan toch gebeurd. Het Hof van Cassatie heeft zich in een arrest van 19 november 1985 uitgesproken over de twistvraag of bedrieglijk onvermogen, zoals omschreven in artikel 490bis Sw., een voortdurend dan wel een aflopend misdrijf is.

2. De juridische inzet van de vraag is genoegzaam bekend. Wordt bedrieglijk onvermogen beschouwd als een ogenblikkelijk of aflopend misdrijf, dan begint de verjaringstermijn voor de strafvordering onmiddellijk te lopen, zodra het misdrijf voltrokken is. Wordt het daarentegen gekwalificeerd als een voortdurend misdrijf, dan begint de verjaringstermijn pas te lopen vanaf het ophouden van de delictuele toestand (Cass., 14 oktober 1974, *Pas.*, 1975, I, 191).

3. Tot dusver waren de rechtspraak en rechtsleer vrij verdeeld m.b.t. deze aangelegenheid. In een arrest van 19 juni 1975 had het Hof van Beroep te Brussel beslist dat bedrieglijk onvermogen een voortdurend misdrijf is, «le délit se commettant tant que le coupable persévère dans l'état d'action ou d'inaction qui perdure, en l'espèce la non exécution des obligations dont il est tenu à l'égard de la partie civile» (Brussel, 19 juni 1975, 8e kamer, *onuitgegeven*, aangehaald door Screvens, R. en Bernard-Tulkens; F., «Chronique semestrielle de jurisprudence», *R.D.P.*, 1975-1976, 1109-1110). Het Hof van Beroep te Antwerpen daarentegen huldigde een andere opvatting, en stelde zich op het standpunt dat bedrieglijk onvermogen een ogenblikkelijk of aflopend misdrijf is, hierbij verwijzend naar een arrest van het Hof van Cassatie, waarbij merkwaardig genoeg van deze problematiek geen gewag werd gemaakt (Antwerpen, 16 oktober 1980, *Limb. Rechtsl.*, 1981, 192, met verwijzing naar Cass., 16 mei 1978, in zake Uytterhoeven en Van Baelen, t. Beckers e.a., *onuitgegeven*). Ook in de rechtsleer was er geen eensgezindheid. De min of meer geprononceerde voorkeur van de meeste auteurs ging uit naar de kwalificatie van bedrieglijk onvermogen als voortdurend misdrijf (Masson, J.P., «Le délit d'organisation frauduleuse de l'insolvabilité», *Liber Amicorum Hermann Bekaert*, Gent, 1977, 254; Sace, J., noot onder Bergen, 1 december 1978, *Pas.*, 1979, II, 22, noot 1; naar dit standpunt wordt ook zonder enige commentaar verwezen in Schuind, G., *Traité pratique de droit criminel*, vierde uitgave, herbewerkt door A. Vandeplas, Brussel, 1980, deel I, *sub art. 490bis*). Uit

overwegingen van andere rechtsgeleerden, die erop drukken dat het wanbedrijf van bedrieglijk onvermogen zich meestal zal voordoen in de vorm van een voortgezet misdrijf, valt af te leiden dat zij er eerder toe neigen om dit wanbedrijf als een aflopend misdrijf te beschouwen (Constant, J., «La répression de l'insolvabilité frauduleuse en droit belge», *Etudes en l'honneur de J. Graven*, Genève, 1969, 36; Matthijs, J., «Repercussies en innovaties van het Gerechtelijk Wetboek in verscheidene takken van het privaatrecht en van het publiek recht», *R.W.*, 1968-69, 160, nr. 54).

4. Het Hof van Cassatie heeft nu de gordiaanse knoop doorgehakt. Het heeft beslist dat het misdrijf niet voortdurend is in deze zin dat de dader het strafbaar feit zou blijven plegen totdat hij hetzij aan het door hem bewerkte onvermogen een einde maakt, hetzij aan de door artikel 490bis Sw. bedoelde verplichtingen voldoet. Hoewel het Hof van Cassatie niet expliciet bepaalt dat bedrieglijk onvermogen een ogenblikkelijk of aflopend misdrijf is, volgt dit impliciet uit de afwijzing van zijn karakter als voortdurend misdrijf. Dit betekent evenwel nog niet dat in alle gevallen de verjaringstermijn zal beginnen te lopen zodra de constitutieve voorwaarden voor het misdrijf vervuld zijn. Zoals J. Matthijs terecht heeft opgemerkt, zal bedrieglijk onvermogen dikwijls de vorm aannemen van een voortgezet misdrijf (ook collectief of samengesteld misdrijf genaamd), d.w.z. een geheel van strafbare gedragingen, van dezelfde of van verschillende aard, die elk afzonderlijk strafbaar zijn, maar die geacht worden samen slechts één misdrijf uit te maken wegens de eenheid van het delictueus opzet van de dader (Matthijs, J., *op. cit.*, *loc. cit.*). Dit zal met name het geval zijn wanneer de dader opeenvolgende handelingen stelt die zijn onvermogen bewerkstelligen of in stand houden, en wanneer hij zodoende te kort schiet in zijn verplichtingen ten aanzien van verscheidene schuldeisers. In dit geval zal de verjaringstermijn van de strafverordening slechts beginnen te lopen vanaf de laatste strafbare handeling, op voorwaarde dat de periode tussen de strafbare feiten niet langer is dan de verjaringstermijn ervan (Cass., 21 maart 1979, *Pas.*, 1979, I, 854; Cass., 16 januari 1979, *Pas.*, 1979, I, 560).

5. Het komt mij voor dat het Hof van Cassatie een wijze beslissing heeft genomen. Bij stilzwijgen van de wetgever lijkt het mij niet geraadzaam dat de rechtspraak aan misdrijven al te snel het karakter van voortdurende misdrijven toekent om te vermijden dat de verjaring al te vlug zou intreden. De constructie van de voortdurende misdrijven heeft immers dikwijls tot gevolg dat zij in feite onverjaarbaar worden, hetgeen indruist tegen de grondslag zelf van het verjaringsinstituut. Van een dief wordt toch ook niet vereist dat hij de gestolen waar terugbrengt om de verjaringstermijn in zijn voordeel te doen lopen, hoewel dit natuurlijk een bekoorlijke gedachte blijft.

Lieven Dupont

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 10 DECEMBER 1985

Voorzitter : de h. Baeteman

Staatsraden : de hh. Borret en De Brabandere (rapporteur)

Auditoraat : de hh. Lemmens (verslag) en Van Assche (gelijkluidend advies)

Advocaten : mrs. Balis loco Denys en Tom loco Vander Elst

Vereniging zonder winstoogmerk — Rechtspersoonlijkheid — Neerlegging ledenlijst — Verzuim — Sanctie.

Op het ogenblik dat de verzoekende partij haar beroep instelde, had zij de lijst van haar leden niet ter griffie van de burgerlijke rechtbank neergelegd, zoals nochtans is voorgeschreven door art. 10 V.Z.W.-wet.

Volgens art. 26 V.Z.W.-wet kan de vereniging, ingeval de door de wet voorgeschreven bekendmakingen en formaliteiten zijn verzuimd, zich niet beroepen op de rechtspersoonlijkheid tegenover derden.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet blijkt dat de bedoelde sanctie beschouwd werd als een echte «straf».

Hoewel het ontbreken van enige aanwijzing van fraude in sommige gevallen zou kunnen meebrengen dat die sanctie niet dient te worden toegepast, bestaat er nochtans geen enkele reden om voorbij te gaan aan de uitdrukkelijke wil van de wetgever ingeval een van de formaliteiten van bekendmaking helemaal is verzuimd.

V.Z.W. O. t/ Gemeente Elsene
Nr. 25.942

Overwegende dat de gegevens van de zaak kunnen worden samengevat als volgt :

Op 23 februari 1983 stelde de gemeenteraad van Elsene een belastingverordening vast op de afgifte van administratieve stukken.

Nadat deze verordening aan een openbaar onderzoek was onderworpen, werd ze aan de toeziende overheid meegedeeld.

Daar de toeziende overheid er binnen de door de wet gestelde termijn haar goedkeuring niet aan onthield, werd deze verordening van rechtswege uitvoerbaar op 19 april 1983, krachtens artikel 56, § 4, van de wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten.

De verordening werd door aanplakking bekendgemaakt, volgens de verwerende partij op 20 mei 1983, volgens de verzoekende partij op 26 mei 1983.

Over de ontvankelijkheid

Overwegende dat de verwerende partij als exceptie van niet-ontvankelijkheid onder meer aanvoert dat de verzoekende partij, op het ogenblik dat zij haar beroep instelde, de lijst van haar leden niet had neergelegd ter griffie van de burgerlijke rechtbank van haar zetel, zoals nochtans is voorgeschreven door artikel 10 van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstoogmerk en aan de instellingen van openbaar nut de rechtspersoonlijkheid wordt verleend en dat de verzoekende partij zich bijgevolg niet op de rechtspersoonlijkheid kan beroepen ;

Overwegende dat de verzoekende partij in haar memorie van wederantwoord erkent dat haar ledenlijst slechts op 18 augustus 1983 werd neergelegd ; dat zij evenwel betoogt dat die neerlegging niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven en dat de sanctie van artikel 26 van de wet van 27

juni 1921 slechts toepasselijk is in geval van fraude, zonder onderscheid naargelang het voldoen aan de publikatieverplichting op een gebrekkige wijze geschied is of helemaal niet; dat zij overigens niet volledig in gebreke is gebleven te voldoen aan de verplichting tot publikatie, aangezien zij te bekwaamere tijd haar statuten, die de lijst van de leden en de namen van de leden van haar raad van beheer bevatten, in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad heeft bekendgemaakt;

Overwegende dat artikel 26, eerste lid, van de voormelde wet van 27 juni 1921 luidt als volgt: «Ingeval de bekendmakingen en de formaliteiten, voorgeschreven door de artikelen 3, 9, 10 en 11, werden verzuimd, kan de vereniging zich niet op de rechtspersoonlijkheid beroepen tegenover derden; deze zijn echter wel gerechtigd ze in te roepen tegenover de vereniging»;

Overwegende dat uit de parlementaire voorbereiding van deze wet blijkt dat de bedoelde sanctie beschouwd werd als een echte «straf», verantwoord door het grote belang dat de wetgever hechtte aan de verplichting voor de verenigingen om zich te onderwerpen aan een controle door de publieke opinie (zie o.m. verslag van de «Raadgevende Commissie», gevoegd als bijlage bij de memorie van toelichting, *Parl. St., Kamer*, 1919-20, nr. 375, (1124), 1127; verslag Tibbaut namens de Middenafdeling, *Parl. St., Kamer*, 1920-21, nr. 198, (460), pp. 466 en 472; verklaringen Tibbaut, verslaggever, *Parl. Hand., Kamer*, 1920-21, 11 mei 1921, p. 1192, tweede kolom; 18 mei 1921, p. 1239, tweede kolom, en p. 1240, eerste kolom);

Overwegende dat, waar tijdens de parlementaire voorbereiding sprake was van de wenselijkheid om artikel 26 te interpreteren «avec bon sens, dans un esprit pratique», en de daarin bedoelde sanctie niet toe te passen «s'il n'y a pas de motif sérieux de croire qu'il y a fraude» (verklaring Tibbaut, verslaggever, *Parl. Hand., Kamer*, 1920-21, 18 mei 1921, p. 1239, eerste en tweede kolom), het dan ging om de sanctie met betrekking tot het verzuim de ledenlijst aan te vullen; dat, hoewel een dergelijk beginsel ook kan worden toegepast in de gevallen waarin een van de door de wet voorgeschreven bekendmakingen of formaliteiten op gebrekkige of onvolledige wijze werd vervuld, er nochtans geen enkele reden is om voorbij te gaan aan de uitdrukkelijke wil van de wetgever, ingeval, zoals in casu, een van de formaliteiten van bekendmaking helemaal is verzuimd;

Overwegende dat de sanctie van artikel 26, eerste lid, van de wet van 27 juni 1921 onder meer inhoudt dat de vereniging onbekwaam is om rechtsvorderingen in te stellen, zolang zij haar ledenlijst niet ter griffie van de burgerlijke rechtbank heeft neergelegd; dat het beroep niet ontvankelijk is,

(...)

NOOT—Het instellen van het rechtsgeding door een V.Z.W.

Het hiervoor afgedrukt arrest heeft in herinnering gebracht dat een reeks dwingende voorschriften moeten worden nageleefd opdat een V.Z.W. geldig in rechte kan optreden. Men moet die strenge voorschriften situeren in een historisch kader. Vóór de wet van 27 juni 1921 moest de wetgever telkens apart optreden om aan welke groepering

ook rechtspersoonlijkheid toe te kennen. Dat komt omdat de liberalen in de 19e eeuw de vrees koesterden voor de zogenaamde dode hand, waarmee kloosters en abdijen rechtspersoonlijkheid zouden krijgen en daardoor hun goederen voor eeuwig buiten het handelsverkeer konden houden. Daartegenover stond dan weer dat de burgerij er bang voor was dat de oprichting van ordentelijke rechtsgroeperingen het ontstaan van de vakbonden zou vergemakkelijken. Dit was een ongegronde vrees, zoals later zou blijken, omdat de vakbondswerking plaatsvindt buiten de toekenning van de rechtspersoonlijkheid.

In de tolerante geest van na de Eerste Wereldoorlog, verkregen de katholieken de toegeving dat een algemene wet de oprichting van V.Z.W. en instellingen van openbaar nut zou regelen, in ruil voor hun instemming met het enkelvoudig algemeen stemrecht dat aan socialistische zijde werd opgeëist. Zo konden voortaan de kloosterorden en congregaties zich juridisch organiseren en kreeg het in Vlaanderen op dat ogenblik katholieke verenigingsleven, een duidelijk gezicht en kon het worden gegroepeerd. Later zijn de verenigingen zonder winstoogmerk een gunstig middel gebleken voor de gemeenten om bepaalde min of meer kleinschalige projecten op te zetten. Van recente datum is het verschijnsel dat dergelijke verenigingen worden opgericht met het oog op de bescherming van het leefmilieu in een welbepaald afgebakend gebied.

De tolerante geest van na de Eerste Wereldoorlog heeft echter niet belet dat de wet van 27 juni 1921 dwingende voorschriften bevat die, bij miskennen, door art. 26 worden gesanctioneerd.

Ook voor de gewone rechter wordt meer dan eens door de verwerende partijen opgeworpen dat de ledenlijst niet binnen een maand na de bekendmaking van de statuten is neergelegd. Doorgaans echter kan het euvel worden verholpen en kan nadien een nieuwe dagvaarding worden uitgeschreven. In de procedures voor de Raad van State is zulks echter niet meer mogelijk omdat men steeds gebonden is door de korte verjaringstermijnen.

In verband met de verjaringstermijn werd op logische wijze door de Raad van State het in de rubriek «Rechtspraak in kort bestek» opgenomen arrest nr. 25.905 van 22 november 1985 uitgesproken. Het is om de redenen die in het arrest werden vermeld ondenkbaar dat ten opzichte van administratieve rechtshandelingen die niet moeten worden bekendgemaakt of betekend, men talrijke jaren later een V.Z.W. zou oprichten en zou stellen dat pas dan de V.Z.W. louter kennis heeft gekregen van een in de rechtswereld sedert lang geïntegreerd besluit. Het zou een uitstekend middel zijn om de laattijdigheid te omzeilen.

W. Lambrechts

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e KAMER — 12 OKTOBER 1982

Voorzitter: de h. Jans

Raadsheren: de hh. Verdoodt en Thiry

Advocaten: mrs. Brocorens en Theunis

Notaris — Aansprakelijkheid — Verkoop van onroerend goed «voor vrij, zuiver en onbelast» — Informatieverplichting.

Wanneer de notaris in een verkoopakte een onroerend goed «voor vrij, zuiver en onbelast» vermeldt, houdt de waarborg die erin bestaat dat hij persoonlijk voor de zuivering verantwoordelijk is, nog risico's in.

De notaris moet de aspirant-koper op de hoogte brengen van de hypothecaire toestand van het goed en van de tijd die naar schatting nodig is om het goed te zuiveren, zodat de koper in de mogelijkheid wordt gesteld een keuze te doen tussen al dan niet kopen.

D. t/ Van L.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering de veroordeling van appelland beoogt tot betaling van 50.000 frank schadevergoeding, vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de rechtsplegingskosten;

Overwegende dat luidens een akte op 3 oktober 1973 door appelland in zijn hoedanigheid van notaris verleden, geïntimeerde een perceel bouwgrond aankocht, gelegen te R., zijnde lot 13 in een verkaveling grenzende aan een ontworpen straat, groot volgens meting 5 aren 77 centiaren 47 honderdsten; dat, naar luid van de akte, het perceel bouwgrond werd verkocht «voor vrij, zuiver en onbelast van alle schulden en bevoorrechte of hypothecaire lasten hoegenaamd»; dat bij brief van 7 maart 1974 aan appelland gericht, notaris Paul J., die op basis van een hypothecair attest had vastgesteld dat het perceel bouwgrond met in- en overschrijvingen was bezwaard, hem vroeg de fotokopieën of de originelen van de doorhalingsbewijzen der in- en overschrijvingen te bezorgen, daar hij was belast met het verlijden van de akte van kredietopening ten voordele van geïntimeerde ten einde op het perceel te bouwen; dat hem geen antwoord werd verstrekt, evenmin als op zijn herinneringsbrieven van 10 juli 1974, 27 september 1974, 22 april 1975 en 15 april 1976, correspondentie die precies aantoonde dat voornoemde notaris — in strijd met appellands bewering — te dien tijde hoegenaamd niet op de hoogte van de hypothecaire toestand van het verkochte goed werd gesteld; dat door de raadsman van geïntimeerde aangesproken, appelland bij brief van 28 januari 1976 — dus meer dan twee jaar na de aankoop — antwoordde dat hij «pas in de mogelijkheid was bij kopie het bewijs te leveren van de zuivere en onbelaste verkoop» voor geïntimeerde;

Overwegende dat appelland weliswaar stelt dat het volgende was dat hij, toen hij het onroerend goed voor vrij, zuiver en onbelast in de akte vermeldde, persoonlijk voor de zuivering van het goed verantwoordelijk was;

Dat echter — zoals de eerste rechter pertinent opmerkt — een dergelijke waarborg heel aleatoir is aangezien er een risico bestaat — zelfs wanneer, zoals dit in casu gebeurde, de notaris de koopsom aanhoudt met het oog op een latere zuivering — dat het geld zou verdwijnen of opgeslorpt worden door, bijvoorbeeld, het faillissement van de instelling waar het gedeponneerd is of door dat van de verkopers van het goed;

Overwegende dat het hof het vonnis a quo volkomen beaamt waar het oordeelt dat appelland — wat hij vergeefs betwist aangezien hij geen enkel bewijselement dienaan-

gaande overlegt, terwijl de meegedeelde briefwisseling op dit stuk zeer duidelijk is — op professioneel vlak geïntimeerde minstens op de hoogte had moeten brengen van de hypothecaire toestand van het door haar gekochte perceel, alsook van de duur die naar schatting nodig zou zijn om het goed te zuiveren, welke handelwijze geïntimeerde in de mogelijkheid zou hebben gesteld een keuze te doen of ze al dan niet een risico bij de aankoop van het perceel wilde lopen; dat er ongetwijfeld gedurende meer dan twee jaar een gevoel van onzekerheid bij geïntimeerde geweest is, hetgeen recht op morele schadeloosstelling geeft; dat daarenboven het door haar gevraagde krediet om op het aangekochte perceel te bouwen, voorlopig werd geweigerd — hetgeen vanzelf spreekt — door de omstandigheid dat het met in- en overschrijvingen was bezwaard, zodat er wel degelijk een oorzakelijk verband tussen fout en schade bestaat; dat een vertraging met betrekking tot de aanvang van het geplande bouwwerk zekerlijk ook een financieel verlies — dus een materiële schade — voor geïntimeerde heeft betekend ten gevolge van de voortdurende stijging van de bouwpreizen;

Overwegende dat, bovendien, de inlichtingsplicht zich ter zake des te meer opdrong waarvoor een oningewijde zoals geïntimeerde het door appelland — naar een volgens hem constant gebruik — gemaakte verschil tussen verkoop «vrij, zuiver en onbelast» en «voor vrij, zuiver en onbelast» zo bijzonder subtiel is dat het misschien ook wel door juristen over het hoofd zou kunnen worden gezien;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook om voormelde oordeelkundige motieven die het hof bijvalt en die niet worden weerlegd, de oorspronkelijke vordering ontvanke-lijk en gegrond verklaarde en bijgevolg appelland veroordeelde tot betaling aan geïntimeerde van 50.000 frank schadevergoeding, een bedrag dat hij vaststelde met matigheid en, bij gemis van precieze bewijselementen, ex aequo et bono, zulks met de gerechtelijke interest en de rechtsplegingskosten;

(...)

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER — 18 MAART 1985

Voorzitter: de h. Van Malderen

Raadsheren: de h. Lambeau en mevr. del Carril

Advocaten: mrs. 't Kint en Van Dorpe

Verzekering — Verzwijging — Begrip.

Art. 9 van de Verzekeringwet vindt toepassing wanneer de aspirant-verzekeringnemer vóór het sluiten van het contract op de vraag of hij tijdens de laatste vier jaren een ongeval heeft gehad, ontkennend heeft geantwoord, hoewel zijn voertuig in die periode schade had opgelopen bij een ongeval. De verzekeraar zelf is er niet toe gehouden de juistheid van de bestanddelen van het risico na te gaan.

Van B. t/ N.V. R.

Overwegende dat de eerste rechter een behoorlijke beschrijving gaf van het voorwerp van de oorspronkelijke

vordering tot betaling van het schadebedrag van 299.350 fr., opgelopen ten gevolge van het verkeersongeval, dat op 12 augustus 1981 rond 4 u. 's morgens plaatsvond te Gent;

Overwegende dat appellante bij geïntimeerde op 31 juli 1981 een polis afsloot, welke voorafgegaan werd 1) door een dekkingsaanvraag op 24 juli 1981, waarin gevraagd werd of appellante gedurende de laatste vier jaren een ongeval had gehad (schadevrij gereden) en 2) door een afzonderlijke verklaring waarin gevraagd werd of het te verzekeren voertuig (Ford Mustang 1981) niet beschadigd werd en welke onderaan vermeldde: «iedere valse verklaring leidt tot verlies van aanspraken op de dekking»;

Overwegende dat op 12 augustus 1981 het voertuig in Gent tegen een vluchtheuvel terechtkwam en zwaar beschadigd werd;

Overwegende dat, ter gelegenheid van dit ongeval, geïntimeerde vernam dat appellante op 31 december 1978 met haar voertuig, dat toentertijd bij een andere verzekeraar verzekerd was, in een slippartij betrokken was en in een weide was terechtgekomen, waardoor het voertuig voor 47.470 fr. schade opliep;

Overwegende dat geïntimeerde bij brief van 18 september 1981 reeds aan appellante liet weten dat zij het ongeval niet zou dekken op grond van artikel 9 van de Verzekeringswet van 11 juni 1874;

Overwegende dat appellante een premiekorting van 20 % had genoten bij het afsluiten van de polis bij geïntimeerde, omdat zij had verklaard geen ongeval te hebben gehad gedurende de laatste vier jaren;

Overwegende dat artikel 9 voormeld bepaalt dat elke verzwijging of valse verklaring vanwege de verzekerde de verzekering nietig maakt, als deze de waardering van het gevaar of risico verminderen of het voorwerp ervan veranderen, derwijze dat de verzekeraar, indien hij daarvan kennis had gehad, de polis niet onder dezelfde voorwaarden zou hebben aangegaan;

Overwegende dat appellante beweert dat geïntimeerde wist dat appellante vroeger bij N.V. N. verzekerd was en daar de nodige inlichtingen had kunnen inwinnen;

Overwegende dat de verzekeringnemer zelf alle juiste inlichtingen over de bestanddelen van het verzekerd risico eerlijk en openhartig moet meedelen aan de verzekeraar (Cass., 30 mei 1975, *R.W.*, 1975-76, 1366; Brussel, 11 maart 1971, *R.G.A.R.*, 1971, 8647);

Overwegende dat verzwijgen betekent: iets niet bekendmaken wat men weet of kent, en zowel het verzuim omvat dat gewild is als dat wat niet gewild is; op de verzekeringnemer rust de verplichting om de verzekeraar een nauwkeurige kennis te geven van een omstandigheid, waarvan de verzekeraar wettig onwetend is en die de waardering van het risico kan verzwaren; de tekortkoming van die verplichting maakt een verzwijging uit, zelfs als de verzekeringnemer te goeder trouw, doch ten onrechte meent dat hij niet gehouden is die omstandigheid te vermelden en zelfs wanneer de omstandigheid hem onbekend is, terwijl hij ze diende te kennen; de verzekeraar zelf is er niet toe gehouden de juistheid van de bestanddelen van het risico na te gaan (Cass., 17 mei 1978, *R.W.*, 1978-79, 617);

Overwegende dat bijgevolg het bestreden vonnis dient te worden bevestigd;

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

JEUGDKAMER — 17 MEI 1985

Voorzitter: de h. Van Coppenolle

Advocaat-generaal: de h. Rigaux

Advocaat: mr. Michielsens

Adoptie — Wettiging door adoptie — Natuurlijk klein-kind.

Zowel de adoptie als de wettiging door adoptie van een natuurlijk kleinkind is strijdig met de orde van de familie en bijgevolg met de openbare orde.

Het belang van het kind heeft geen voorrang op de openbare orde.

D. en V.

Gelet op het arrest van deze kamer van het hof van 29 maart 1985 waarbij het hoger beroep ontvangen werd en alvorens recht te doen op verzoek van appellanten de heropening van de debatten bevolen werd teneinde appellanten en hun dochter Cathérine, de natuurlijke moeder van het kind, te horen betreffende hun bij verzoekschrift van 21 maart 1985 uitgedrukt voornemen om de wettiging door adoptie te veranderen in adoptie;

Dat ter terechtzitting in raadkamer van 19 april 1985 appellanten en hun voornoemde dochter bij toepassing van art. 369, tweede lid, B.W. hun gemeenschappelijke wil te kennen gaven om de wettiging door adoptie te veranderen in adoptie;

Overwegende dat de eerste rechter terecht en oordeelkundig het homologatieverzoek van appellanten afwees op grond de voorgenomen wettiging door adoptie strijdig was met de orde van de familie en bijgevolg met de openbare orde omdat zij aan het geadopteerde kind de staat zou toekennen van wettige broer van zijn (natuurlijke) moeder; dat het hoger beroep ongegrond is;

Overwegende echter dat ten deze de gewone adoptie een gelijkaardig gevolg zou hebben; dat immers ook zonder een wettige verwantschapsband te doen ontstaan tussen de geadopteerde en de afstammelingen van de adoptant zoals bij de wettiging door adoptie het geval is, de adoptie tussen partijen een band doet ontstaan welke die van de wettige afstamming zodanig benadert dat de geadopteerde als wettig kind van de adoptant wordt beschouwd en zo volledig mogelijk in diens wettige familie geïntegreerd wordt;

Dat derhalve bij adoptie door appellanten, die buiten hun dochter Cathérine nog vier kinderen hebben, het kind Christophe van voornoemde dochter in feite evenzeer de broer van zijn moeder zou worden; dat door aldus de werkelijke aard van de door de afstamming geschapen familiale verhoudingen te miskennen, meteen de doelstellingen van de adoptie-instelling miskend zouden worden; dat derhalve ten deze ook de adoptie als strijdig met de openbare orde moet worden afgewezen;

Overwegende dat appellanten zich tevergeefs beroepen op het belang van het kind; dat immers hoe belangrijk het ook zij, het niet doorslaggevend is en niet kan primeren op dat van de openbare orde; dat, overigens, het op andere

manieren doeltreffend behartigd kan worden zoals appellanten het trouwens sedert zeer geruime tijd doen ;
(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

VAKANTIEKAMER — 2 AUGUSTUS 1985

Voorzitter : mevr. Bourgeois
Raadsheren : de hh. Bresseleers en Van Fraechem
Openbaar ministerie : de h. Huybrechts
Advocaten : mrs. Savelkoul en Clara

Echtscheiding — Door onderlinge toestemming — Procedure — Wijziging van de overeenkomsten — Onvoorziene omstandigheden.

Een wijziging wegens onvoorziene omstandigheden tijdens de procedure aangebracht in de voorafgaande overeenkomsten bij echtscheiding door onderlinge toestemming is niet strijdig met de openbare orde en betekent niet dat op de volgehouden onderlinge toestemming tot de echtscheiding wordt teruggekomen.

De M. en V. t/ O.M.

Overwegende dat appellanten op 16 mei 1984 voor de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt zijn verschenen en hem de akten bepaald in de artikelen 1287, 1288 en 1291 van het Gerechtelijk Wetboek hebben overgelegd ; dat hieruit blijkt dat de heer V. zich verbonden heeft tot het betalen aan mevr. De M. :

— een maandelijks bedrag van 4.000 fr. per kind, hetzij in het totaal 12.000 fr. ; dat dit onderhoudsgeld halfjaarlijks automatisch aangepast zal worden aan het indexcijfer van de consumptieprijzen ;

— een maandelijks onderhoudsgeld van 10.000 fr., aanpasbaar volgens de bovenvermelde formule ;

Overwegende dat de tweede en derde verschijning van appellanten voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg respectievelijk plaatshadden op 17 oktober 1984 en 12 juni 1985 ;

Overwegende dat op 11 juni 1985 een authentieke akte werd verleden waarin appellanten wegens niet-voorziene omstandigheden wijzigingen hebben aangebracht in de oorspronkelijke akten met betrekking tot een belastingschuld en in de zin dat het maandelijks onderhoudsgeld per kind tot 3.000 fr. werd beperkt en dat van mevr. De M. tot 9.000 fr. werd verminderd en dat een verschillende berekeningswijze voor de jaarlijkse aanpassing werd aangenomen ;

Overwegende dat met het akkoord van beide appellanten werd besloten tot een gedeeltelijke wijziging aan de regeling van de wederzijdse vermogensrechten en aan de voorafgaande overeenkomst, opgelegd door art. 1288 van het Gerechtelijk Wetboek ; dat deze wijzigingen niet strijdig zijn met de openbare orde en niet betekenen dat werd teruggekomen op de volgehouden onderlinge toestemming tot de echtscheiding zelf ;

(...)

NOOT— Vgl. Rb. Brussel, 22 februari 1956, *Pas.*, 1957, III, 14. Zie W. Pintens, *Echtscheiding door onderlinge toestemming*, Antwerpen, 1982, nrs. 438 e.v., p. 268 e.v.

HOF VAN BEROEP TE GENT

JEUGDKAMER — 9 OKTOBER 1985

Voorzitter : de h. Castermans
Openbaar ministerie : de h. Maes
Advocaten : mrs. Seghers en Van Hulse

Adoptie en adoptie — 1. Tussenkost van de grootouders voor het eerst in hoger beroep — 2. Wettiging door adoptie niet in het belang van de kinderen — Gewone adoptie.

1. Grootouders die m.b.t. de homologatie van de akte van wettiging door adoptie niet zijn tussengekomen in eerste aanleg, zijn t.a.v. de subsidiaire eis waarbij voor het eerst in hoger beroep gevraagd wordt dat de gewone adoptie wordt uitgesproken, gelet op hun ongunstig advies nog wel gerechtigd in het geding tussen te komen voor zover zij zich tegen de adoptie verzetten, maar wat de wettiging tot adoptie betreft is hun tussenkost in hoger beroep laattijdig.

2. Aangezien de wettiging door adoptie, die een verbreking van de familiebanden met de oorspronkelijke moederlijke grootouders meebrengt, niet in het belang van de te adopteren kinderen is, wordt de stiefouderadoptie gerealiseerd door het uitspreken van de gewone adoptie (zie nader het arrest).

B. t/ B. en P.

De appellante heeft bij een op 14 november 1985 ter griffie van het hof neergelegde verzoekschrift hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de Jeugdrechtbank te Dendermonde van 13 oktober 1983, waarbij haar verzoek tot homologatie van de akte, verleden voor de vrederechter van het tweede kanton Sint-Niklaas op 20 maart 1981, houdende de wettiging door adoptie van de kinderen A.H. en B.H., geboren uit het eerste huwelijk van haar echtgenoot, werd afgewezen.

Bij de behandeling van de zaak in hoger beroep heeft de appellante zitting in raadkamer van 23 januari 1985 subsidiair gevraagd dat minstens de adoptie zou worden uitgesproken. Haar echtgenoot heeft zowel in eigen naam als in naam van de kinderen toestemming gegeven.

Gelet op dit subsidiair gestelde verzoek heeft de procureur-generaal bij dit hof het vooronderzoek weer opgenomen en het advies van de grootouders laten inwinnen. De grootouders van moederszijde, R.B., en J.P., die een negatief advies hadden uitgebracht en die overeenkomstig artikel 350, § 3, B.W., door de griffier van het hof werden opgeroepen, zijn op 20 maart 1985 in raadkamer verschenen en hebben verklaard in het geding tussen te komen.

In zijn tussenarrest van 22 mei 1985 heeft het hof, na kennis genomen te hebben van het op 24 april 1985 gegeven advies van het openbaar ministerie, het hoger beroep ont-

vankelijk verklaard doch alvorens verder te oordelen de heropening van het debat ambtshalve bevolen ten einde partijen te horen over het door het openbaar ministerie opgeworpen middel van niet-toelaatbaarheid van de tussenkomst van de grootouders die voor het eerst in hoger beroep is gebeurd.

(...)

Wat de tussenkomst van de grootouders betreft

Het recht van tussenkomst dient, behoudens in de door de wet bepaalde gevallen, geweigerd te worden inzake vorderingen die een uitsluitend persoonlijk karakter hebben. De wet van 21 maart 1969 betreffende de adoptie en de wettiging door adoptie heeft de mogelijkheden van tussenkomst in deze aangelegenheid nauwkeurig bepaald en is overigens afgeweken van de in het Gerechtelijk Wetboek bepaalde vormvoorschriften. Voor de rechtspleging inzake adoptie en wettiging door adoptie in hoger beroep gelden in principe dezelfde regels als voor de rechtsplegingen in eerste aanleg.

Artikel 350, § 3, B.W. bepaalt welke personen verplicht dienen te worden opgeroepen voor de rechtbank, zo o.m. iedere persoon wiens oordeel door de procureur des Konings verplicht werd gevraagd en die een ongunstig advies heeft uitgebracht. Indien die persoon verschijnt, kan hij bij eenvoudige akte verklaren in het geding tussen te komen. Van dan af ontstaat een rechtspleging op tegenspraak.

De echtgenoten B.-P. zijn op uitnodiging voor de eerste rechter verschenen doch hebben geen akte gevraagd van hun tussenkomst. Zij waren geen partij in de rechtspleging, ook niet bij de oproeping van de zaak in hoger beroep.

De appellante heeft haar subsidiaire eis, de adoptie uit te spreken voor het eerst in hoger beroep ingesteld. Gelet op deze gewijzigde eis, conform artikel 369, tweede lid, B.W., werden de grootouders terecht door het openbaar ministerie opnieuw gehoord en gelet op het door hen uitgebracht ongunstig advies tegen de «adoptie» werden zij even terecht door de griffier opgeroepen om hun standpunt betreffende de adoptie van hun kleinkinderen uiteen te zetten. Zij waren dan gerechtigd in het geding tussen te komen doch alleen voor zoveel zij zich tegen de «adoptie» willen verzetten. Wat de wettiging door adoptie betreft is hun tussenkomst in hoger beroep laattijdig.

Ten gronde

Appellante, die op 26 februari 1981 in het huwelijk is getreden met M.H., wenst over te gaan tot de wettiging door adoptie van R.H. en B.H., respectievelijk geboren op 1 februari 1971 en 21 augustus 1975. Deze kinderen zijn geboren uit het eerste huwelijk van M.H. met I.B., deze laatste overleden zijnde op 22 mei 1980.

Reeds tijdens de eerste navorsingen van de procureur des Konings te Dendermonde heeft de appellante doen gelden dat zij de opvoeding van de kinderen verzorgt en dat zij hun alle voordelen van wettige kinderen wil toekennen.

Dat de kinderen thans minstens sinds meer dan vier jaar in het nieuwe gezinsmilieu van hun vader en stiefmoeder geïntegreerd zijn, is niet van overwegend belang. Deze integratie kan zich in de toekomst verder ontwikkelen zonder dat hiervoor een wettiging door adoptie noodzakelijk is en zonder dat het juridisch statuut dezer kinderen, die nu reeds wettige kinderen zijn, gewijzigd dient te worden. Het valt overigens op dat de akte van wettiging door adoptie reeds drie weken na het huwelijk werd verleden en dat reeds

bij de navorsingen bleek dat de verstandhouding met de grootouders van moederszijde gespannen en vijandig was, zodat de grootouders verplicht waren een bezoekrecht in rechte te vorderen.

Zelfs indien de kinderen in de laatste jaren weinig of geen contacten hadden met hun moederlijke grootouders, hebben zij er toch baat bij dat de familiebanden niet radicaal worden afgebroken en dat zij tot hun oorspronkelijke familie van moederszijde kunnen blijven behoren. Door de gewone adoptie toe te laten kan evenwel het primordiaal belang van de kinderen erkend worden en krijgen zij meteen de gelegenheid in hun nieuwe familie te komen zonder dat de banden met de familie van hun moeder worden afgesneden.

In die omstandigheden komt het subsidiaire verzoek van de appellante rechtmatig en gegrond voor. De adoptie van de kinderen door hun stiefmoeder steunt op wettige redenen en strekt de betrokkene tot voordeel. Alle door de wet hiertoe vereiste pleegvormen werden nageleefd.

(...)

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e KAMER — 11 OKTOBER 1985

Voorzitter: de h. De Buck

Raadsheren: de hh. Dinneweth en Mertens

Advocaten: mrs. Beele en Decaluwe

Huwelijksvermogensrecht — Primair stelsel — Opening van depositorekening — Kennisgeving door de bewaarner — Bewijs — Aansprakelijkheid.

De bewaarner van een depositorekening dient te bewijzen dat hij zijn verplichting tot kennisgeving aan de echtgenoot van de houder van de rekening is nagekomen.

Het gebrek aan kennisgeving is een fout van de bewaarner, die krachtens artikel 1382 B.W. voor de schade aansprakelijk is.

Van F. t/ N.V. G.

In mei 1978 heeft Eric D., echtgenoot van appellante, bij geïntimeerde een gelddepositorekening geopend, waaraan deze laatste bij schrijven van 29 mei 1980 een einde heeft gemaakt, datum waarop deze rekening een debetsaldo van 359.149 fr. vertoonde, (vervallen interesten inbegrepen).

Op 15 juli 1980 heeft geïntimeerde Eric D. en diens voormelde echtgenote voor de eerste rechter gedaagd tot solidaire betaling ener hoofdsom van 402.277 fr. met 1,90 % interest per maand, vanaf 12 juni 1980.

Enkel appellante heeft deze vordering betwist, die bij het bestreden vonnis aan geïntimeerde werd toegekend tot beloop ener hoofdsom van 359.149 fr., met de variabele conventionele rente tegen het gewoon tarief, vanaf 19 mei 1980.

In hoger beroep vraagt appellante de nietigverklaring van het (door haar hoger beroep) bestreden vonnis, en de afwijzing van de (door geïntimeerde tegen haar ingeleide) vordering. Geïntimeerde vraagt de afwijzing van dit hoger beroep en de bevestiging van het beroepen vonnis.

Beoordeling

1) Artikel 218, derde lid, B.W. verplicht de bewaarner van een gelddepositor rekening (in casu geïntimeerde) de echtgenoot van de houder dezer rekening van haar opening in kennis te stellen en het is tevens aan deze bewaarner te bewijzen dat hij deze verplichting van dwingend recht is nagekomen (Baeteman, «Het primair huwelijksstelsel», *T.P.R.*, 1978, 216, 2e alinea, nr. 72).

Weliswaar legt de wetgever aan deze bewaarner geen welbepaalde vorm op voor bovenvermelde kennisgeving, en legt geïntimeerde in dat verband een afschrift over van haar schrijven van 1 juni 1978 tot appellante, waarin zij deze laatste nopens de opening van voormelde depositor rekening door haar echtgenoot D. in kennis stelt.

Appellante betwist echter de ontvangst van dit schrijven, wat geïntimeerde niet bewijst, terwijl het (toenmalig) samenwonen van appellante met E. D. het bewijs dezer ontvangst niet «per se» levert.

2. Ontstentenis dezer (wettelijk vereiste) kennisgeving is een fout vanwege de bewaarner van de rekening, die aldus krachtens art. 1382 B.W. voor de schade wegens deze fout aansprakelijk is, wat appellante echter, als verweer op de tegen haar ingeleide vordering, op haar beurt dient te bewijzen (art. 1315, tweede lid, B.W.; Baeteman, *op. cit.*, 217, laatste alinea) wat zij evenwel nalaat te doen.

Immers bewijst appellante niet dat de gelden die E.D. vanaf mei 1978 tot mei 1980 van voormelde rekening getrokken heeft, voor diens eigen schulden en vermogen aangewend werden, noch dat het debetsaldo van voormelde depositor rekening op 29 mei 1980 (zijnde 352.776 fr.) voor een periode van ongeveer twee jaar (vanaf mei 1978 tot in mei 1980, of circa 15.000 fr. per maand) gelet op de bestaansmiddelen van het toenmalig gezin van appellante, buitensporig zou zijn, te meer daar in dit saldo nog conventionele interessen begrepen zijn, en appellante haar bewering nopens de verspilzucht en de strafrechtelijke handelwijze van E. D. en zijn bezwaren van zijn depositor rekening met belangrijke cheques, evenmin bewijst.

3) Krachtens de artikelen 222, 1408, tweede en laatste lid, 1414 en 1451 B.W. is de inleidende vordering van geïntimeerde aldus gegrond, en het hoger beroep meteen ongegrond.

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

9e KAMER — 11 OKTOBER 1985

Voorzitter : de h. Lebeer

Raadsheren : de hh. Libert (rapporteur) en Van Fraechem

Advocaat-generaal : de h. Van Walle

Advocaten : mrs. Huybrechts en Brondel

Wegverkeer — Bloedproef — Alcoholintoxicatie.

Als de door het K.B. van 10 juni 1959 bepaalde hoeveelheid bloed, nl. 5 ml, niet kon worden afgenomen, beantwoordt het bloedstaal niet aan de door het K.B. gestelde eisen en is het niet bewezen dat het alcoholgehalte met voldoende wetenschappelijke waarborgen werd bepaald.

S.

Telastlegging : (...) c. Op een openbare plaats, een voertuig te hebben bestuurd of een rijdier te hebben geleid, namelijk een personenauto, na alcoholische dranken in zodanige hoeveelheid te hebben gebruikt dat het alcoholgehalte van zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurde of geleidde ten minste 0,8 gram per liter bedroeg — het misdrijf aan het persoonlijk toedoen van de dader te wijten zijnde (wet betreffende de politie over het wegverkeer, artt. 34 en 38, § 1);

(...)

«Overwegende dat het aan beklaagde tenlastegelegde feit C niet bewezen is gebleven ;

Overwegende dat uit het P.V. nr. 353 van 18 maart 1984 van de rijkswachtbrigade van Schilde blijkt dat de door het K.B. van 10 juni 1959 bepaalde hoeveelheid bloed (5 ml) niet kon worden afgenomen ; dat de geneesheer die het bloedstaal nam, zelf dit bloedstaal «mislukt» noemde ;

Overwegende dat het bloedstaal niet beantwoordt aan de door het K.B. van 10 juni 1959 gestelde eisen ; dat het aldus niet bewezen is dat het alcoholgehalte met voldoende wetenschappelijke waarborgen bepaald werd ;

(...)

NOOT—De bloedproef : inhoud van het bloedstaal

1. Naar aanleiding van het verkeersongeval dat het voorwerp is geweest van het besproken arrest, werd op de persoon die de aanrijding veroorzaakte, een bloedstaal genomen waarvan de inhoud geen 5 milliliter bedroeg. Na ontleding bleek dat het alcoholgehalte hoger was dan 0,8 gram alcohol per liter bloed, zodat de verdachte werd vervolgd wegens het besturen van een voertuig in staat van alcoholische intoxicatie (art. 34, 1°, W.P.W.). De eerste rechter heeft de verdachte veroordeeld.

Het hof van beroep daarentegen besliste tot de vrijspraak en was van oordeel dat de alcoholintoxicatie niet was bewezen daar het bloedstaal niet beantwoordde aan de eisen gesteld door het K.B. van 10 juni 1959, meer bepaald wat betreft de hoeveelheid bloed die door de geneesheer werd genomen bij de afname van het monster. Volgens het arrest is de bloedanalyse van een naar inhoud ontoereikend bloedstaal, ipso facto nietig.

Die zienswijze lijkt mij vatbaar voor betwisting.

2. Wat is immers de bewijswaarde van de analyse van een bloedstaal waarvan de inhoud geen 5 milliliter bedraagt, bij strafvervolgung wegens het besturen van een voertuig in staat van alcoholische intoxicatie ?

Artikel 3 van het K.B. van 10 juni 1959 (*B.S.*, 26 juni 1959) betreffende de bloedproef met het oog op het bepalen van het alcoholgehalte, regelt de wijze waarop de bloedproef moet geschieden en bepaalt o.m. dat het bloedstaal ten minste een inhoud moet hebben van 5 milliliter (5 cm³). Door de geneesheer die het bloedstaal neemt moet dus minstens 5 milliliter bloed in de venule worden opgenomen.

De wet heeft geen bijzonder bewijsmiddel vastgesteld voor het misdrijf waarvan sprake is in artikel 34, 1°, Wegverkeerswet, namelijk het besturen op een openbare plaats van een voertuig in staat van alcoholintoxicatie, zodat de rechter soeverein oordeelt of dat misdrijf bewezen is op grond o.a. van de uitslagen van het bloedonderzoek, van

het tijdstip waarop de bloedproef is verricht en dat waarop het misdrijf is begaan, alsmede van de gedragingen van de verdachte tijdens en na het ten laste gelegde feit (Cass., 22 september 1975, *A.C.*, 1976, 100).

Het is in de praktijk evenwel zo, dat de uitslag van de bloedontleding voor de strafrechter een belangrijk element is om de overtreding van artikel 34, 1°, Wegverkeerswet te beoordelen.

Het derde lid van artikel 3 van het K.B. van 10 juni 1959, dat bepaalt dat het bloedstaal ten minste een inhoud van 5 milliliter moet hebben, heeft tot doel aan de betrokkene de mogelijkheid te verschaffen om een tweede analyse, een zg. tegenexpertise, te doen verrichten (art. 10 van het K.B.), indien hij het nodig acht, ten einde het recht van verdediging te vrijwaren.

De bewijswaarde van de bloedontleding hangt evenwel niet af van de mogelijkheid om in elk geval een tegenexpertise uit te voeren (Cass., 7 december 1964, *Pas.*, 1965, I, 349, met verwijzing naar de *Parl. Besch. Kamer*, 1955-56, nr. 397/1, blz. 9 en 10, en nr. 397/2, blz. 10).

De ontoereikendheid van de inhoud van het bloedstaal zal slechts het recht van verdediging schaden, wanneer uitgemaakt is, dat het bloedstaal dat niet beantwoordt aan de wettelijke voorschriften, de verdachte heeft belet een tegenexpertise te laten uitvoeren.

Dat het bloedstaal in onvoldoende hoeveelheid is afgenomen, heeft derhalve niet ipso facto de nietigheid van de bloedproef tot gevolg (Corr. Hoei, 13 januari 1961, *Jur. Liège*, 1960-61, 163).

Luc Declercq

BUGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

3e KAMER — 27 JANUARI 1982

Voorzitter: de h. Vanheule

Openbaar ministerie: mevr. Muylaert

Advocaten: mrs. Steghers, Coene en Herpent loco De Vos

1. Advocaat — Vraag tot hernieuwing van handelshuur — Taak — 2. Verzekering — Aansprakelijkheid — Te late aangifte — Sanctie.

1. Wanneer er, met betrekking tot de hernieuwing van een handelshuur, tussen de partijen onderhandelingen worden gevoerd betreffende de nieuwe voorwaarden, moet de advocaat van de huurster, wanneer hij vaststelt dat er niet tijdig een akkoord tot stand komt, ofwel, indien hij opdracht heeft gekregen om het nodige te doen, onmiddellijk de bij de wet op straffe van verval voorgeschreven formaliteiten vervullen, ofwel, indien hij slechts geconsulteerd wordt, de cliënt op het gevaar van verval wijzen en, ten einde zijn eigen verantwoordelijkheid te dekken, er nogmaals per brief op wijzen.

2. De toepassing van de sanctie van vervallenverklaring van het recht op dekking wegens te late aangifte is gelijk te stellen met de toepassing van een strafbeding.

Om de vervallenverklaring te kunnen opwerpen en meteen zijn goede trouw te bewijzen, moet de verzekeraar bewijzen dat de late aangifte hem de mogelijkheid heeft ontnomen

om alles (dus ook tijdig) te doen om zijn belangen veilig te stellen.

De S. t/ X. en N.V. D.

Uit de overgelegde dossiers blijkt dat verweerder als advocaat van eiseres is tussengekomen in de betwisting, tussen haar en haar eigenaars gerezen in verband met de nieuwe voorwaarden bij de door eiseres tijdig aangevraagde huurhernieuwing.

Van twee zaken één: ofwel kreeg verweerder opdracht een overeenkomst tot stand te brengen en in voorkomend geval de door de wet vereiste procedure in te stellen ten einde de huurrechten van zijn cliënt te vrijwaren — stelling van eiseres die door de rechtbank op grond van de correspondentie, aangevuld door vermoedens, aanvaard wordt; ofwel werd hij enkel geraadpleegd en was het de cliënt zelf die de nodige formaliteiten zou vervullen — stelling van verweerder, die echter door de geschriften en vermoedens wordt tegengesproken.

In beide gevallen heeft verweerder gefaald in zijn beroepsverplichtingen: indien hij opdracht kreeg het nodige te doen, dan moest hij, zodra hij vaststelde dat er niet tijdig een geschreven akkoord tot stand gekomen was, het zekere voor het onzekere nemen en onmiddellijk de bij de wet, op straffe van verval van huurrecht, voorgeschreven formaliteiten vervullen; werd hij daarentegen slechts geraadpleegd, dan diende hij zijn cliënt in elk geval op het gevaar van verval te wijzen en zijn eigen verantwoordelijkheid te dekken door haar tijdig per brief op het gevaar van verval te wijzen, ten einde zichzelf een bewijs te verstrekken van zijn diligentie ten aanzien van de te vervullen formaliteiten.

Door noch het ene noch het andere te doen — minstens niet te bewijzen dat hij het deed — komt zijn aansprakelijkheid in het gedrang, ook al heeft de eigenares (opzettelijk?) haar niet-akkoord-zijn slechts verstuurd op een dag, dat wanneer verweerder van de inhoud van de brief kennis kon krijgen, de termijn van verval verstreken zou zijn.

Een advocaat moet rekening houden met het feit dat de tegenpartij gebruik maakt van de hem door de wet geboden mogelijkheden. In de zakenwereld noemt men een dergelijke manier van handelen «gewiekst zijn»; misbruik van recht is het in geen geval. Ten deze zij aangestipt dat de destijds door eiseres (of haar raadsman) ingeroepen kwade trouw van de eigenares én door de vrederechter én door de rechtbank van eerste aanleg, oordelend in hoger beroep, verworpen werd (*R.C.J.B.*, 1980, 373, nr. 19).

Verweerder betwist de verschillende door eiseres opgesomde schadeposten, deels als niet bewezen, deels als overdreven.

Een persoonlijke verschijning zal wellicht daaromtrent meer klaarheid brengen; komt die er niet dan kan nog altijd het advies van een deskundige ingewonnen worden.

Nopens de eis tot gedwongen tussenkomst

De tussenkommende partij weigert het risico te dekken wegens laattijdige aangifte van het «ongeval».

Artikel 2 van de bijzondere voorwaarden van de door verweerder met de verzekeringsmaatschappij afgesloten polis bepaalt dat de verzekeringnemer zijn recht op waarborg verliest, indien hij binnen acht dagen nadat hij er kennis van gekregen heeft, geen aangifte doet van een ongeval, tenzij hij kan bewijzen dat hij door toeval of overmacht in

de absolute onmogelijkheid verkeerde die termijn in acht te nemen en dat hij de aangifte deed zodra het hem mogelijk was.

Het Hof van Cassatie heeft, steunend op artikel 1134 B.W., de pogingen om deze contractuele sanctie slechts toe te passen wanneer bewezen is dat de verzekeraar door deze omissie schade geleden heeft, veroordeeld (Cass., 8 mei 1971, *Pas.*, 1971, I, 819, *R.W.*, 1971-72, 147).

De toepassing van de sanctie van vervallenverklaring van het recht op dekking van het risico wegens laattijdige aangifte is gelijk te stellen met de toepassing van een strafbeding (*R. Vandeputte, R.W.*, 1977-78, 2057; vergelijk art. 1226 B.W.). Het Hof van Cassatie heeft herhaaldelijk de strafbedingen nietig verklaard als strijdig met artikel 6 B.W., telkens als met deze clausules iets anders beoogd werd dan een forfaitaire schatting van de geleden schade wegens niet uitvoeren van de verbintenis (*Van Ryn, J.T.*, 1980, 557). Het strafbeding vergoedt de schade die de schuldeiser lijdt ten gevolge van het niet nakomen van de hoofdverbintenis (art. 1229 B.W.). Eén van de «hoofdverbintenissen» van de verzekeringnemer is het risico op generlei wijze te verzekeren (ook niet door nalatigheid of misvatting nopens de draagwijdte van dit beding — *Cass.*, 30 mei 1975, *R.W.*, 1975-76, 1365). Het tijdig aangeven van het «ongeval» moet de verzekeraar in de mogelijkheid stellen zo vlug mogelijk zijn eigen belangen — die niet steeds samenvallen met die van de verzekeringnemer! — te verdedigen. Anders wordt het evenwicht tussen prestatie (premie) en tegenprestatie (dragen van risico) eenzijdig verbroken.

Deze verplichting en de eraan verbonden sanctie van verval wegens niet-uitvoering, moeten gezien worden in het licht van de bedoeling van partijen en de economie van het verzekeringscontract in 't algemeen.

Indien de verzekeraar met deze en de vele andere in de polis opgenomen clausules speculeert op de mogelijkheid zich telkens aan zijn verplichtingen te onttrekken, dan staat dit gelijk met kwade trouw, wat indruist tegen het principe dat de contracten te goeder trouw moeten uitgevoerd worden (vergelijk *Luik*, 17 december 1969, *Pas.*, 1970, II, 69; *T.P.R.*, 1981, 410, nr. 39; *Van Ryn, o.c.*, nrs. 9 en 10).

Het is op grond van deze motieven dat de rechtbank aanneemt dat om de vervallenverklaring te kunnen opwerpen en meteen zijn goede trouw te bewijzen, het moet bewezen zijn dat de laattijdige «ongevalsaangifte» de verzekeraar de mogelijkheid ontnomen heeft alles (dus ook tijdig) te doen om zijn belangen veilig te stellen. Rest dan in concreto de vraag of verweerder de verzekeraar laattijdig verwittigd heeft.

In de aansprakelijkheidsverzekering heeft het woord «ongeval» niet dezelfde klare betekenis als dat bv. het geval is bij brand of bij een aanrijding. Volgens *Gisèle Vernimmen (R.G.A.R., 1977, 9743 - 2)* bestaat het «ongeval» zodra de — door een polis gedekte — aansprakelijkheid van de verzekeringnemer terecht of ten onrechte in het gedrang kan komen. In deze zaak kwam de aansprakelijkheid van de advocaat in het gedrang op het ogenblik dat de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekende in hoger beroep, de vordering van de eigenares gegrond verklaarde.

Uit de briefwisseling blijkt wel dat verweerder zijn verzekeraar gecontacteerd heeft, maar niet het tijdstip waarop dit is gebeurd.

Daarom komt het gepast voor de persoonlijke verschijning van partijen te bevelen.

(...)

ARBEIDSRECHTBANK TE ANTWERPEN

7e KAMER — 21 OKTOBER 1985

Voorzitter : de h. Gilliams

Rechters in sociale zaken : de hh. Verheyden en Duerloo

Substituut-arbeidsauditeur : de h. Claes

Advocaten : mrs. Scheers en Passemiers

1. Werkloosheid — Recht op uitkeringen — Werknemer onderworpen aan de sociale zekerheid — 2. Arbeidsovereenkomst — Gezagsverhouding — Tewerkstelling bij een P.V.B.A. waarvan de echtgenote van de werknemer zaakvoester is.

1. Een gefingeerde onderwerping aan de sociale zekerheid doet geen recht op werkloosheidsuitkeringen ontstaan.

2. Het bestaan van een arbeidsovereenkomst kan niet worden aangenomen wanneer de zaakvoester van een P.V.B.A. waarbij haar man in dienst is, geen gezag over diens arbeidsprestaties kan uitoefenen.

De F. t/ R.V.A.

Eiser werd door verweerder bij administratieve beslissing van 6 mei 1985 van de werkloosheidsuitkeringen uitgesloten vanaf 3 januari 1985; «Gelet op het feit dat het juridisch onmogelijk is te ressorteren onder het gezag dat men zelf uitoefent en door zelf te beslissen over zijn eigen gedeeltelijke werkloosheid, kan men niet geacht worden werkloos te zijn door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil».

Eiser deed een aanvraag tot het verkrijgen van werkloosheidsuitkeringen ingevolge een gedeeltelijke werkloosheid bij de firma J. D.F. te D. op 3 januari 1985.

De vraag die door de rechtbank moet worden onderzocht luidt: is eiser werkelijk een werknemer van de P.V.B.A. D.F. of is deze P.V.B.A. enkel een constructie bedoeld om eiser als werknemer in te schakelen, terwijl hij in feite zijn eigen werkgever is?

Een gefingeerde onderwerping aan de sociale zekerheid (ook inzake werkloosheid) doet geen rechten tot stand komen, ook al zijn er in feite inhoudingen gebeurd. Werknemer is hij alleen die door een arbeidsovereenkomst met zijn werkgever verbonden is en onder diens leiding, gezag en toezicht prestaties verricht:

Aan de hand van de gegevens van het dossier blijkt dit hier niet het geval te zijn.

De arbeidsauditeur vermeldt in dat verband: 1. dat eiser in 1955 werkloosheidsuitkeringen genoot, en toen werkte als stukadoor in loondienst; 2. dat hij zelfstandige is geweest tot 1 oktober 1984 als aannemer van stukadoorwerken en einde 1 oktober 1984 is ingeschreven als werknemer; 3. dat op 1 oktober 1984 een P.V.B.A. J. De F. werd opgericht, waarvan de zetel gevestigd is te D., d.w.z. bij accountant B. die een «administratiebureau» drijft onder de benaming K.; 4. dat de P.V.B.A. J. De F. aannemster is van stukadoorwerken; 5. dat het formulier C 4.9 niet is afgeleverd door de P.V.B.A., noch door de «zaakvoester» K., maar door het administratiekantoor; 6. dat mevrouw K. in

1955 «huishoudster» was en in 1985 «coiffeuse» (zaakvoerster) of «haarkapster + zaakvoerster plafonneringswerken»; 7. dat de controleur van de R.V.A. op 19 februari 1985 op het adres in Z. geen kapperszaak ziet maar op 28 maart 1985 merkt dat deze «langszij-achter» is gelegen, maar gesloten is; dat alle deelbewijzen van de P.V.B.A. in handen van mevr. K. zijn.»

Aan punt 3 kan nog worden toegevoegd dat de «zaakvoerster» blijkbaar nooit op de maatschappelijk zetel vertoef of dat althans niet het minste bewijs wordt geleverd dat ze er ooit is.

Op grond van deze gegevens is het erg dubieus of mevrouw D.F. kan beschouwd worden als de werkelijke zaakvoerster van de firma en de «werkgeefster» van haar man. Ze blijkt niet de minste administratie of technische kennis te bezitten om als dusdanig te kunnen optreden. Van een echte «leiding, gezag en toezicht» is er dan ook geen sprake en eiser kan dan ook niet worden beschouwd als iemand die aan de sociale zekerheid kon worden onderworpen ingevolge de arbeidsprestaties die hij leverde onder «leiding, gezag en toezicht» van zijn «echtgenote-zaakvoerster».

De administratieve beslissing moet dan ook worden bevestigd en de eis is dus niet gegrond.

(...)

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OUDENAARDE

30 MEI 1985

Voorzitter: de h. Van der Eecken

Advocaten: mrs. Machtelinckx loco De Meulenaere en De Hauw

Voorrechten — Handelsvertegenwoordiger — Uitwinningsvergoeding.

De uitwinningsvergoeding van de handelsvertegenwoordiger moet aangemerkt worden als loon, zoals bepaald in art. 2 van de wet van 12 april 1965, wat een voorwaarde is voor de toepasselijkheid van art. 19, 3°bis, Hypotheekwet.

Vander H. t/ Faillissement P.V.B.A. C.

De eiser gaat thans akkoord om zijn schuldvordering, bevoorrecht op basis van artikel 19, 3°bis, van de Hyp. Wet, te verminderen tot: 1° de som van 820.107 fr. uit hoofde van verbrekingsvergoeding, interesten en procedurerekosten; 2° de som van 321.279 fr. uit hoofde van uitwinningsvergoeding en interesten. Derhalve gaat de betwisting enkel nog over het al dan niet bevoorrecht karakter van de uitwinningsvergoeding van een handelsvertegenwoordiger.

De curatoren beroepen zich op de inhoud van een rede, uitgesproken door de heer Gust J.Y. Verhegge, procureur-generaal bij het Hof van Beroep en bij het Arbeidshof te Gent op 2 september 1983 (*R.W.*, 1983-84, 1441 e.v., nrs. 20, 21 en 23). Daarin wordt gesteld dat de uitwinningsvergoeding geen rechtstreeks of onrechtstreeks loon is maar wel een louter schade-loosstelling, dat de limitatieve omschrijving, die artikel 2 van de wet van 12 april 1965 aan het begrip loon geeft, niet mag worden overschreden, dat er geen voorrecht is zonder een uitdrukkelijke wettekst, dat artikel 19, 3°bis, Hyp. Wet bij de beëindiging van de over-

eenkomst uitsluitend de opzeggingsvergoeding bevoorrecht en dat dit voorrecht dan ook niet mag worden uitgebreid tot de uitwinningsvergoeding die bezwaarlijk hiermee volstrekt geïdentificeerd kan worden. In dezelfde zin A.M. Stranart in «Chronique de Jurisprudence — Les sûretés réelles», *Revue de la Banque*, 1975, 289, waarin een andersluidend vonnis van 21 mei 1973 van de Rechtbank van Koophandel te Luik op de korrel wordt genomen (*Jurisprudence de Liège*, 1973-74, 54).

Artikel 2 van de wet van 12 april 1965 geeft de volgende bepaling van het loon: «de vergoeding in geld en de in geld waardeerbare voordelen waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever».

Ongetwijfeld is de uitwinningsvergoeding een «in geld waardeerbaar voordeel», aangezien artikel 101 van de wet van 3 juli 1978 er de berekeningsbasis van vastlegt, en komt deze uitwinningsvergoeding de werknemer-handelsvertegenwoordiger toe «ingevolge zijn dienstbetrekking».

Deze uitwinningsvergoeding komt de handelsvertegenwoordiger toe omdat hij tijdens het bestaan van zijn dienstbetrekking prestaties heeft geleverd die aan zijn werkgever een cliënteel hebben aangebracht.

Weliswaar heeft de handelsvertegenwoordiger tijdens het bestaan van zijn dienstbetrekking reeds lonen ontvangen. Deze lonen hebben nochtans de aan de werkgever verworven blijvende aanbreng van cliënteel na de beëindiging van het contract niet vergoed. Ook deze aanbreng van cliënteel is de vrucht van het werk van de handelsvertegenwoordiger. De uitwinningsvergoeding is de vergoeding van dit werk.

Ze is een loon dat verschuldigd wordt bij de beëindiging van het contract omdat het dan eerst kan worden vastgesteld en berekend; of de uitwinningsvergoeding ontstaan is ten gevolge van een faillissement of op een andere wijze van onrechtmatige beëindiging van de betrekking, speelt hierin geen de minste rol; zij maakt nu eenmaal deel uit van het loon en heeft derhalve een bevoorrecht karakter.

Dat de uitwinningsvergoeding moet worden aangemerkt als loon, zoals bepaald in artikel 2 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, wat een voorwaarde is voor de toepasselijkheid van artikel 19, 3°bis, Hyp. Wet, vindt ook steun in het arrest van het Hof van Cassatie van 5 december 1977 (3e kamer), voltallige terechtzitting (*Arr. Cass.*, 1978, 403) en in het feit dat artikel 19, 3°bis, ten aanzien van het begrip «loon», uitdrukkelijk en alleen verwijst naar artikel 2 van de wet van 12 april 1965.

Hierbij valt onmiddellijk op dat «uitwinningsvergoeding» niet onder toepassing valt van de drie uitsluitingen op «loon», aangehaald in fine van de voormelde wettelijke bepaling.

Derhalve beweren dat uitsluitend de opzeggingsvergoeding bevoorrecht is, zou op een verkeerde lezing, minstens een verkeerde interpretatie, van de wettelijke bepaling van artikel 19, 3°bis, berusten (zie Hof Antwerpen, 15 oktober 1984, met eensluidend advies van mevrouw de substituit-procureur-generaal J. Van Leuven, *J.T.T.*, 1985, 87; Kh. Gent, 6e Kamer, 30 september 1982, in zake De Cocker t/ curator Torrekens, onuitgegeven; Kh. Brussel, 4 december 1984, *T.B.H.*, 1985, 328).

(...)

VREDEGERECHT TE AALST

1e KANTON — 10 SEPTEMBER 1985

Rechter: de h. Van Hove

Advocaten: mrs. Dubois en Gheeraerds

Bezitsvordering — Reclamebord aangebracht op gevel van een appartement — Reintegrande.

Wanneer de huurder van de verdieping gelijkvloers van een appartementsgebouw aan de gevel van een hoger gelegen appartement een reclamebord heeft aangebracht, vermag de eigenaar van dit appartement, als overigens aan art. 1370, 4°, Ger. W. is voldaan, de reintegrande, strekkende tot wegneming van het bord, in te stellen, daar het niet onwaarschijnlijk is dat hij de gevel van zijn appartement bezit en deze gevel voor verkrijgende verjaring vatbaar is.

V. en De S. t/ P.V.B.A. R.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt tot gedaagde zich te horen zeggen voor recht dat hij gehouden is het reclamebord R. aangebracht op de gevel van het appartement van verzoekers weg te nemen en de muur in zijn oorspronkelijke toestand te herstellen en bij gebreke hieraan te voldoen zich te horen veroordelen tot een dwangsom van 1.500 frank per dag zolang de stoornis verder duurt (...);

Overwegende dat aanleggers eigenaars zijn van het appartementsgebouw gelegen te (...);

Overwegende dat verweerster de verdieping gelijkvloers in huur heeft;

Overwegende dat verweerster op 26 maart 1985 op de buitengevel van het appartement van aanleggers een lichtreclame heeft laten aanbrengen;

Overwegende dat aanleggers de wegneming van dit reclamebord vragen;

Dat zij daartoe inroepen dat zij in het genot van hun appartement gestoord zijn doordat dit reclamebord hun uitzicht belemmert en een hel licht verspreidt in hun woonkamer;

Overwegende dat de door aanleggers ingestelde vordering een reintegrande is;

Dat in de Beginselen van Belgisch Privaat Recht, Zakenrecht, door R. Derine, F. Van Neste en H. Vandenbergh, Deel I, B, nr. 589, blz. 863, een uitstekende bepaling en omschrijving van de reintegrande wordt gegeven: «De reintegrande is de bezitsvordering waarbij de bezitter of houder van een onroerend goed, die door geweld of feitelikheden van hun bezit of genot werden beroofd, eisen in hun bezit of genot te worden hersteld, op grond van het beginsel 'spoliatus ante omnia restituendus'. Deze gewelddaden of feitelikheden storen niet alleen de particulier in zijn bezit of het genot van zijn rechten op het onroerend goed, ze verstoren de openbare rust. Deze bezitsvordering beschermt niet zozeer het bezit dat door verjaring tot het verkrijgen van eigendom zou voeren, maar wil in de eerste plaats eigenrichting verhinderen, een einde maken aan de feitelikheden en op die wijze voor orde en rust zorgen. In die zin is de reintegrande een burgerlijke politiemaatregel»;

Overwegende dat gelet op de aard van de vordering, ten aanzien van het door aanleggers aangevoerde recht enkel

dient te worden onderzocht of dit recht, waarvan de grond hier niet beoordeeld mag worden, niet van meet af aan uitgesloten of volkomen onwaarschijnlijk is (Rb. Dendermonde, 9 mei 1978, niet gepubliceerd);

Overwegende dat geenszins onwaarschijnlijk is dat aanleggers de buitengevel waarop de lichtreclame geplaatst is bezitten; dat zij inderdaad beweren dat zij eigenaar zijn van de gevel van hun appartement;

Dat de buitengevel van een appartement vatbaar is voor verkrijgende verjaring en derhalve niet aan het toepassingsgebied van een reintegrande is onttrokken;

Dat aldus wel degelijk is voldaan aan artikel 1370, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek;

Dat zulks ook het geval is — overigens niet betwist — wat het vereiste sub 4° van dit wetsartikel aangaat;

Overwegende dat geen grond bestaat tot toekenning van een dwangsom;

(...)

NOOT—Bovenstaand vonnis is in kracht van gewijsde gegaan.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 28 mei 1985

Regeling van rechtsgebied — Strafzaken — Verwijzing door de raadkamer wegens wanbedrijven — Onbevoegdverklaring door het vonnisgerecht omdat een van de feiten een persmisdrijf is en de andere ermee samenhangen.

Op grond van de volgende overwegingen vernietigt het Hof een beschikking van de raadkamer en verwijst het de zaak naar de kamer van inbeschuldigingstelling:

«Gelet op het verzoek tot regeling van rechtsgebied op 25 maart 1985 ingediend door de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel;

«Overwegende dat de raadkamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, bij beschikking van 20 september 1983, De W. naar de Correctionele Rechtbank te Brussel heeft verwezen ter zake van: in het gerechtelijk arrondissement Brussel en, met samenhang elders in België, tussen 13 mei 1982 en 9 maart 1983 en meer bepaald op 14 mei 1982 en 8 maart 1983, zich schuldig te hebben gemaakt aan A. laster, en B. eerroof;

«Overwegende dat de Correctionele Rechtbank te Brussel, bij op tegenspraak gewezen vonnis van 24 mei 1984, zich onbevoegd heeft verklaard om van de feiten kennis te nemen op grond dat de aan de beklaagde ten laste gelegde misdrijven, indien zij bewezen zouden zijn, deels gepleegd werden door middel van de drukpers en derhalve in hun geheel wegens samenhang behoren tot de bevoegdheid van het hof van assisen ingevolge artikel 98 van de Grondwet;

«Overwegende dat, op het hoger beroep van het openbaar ministerie en van de burgerlijke partijen, het Hof van Beroep te Brussel, bij arrest van 19 februari 1985, dit vonnis bevestigt;

«Overwegende dat de beschikking van de raadkamer van 20 september 1983 en het arrest van het hof van beroep van 19 februari 1985 in kracht van gewijsde zijn gegaan en dat uit hun onderlinge tegenstrijdigheid een geschil over rechtsmacht is ontstaan dat de rechtsgang belemmert;

«Overwegende dat het arrest releveert dat: '(...) de feiten, beklagde ten laste gelegd, mochten zij bewezen worden, persmisdrijven zijn, vermits beklagde zijn mening uitte door middel van de (druk)pers en dewelke openbaar gemaakt werd; (...) bij toepassing van artikel 98 van de Grondwet zulk onderzoek voorbehouden is aan de jury; (...) zelfs indien men beschouwen mocht dat de T.V.-uitzending ter zake niet als een gebruik van (druk)pers te bestempelen is, dan nog de correctionele rechtbank ter zake onbevoegd zou zijn om kennis te nemen van de zaak, vermits het gebruik van de drukpers vaststaat voor de geïncrimineerde passus uit het boek 'De Nieuwe Orde', en dit feit zodanig verbonden is en samenhangend met de geïncrimineerde T.V.-uitzending (...) dat alle feiten, beklagde ten laste gelegd en mochten zij bewezen worden, een ondeelbaar geheel uitmaken waarvan, zoals de eerste rechter stelde, de beoordeling onderworpen moet worden aan het vonnisgerecht met de ruimste bevoegdheid';

«Overwegende dat, hoe dan ook, een deel van de ten laste gelegde feiten, zoals ze in het arrest van het hof van beroep vermeld worden, namelijk die welke betrekking hebben op een passus uit het boek 'De Nieuwe Orde', een persmisdrijf schijnen uit te maken en dat er samenhang lijkt te bestaan met de andere feiten van de telastlegging, zodat overeenkomstig artikel 98 van de Grondwet en de artikelen 226 en 227 van het Wetboek van Strafvordering uitsluitend het hof van assisen bevoegd is om over het geheel van de feiten te oordelen.»

(Voorzitter: de h. Boon — Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens — Advocaat-generaal: de h. Declercq — In de zaak procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel D.W.)

NOOT—*Drukpers en audiovisuele media*

Het Hof van Cassatie sluit met bovenstaand arrest niet helemaal aan bij het «baanbrekend arrest» van het Hof van Beroep te Brussel, van 19 februari 1985 (*R.W.*, 1985-86, 806, met noot Ceuleers, J., «De begrippen 'pers' en 'persmisdrijf'»), en heeft zich er m.n. voor behoed om op een even expliciete wijze als het hof van beroep de uitzendingen van de audiovisuele media onder het grondwettelijk begrip «drukpers» te kwalificeren (zie ook Van Orshoven, P., «De begrippen 'pers' en 'persmisdrijf'», *R.W.*, 1985-86, 1320 en Ceuleers, J., «Naschrift», *R.W.*, 1985-86, 1321).

Deze terughoudendheid van het Hof van Cassatie valt te betreuren, te meer omdat hiermee een unieke kans werd gemist om de evolutieve of progressieve interpretatie van de artt. 18 en 98 Gw. te bevestigen, zodat ook de meningsuitingen via de audiovisuele media op de grondwettelijke bescherming aanspraak zouden kunnen maken (zie hierover Neels, L., «De media in het geding», *T.B.P.*, 1981, 390; *Parl. St., Kamer*, 1978-79, nr. 519/4, 11).

In de rechtspraak is reeds lang, zij het schoorvoetend en soms onder zware kritiek, een evolutie aan te duiden in de richting van een ruimere interpretatie van de begrippen

«drukpers» en «drukpersmisdrijf» (Cass., 25 oktober 1909, *Pas.*, 1909, I, 416 (stencil en chromografie); Brussel, 1 april 1982, *J.T.*, 1982, 636 (fotokopie); Gent, 21 juni 1972, *R.W.*, 1973-74, 103 (fonoplaat); Rb. Luik (Kort Ged.), 29 januari 1979, *Jur. Liège*, 1979, 187 (audiovisuele informatie); Rb. Leuven (Raadk.), 19 december 1980, *R.W.*, 1980-81, 2128 (radio-omroep); Rb. Kortrijk, 10 januari 1984, onuitg. (laster via radio-omroepuitzending; verjaring krachtens de artt. 4 en 12 van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers).

Het Hof van Cassatie heeft zich evenwel, in het recente verleden nog, duidelijk verzet tegen deze «uitbreiding» naar de audiovisuele media toe: «Attendu que ni la radio-diffusion ni les émissions de télévision ou de télédistribution ne sont des modes d'expression par des écrits imprimés; que l'article 18 de la Constitution leur est donc étranger» (Cass., 9 december 1981, *Pas.*, 1982, I, 482). Tegenover deze laconieke afwijzende houding, leek het degelijk gemotiveerde arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 19 februari 1985 (cf. noot J. Ceuleers, *l.c.*, 811), een reële opening te creëren.

Over deze problematiek geïnterpelleerd door een mondelinge vraag in de Senaat, verdedigde de minister van Justitie in dezelfde periode het standpunt dat de artt. 18 en 98 Gw. alleen van toepassing kan zijn t.a.v. de drukpers sensu stricto: «Le jury ne restera établi que pour les délits de la presse et non pour ceux liés à d'autres moyens de communication» (*Parl. Hand., Senaat*, 28 februari 1985, 1748).

Het arrest van het Hof van Cassatie van 28 mei 1985 heeft nagelaten ter zake voor duidelijkheid te zorgen, door te volstaan met de overweging dat «hoe dan ook» omwille van de samenhang met de passus uit de gedrukte publicatie, de ten laste gelegde feiten als drukpersmisdrijf te kwalificeren zijn.

Ondertussen is eens te meer aangetoond dat een aanpassing van de grondwettelijke bepalingen inzake uitings- en persvrijheid in de richting van een grondrecht met een ruimere en complexere inhoud en betekenis (de zgn. «communicatievrijheid») noodzakelijk en onafwendbaar is geworden (zie ook Van Orshoven, P., *l.c.*, 1321; Ceuleers, J., *l.c.*, (Naschrift), 1322).

Dirk Voorhoof

Hof van Cassatie (1e Kamer), 17 oktober 1985

Inkomstenbelastingen — Art. 263 W.I.B. — Rechtsvordering die uitwijst dat er niet aangegeven inkomsten bestaan — Buitengewone aanslagtermijn — Berekening.

Eiser voert schending aan van art. 263 W.I.B. zoals het luidde na de wijziging ervan door art. 4 van het K.B. nr. 23 van 23 mei 1967. Hij beweert dat het bestreden arrest (Hof Luik, 9 mei 1984), ten aanzien van een geval waarin een rechtsvordering uitwijst dat belastbare inkomsten niet zijn aangegeven, ten onrechte oordeelt dat de administratie de belasting reeds mag vestigen vóór de uitspraak van de beslissing over die rechtsvordering. Het middel faalt naar recht:

«Overwegende dat, naar luid van artikel 263, eerste lid, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen zoals het ten deze van toepassing was, als een rechtsvordering uit-

wijst dat belastbare inkomsten niet zijn aangegeven of zijn bewimpeld in één der vijf jaren vóór dat van het instellen van de vordering, de administratie op grond van die inkomsten een nieuwe aanslag mag vestigen, zelfs na het verstrijken van de bij artikel 259 van dat wetboek bepaalde termijn;

«Overwegende dat de genoemde wetsbepaling, door in haar tweede lid voor te schrijven dat de nieuwe aanslag dient gevestigd binnen twaalf maanden met ingang van de datum waarop de rechterlijke beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, de uiterste datum voor de vestiging van de aanslag vastlegt, op straffe van verval van de administratie; dat die bepaling evenwel de administratie niet verbiedt die aanslag te vestigen vanaf het ogenblik waarop de rechtsvordering het bestaan van niet aangegeven of bewimpelde inkomsten uitwijst, zelfs vóór de voormelde termijn is beginnen lopen.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Helvétius — Advocaat-generaal: de h. Janssens de Bisthoven — Advocaten: mrs. Bours en De Bruyn — In de zaak: M. t/ Belgische Staat)

NOOT—Zie art. 263, § 1, 3°, en § 2, 3°, W.I.B.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 31 oktober 1985

Pacht — Vergoeding betaald door de overnemende pachter aan de overdragende pachter — Wettig.

De voorziening is gericht tegen een beslissing die in de twee bestreden arresten (Hof Bergen, 7 oktober 1980 en 22 mei 1984) voorkomt en waarbij aan de twee verweerders een vergoeding, "prijzij" genaamd, wordt toegekend. Dienaangaande beslist het hof van beroep dat de verweerders de gronden die zij pachten, slechts kunnen vervangen als zij dat soort vergoeding aan de uittrede pacht betalen. Eiseres voert aan dat, wanneer degene die zijn pacht overdraagt of ervan afziet ten voordele van een nieuwe pachter, een prijsij vraagt, aan de aspirant-pachter een last wordt opgelegd die de maximaal toegelaten pacht prijs overstijgt.

«Overwegende dat ingevolge artikel 2, § 1, van artikel III, 'wet tot beperking van de pacht prijzen', van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pacht wetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van houders van landeigendommen, de maximaal toegelaten pacht prijzen overeenstemmen met het kadastraal inkomen van die gronden, waarop een coëfficiënt wordt toegepast die in elke provincie door de provinciale commissie voor de pacht prijzen wordt vastgesteld;

«Overwegende dat de verpachter bijgevolg, zonder de voormelde wetsbepalingen te schenden, boven de maximaal toegelaten pacht prijs geen zogenaamde 'prijsij'-vergoeding kan vragen aan de pachter, om eerder met hem dan met een andere de pacht overeenkomst te sluiten; dat de opbrengst uit het verhuren van zijn gronden immers niet meer mag bedragen dan de maximaal toegelaten pacht prijs;

«Overwegende dat daarentegen uit die wetsbepaling, die afbreuk doet aan de wilsautonomie en derhalve strikt moet worden toegepast, niet volgt dat de pachter die zijn pacht overdraagt, met de overnemer, de nieuwe exploitant, niet

zou mogen overeenkomen dat laatstgenoemde hem (in ruil voor zijn werk aan de geëxploiteerde gronden) een 'prijsij' zal betalen die volgens het gebruik in bepaalde streken aan de uittrede pacht wordt betaald; dat een dergelijke 'prijsij' klaarblijkelijk deel uitmaakt van de prijs van de pacht overdracht;

«Overwegende dat het arrest van 7 oktober 1980, met betrekking tot de door de verweerders gepachte gronden die worden onteigend, zegt 'dat zij enkel andere gronden kunnen vinden als zij dat soort vergoeding (prijsij) aan de uittrede pacht betalen';

«Dat de bestreden arresten derhalve hebben kunnen beslissen, zonder de in het middel aangevoerde wetsbepalingen te schenden dat, bij de berekening van de onteigeningsvergoeding rekening moest worden gehouden met de 'prijsij' die de verweerders aan de uittrede pacht zouden moeten betalen om nieuwe gronden te kunnen pachten;

«Dat het middel faalt naar recht.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Bosly — Advocaat-generaal: de h. Piret — Advocaten: mrs. De Bruyn en Simont — In de zaak: C.V. S. t/ C. en C.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 15 november 1985

Gemeentebelasting — Op niet gebouwde percelen — Ontheffing voor percelen die op het ogenblik van het van kracht worden van de wet van 22 december 1970 ingevolge de Pacht wet niet meer voor bouwen kunnen worden bestemd — Percelen belastbaar zodra de Pacht wet niet meer verhindert dat erop wordt gebouwd.

Het eerste middel van de eisers tegen de bestreden beslissing (Bestendige Deputatie West-Vlaanderen, 2 augustus 1984) wordt om de volgende redenen verworpen:

«Overwegende dat in de wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, artikel 70bis is ingevoegd bij artikel 26 van de wet van 22 december 1970; dat artikel 70bis de gemeenten toestaat belasting te heffen op nader omschreven ongebouwde gronden, maar in § 3 bepaalt dat die gemeentebelasting 'niet wordt geheven van de percelen die, ingevolge de bepalingen van de wet op de landpacht, thans niet voor bebouwing kunnen worden bestemd';

«Overwegende dat de onderwerpelijke gemeentelijke verordeningen inzake de belasting op de ongebouwde percelen gelegen in een niet-vervallen verkaveling, bepalen: 'Artikel 5. Van de belasting zijn ontheven: (...) d. De eigenaars van percelen die, ingevolge de bepalingen van de wet op de landpacht, op het ogenblik van het van kracht worden van de wet van 22 december 1970, niet voor bouwen kunnen worden bestemd; deze vrijstelling betreft alleen deze percelen';

«Overwegende dat het gemeentereglement benadrukt dat enkel van de belasting worden ontheven de gronden die bij de inwerkingtreding van de wet van 22 december 1970 niet voor bouwen konden worden bestemd ingevolge de bepalingen van de Pacht wet;

«Dat een latere pachtvereenkomst geen ontheffing doet ontstaan ;

«Dat de gronden die toentertijd ingevolge de Pachtwet niet voor bouwen konden worden bestemd, belastbaar worden zodra de Pachtwet vóór de aanvang van het aanslagjaar niet meer verhindert op het perceel te bouwen ;

«Overwegende dat de artikelen 6, 1° en 2°, en 7, 11°, van de Pachtwet de mogelijkheid bieden de pachtvereenkomst te beëindigen en de gepachte goederen te gebruiken overeenkomstig hun eindbestemming.»

(Voorzitter-rapporteur : de h. Janssens — Advocaat-generaal : de h. D'Hoore — Advocaat : mr. De Fauw — In de zaak : M. e.a. t/ Gemeente Oostkamp)

NOOT—Zie Cass., 21 september 1984, *Arr. Cass.*, 1984-85, nr. 60, en de noot.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 29 november 1985

Inkomstenbelastingen — Gratificaties die voor de verkrijgers inkomsten zijn in de zin van art. 20, 2°, a, W.I.B. — Niet aftrekbaar indien ze niet op de individuele fiches en samenvattende opgaven voorkomen — Ongeacht of de fiscus de verkrijgers kent — Vennootschapsbelasting — Art. 132 W.I.B.

Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 13 februari 1984) wordt om de volgende redenen vernietigd :

«Overwegende dat het arrest erop wijst dat verweerster zich verzet tegen de toepassing van artikel 132 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen voor de aanslagjaren 1976 en 1977 op voordelen in natura die zij aan personeelsleden heeft toegekend ;

«Overwegende dat, volgens artikel 47, § 1, van dit wetboek, zoals het door artikel 17 van de wet van 25 juni 1973 is gewijzigd, de lasten bestaande uit toevallige of niet toevallige gratificaties en enigerlei andere vergeldingen die voor de verkrijgers inkomsten zijn in de zin van artikel 20, 2°, a, slechts in aftrek worden aangenomen wanneer daaromtrent bewijs wordt verstrekt door juiste aanduiding van de naam en de woonplaats van de verkrijgers, alsmede van de datum der betalingen en van de aan ieder van hen toegekende sommen, de lasten slechts mogen worden afgetrokken voor zover daaromtrent bewijs wordt verstrekt door overlegging van individuele fiches en samenvattende opgaven, opgesteld overeenkomstig de bepalingen tot uitvoering van artikel 220 ; dat de voormelde lasten, bij gebreke van een dergelijke verantwoording, worden gevoegd bij de winsten of de baten van degene die ze betaald of toegekend heeft, onverminderd de bij de wet bepaalde sancties in geval van ontduiking ; dat artikel 132, eerste lid, van hetzelfde wetboek, zoals het door artikel 43 van voormelde wet is gewijzigd, bepaalt dat een bijzondere aanvullende aanslag wordt gevestigd over de niet bewezen lasten of bedragen die ingevolge de artikelen 47, §1, en 101 in de belastbare grondslag zijn opgenomen ;

«Overwegende dat uit die wetsbepalingen voortvloeit dat de belastingsplichtige, om de bedoelde lasten te mogen aftrekken, de identiteit van de verkrijgers, alsmede de datum der betalingen en de aan ieder van hen toegekende sommen

moet verstrekken ; dat het bewijs van de beloningen die inkomsten zijn in de zin van artikel 20, 2°, a, uitsluitend door overlegging van de vermelde documenten mag worden verstrekt ; dat bij ontstentenis van het vereiste bewijs overeenkomstig de voorgeschreven vormen de lasten in de belastbare grondslag worden opgenomen en een bijzondere aanvullende aanslag wordt gevestigd ;

«Overwegende dat het arrest, door te beslissen dat voormeld bewijs niet hoefde te worden geleverd, nu de fiscus tijdig en met zekerheid wist wie de genietters waren van de toegekende bedragen, de artikelen 47, §1, en 132, eerste lid, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen schendt.»

(Voorzitter-rapporteur : de h. Mahillon — Procureur-generaal : de h. Krings — Advocaat : mr. Van Passel — In de zaak : Belgische Staat t/ N.V. A.)

NOOT—Zie Cass., 7 juni 1985, *R.W.*, 1985-86, 1381.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 29 november 1985

Gemeentebelastingen — Belasting die binnen drie maanden na toezending van een kostenstaat ineens kan worden betaald en die, bij niet-betaling binnen die termijn, over een periode van twintig jaar met rente moet worden betaald — Invordering van de jaarlijkse bedragen — Voorwaarde.

De bestreden beslissing (Bestendige Deputatie West-Vlaanderen, 28 juni 1984), gewezen inzake een directe belasting van de gemeente Deerlijk op de wegenuitrusting, wordt om de volgende redenen vernietigd :

«Overwegende dat, luidens het opschrift van de belastingsverordening van 26 augustus 1980 van de gemeente Deerlijk, een 'directe belasting op de wegenuitrusting' wordt ingevoerd, en luidens het eerste en het tweede artikel, de door de gemeente gedane wegenuitrustingskosten zullen worden teruggevorderd en worden onderworpen aan een jaarlijkse directe belasting, waarvan de betaling op twintig jaar wordt vastgesteld ;

«Overwegende dat artikel 8 van de belastingsverordening bepaalt dat na de voltooiing van de werken, aan de belastingsplichtige een kostenstaat zal worden opgezonden behelzend zijn aandeel in de uitgaven van de uitgevoerde werken, opgesteld door het college van burgemeester en schepenen volgens de voorgeschreven berekeningswijze ; dat vanaf de verzendingsdatum van de kostenstaat, vastgesteld bij aangetekend schrijven, de betrokken boordegenaar over drie maanden beschikt om het volledig bedrag te vereffenen zonder interest ; dat na die termijn artikel 7 van toepassing is, dat wil zeggen dat de jaarlijks te betalen belasting omvattende in hoofdzaak de vaste jaarlijkse bedragen van het terug te betalen kapitaal dat aangewend werd ter betaling van de terugvorderbare uitgaven, vermeerderd wordt met het bedrag van de interest die op het niet-teruggestorte gedeelte moet worden betaald ;

«Overwegende dat uit deze tekst blijkt dat de betaling ineens van de gehele belasting door de boordegenaar niet als een eenvoudige modaliteit van de betaling kan worden beschouwd ; dat het verzenden per aangetekende brief van de kostenstaat een noodzakelijk door de gemeenteverheid

te volbrengen formaliteit is en indien de belastingsplichtige de volledige som binnen drie maanden niet heeft vereffend, pas daarna voor de gemeente het recht ontstaat om de invordering van de vaste jaarlijkse bedragen ten uitvoer te leggen;

«Dat de bestendige deputatie derhalve niet wettig heeft kunnen beslissen dat het niet naleven van de bepaling van voormeld artikel 8 geen afbreuk doet aan de geldigheid van de aanslag zelf.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon — Procureur-generaal: de h. Krings — Advocaat: mr. Delafontaine — In de zaak: S. t/ Gemeente Deerlijk)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 2 december 1985

Beroepsziekte — Voorstel aan getroffen of bedreigde werknemer zich tijdelijk of definitief te onthouden van iedere activiteit die hem aan dat beroepsrisico blootstelt en zijn activiteit tijdelijk of voorgoed stop te zetten - Recht op forfaitaire uitkering voor negentig dagen — Werkloosheid geen vereiste.

Eiser was bij arrest van 5 december 1984 van het Arbeidshof te Antwerpen, afdeling Hasselt, veroordeeld om aan verweerder te betalen de bij art. 37, § 3, van de gecoördineerde wetten bepaalde uitkering, die gelijk is aan de vergoedingen voor blijvende arbeidsongeschiktheid over een periode van 90 dagen, op grond dat artikel 37, § 1, bepaalt dat het Fonds, op advies van de door de Koning aangewezen arts, aan ieder door een beroepsziekte getroffen of bedreigde kan voorstellen zich verder, hetzij voor een tijd hetzij voorgoed, te onthouden van iedere activiteit die hem nog aan het risico van de bedoelde ziekte zou blootstellen, en de door hem uitgeoefende activiteit tijdelijk of voorgoed stop te zetten.

Het derde onderdeel van het cassatiemiddel stelde dat het recht op de forfaitaire uitkering voor een periode van 90 dagen slechts bestaat wanneer de getroffene geen activiteit meer uitoefent en dientengevolge werkloos is. Het faalt naar recht:

«Overwegende dat uit de bepalingen van artikel 37, §§ 1 en 3, van de gecoördineerde wetten betreffende schadeloosstelling voor beroepsziekten niet volgt dat de door een beroepsziekte getroffen of bedreigde persoon die de door hem uitgeoefende activiteit voorgoed stopzet, werkloos moet zijn om aanspraak te hebben op de bij § 3 van hetzelfde artikel bedoelde uitkering voor een periode van negentig dagen.»

(Eerste voorzitter: de h. Châtel — Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaat: mr. Houtekier — In de zaak: Fonds voor Beroepsziekten t/V.)

Raad van State (7e Kamer), 22 november 1985

Rechtspleging — Beroep op de Raad van State — Uitgangsdatum — V.Z.W. opgericht na de bestreden beslissing — Ontvankelijkheid.

In 1974 en 1975 werden de koninklijke besluiten genomen waarbij vergunning wordt verleend tot het oprichten van een kerncentrale, twee eenheden omvattend (Doel I en II) en van een aantal installaties, onontbeerlijk voor de exploitatie van die kerncentrale. Op 12 september 1980 werd de verzoekende V.Z.W. opgericht en de stichtingsakte werd bekend gemaakt in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 5 januari 1981. De Raad van State heeft om de hierna vermelde redenen beslist dat het verzoekschrift tot nietigverklaring onontvankelijk was.

«Overwegende dat tussen het tijdstip waarop de thans bestreden handelingen werden genomen en het ogenblik waarop de verzoekende partij, namelijk de V.Z.W. V. als rechtspersoon werd opgericht, vijf tot zes jaren verlopen zijn; dat tussen het ogenblik van de oprichting van de verzoekende partij op 12 september 1980 en het indienen van huidig verzoekschrift op 26 juli 1982 nagenoeg nog twee jaren verstreken zijn;

«Overwegende dat uit het voorgaande dient te worden geconcludeerd dat het beroep laattijdig is; dat immers de rechtszekerheid en het feit dat de beroepstermijnen van openbare orde zijn, er zich tegen verzetten dat het vertrekpunt van die beroepstermijn afhankelijk is van de min of meer grote ijver waarmee een — op het tijdstip waarop de bestreden handeling tot stand is gekomen nog niet bestaande — vereniging zonder winstoogmerken rechtspersoonlijkheid zoekt te verkrijgen en daarna kennis gaat nemen van de bestreden handelingen die ze aan de Raad van State voorlegt; dat de exceptie gegrond is; dat derhalve het beroep niet ontvankelijk is.»

(Voorzitter: de h. Depondt — Staatsraden: de hh. Tacq en Verschooten (rapporteur) — Auditeur: mevr. Tulkens — Advocaten: mrs. Boutmans, De Cuyper en Van Ommeslaghe)

Hof van Assisen Oost-Vlaanderen, 28 november 1985

Deelneming (Strafbare-) — Aanbod of voorstel tot het plegen van misdaden — Wet van 7 juli 1875.

Voor het hof van assisen stonden zes beschuldigten terecht. Het betrof een moord op Van R. gepleegd door de eerste met de tweede, derde en vierde (beschuldiging I) en een daaraan voorafgaande moordpoging door de tweede, derde en vierde (beschuldiging II). Vervolgens luidde beschuldiging III:

«A. De tweede, derde en vierde: met giften of beloften, rechtstreeks aangeboden of voorgesteld te hebben een met de dood of met dwangarbeid strafbare misdaad te plegen of aan dergelijke misdaad deel te nemen, namelijk te vermoorden;

«1) de tweede: te Leuven in de loop van 1980, in afzonderlijke beurten, aan U., B., en L.;

«2) de derde en vierde: te Leuven tussen 1 december 1980 en 8 maart 1981, doordat hij of zij het misdrijf uitgevoerd heeft of aan de uitvoering rechtstreeks heeft meegewerkt, of, doordat hij of zij door enige daad tot de uitvoering zodanige hulp verleend heeft dat zonder zijn of haar bijstand het misdrijf niet kon gepleegd worden, aan P. (vijfde beschuldigde);

«B. de vijfde en zesde: te Leuven tussen 1 december 1980 en 8 maart 1981, doordat hij het misdrijf heeft uitgevoerd of aan de uitvoering rechtstreeks heeft meegewerkt, of, doordat hij door enige daad tot de uitvoering zodanige hulp verleend heeft dat zonder zijn bijstand het misdrijf niet kon gepleegd worden, het aan giften of beloften ondergeschikt aanbod of voorstel aanvaard te hebben, tot het plegen van of deelnemen aan een met de dood of met dwangarbeid strafbare misdaad, namelijk het vermoorden van Van R.»

Dienaangaande ontslaat het hof de beschuldigen van rechtsvervolging op de volgende gronden:

«Overwegende dat het hof van oordeel is dat de feiten zoals omschreven in de beschuldiging III, in al zijn onderdelen en waaromtrent door de jury op de overeenstemmende vragen sub 15, 17 tot en met 21 bevestigend heeft geantwoord, niet door de strafwet verboden zijn;

«Dat het hof derhalve de beschuldigen (...) dient te ontslaan van rechtsvervolging voor de feiten zoals omschreven in de beschuldiging III.»

(Voorzitter: de h. Hoorens — Rechters: de hh. Thienpont en Auwaerts — Advocaat-generaal: de h. Verpaele)

NOOT—Het voorstel om bepaalde misdaden te plegen

1. Hij die aanbiedt of voorstelt een misdaad te plegen waarop de doodstraf of dwangarbeid is gesteld of een aan dergelijke misdaad deel te nemen alsmede hij die dat aanbod of voorstel aanneemt valt onder de toepassing van de wet van 7 juli 1875 (*Pand. B.*, tw. «Offre en matière pénale», nr. 7).

Het gaat hier feitelijk om de strafbaarstelling van een criminele overeenkomst (M. Rigaux en P.E. Trousse, *Les crimes et les délits du code pénal*, I, p. 113).

2. Aanbod en voorstel kunnen zowel mondeling als schriftelijk gebeuren. In het eerste geval dient het echter gepaard te gaan met of ondergeschikt te zijn aan giften of beloften (A. De Nauw, *Strafbaarheid van voorbereidingshandelingen*, 1982, p. 59).

3. De wet van 7 juli 1875 wijkt inhoudelijk in niet geringe mate af van de algemene beginselen inzake deelneming en poging. Enerzijds worden aanbod en poging op zichzelf strafbaar gesteld: het is een misdrijf van voorbereidende aard (J.P. Doucet, *La protection pénale de la personne humaine*, p. 21). Anderzijds is er ter zake geen begin van uitvoering: het is dus een misdrijf van gevaarzetting (R. Swennen, «Les délits de mise en danger et le droit pénal positif belge», *Ann. Fac. dr. Liège*, 1968, 584).

4. Het aanbod of het voorstel tot het plegen van een misdaad moet rechtstreeks gebeuren en moet de geadresseerde bereikt hebben (P.E. Trousse, *Nov., Droit pénal*, I, 2, nr. 4120). Het is nochtans niet vereist dat het voorstel of het aanbod wordt aanvaard. Gebeurt dit wel, dan is ook hij die erop ingaat, strafbaar (C.J. Vanhoudt en W. Calewaert, *Belgisch strafrecht*, 2e ed., II, nr. 1250).

5. Deze misdrijven kunnen, luidens artikel 1, § 2, van de wet van 15 maart 1874, aanleiding geven tot uitlevering. Ze worden strafbaar gesteld met correctionele straffen en met een facultatieve ontzetting uit de rechten, onverminderd de toepassing van verzachtende omstandigheden (Hof Luik, 28 maart 1896, *Pas.*, 1896, II, 281).

De wet van 7 juli 1875 is tot stand gekomen naar aanleiding van een schriftelijk aanbod van een Franse chauvinist aan de aartsbisschop van Parijs om, tegen betaling, graaf von Bismarck te vermoorden (*B.J.*, 1875, 943).

6. Het Hof van Assisen van Oost-Vlaanderen had vermoedelijk te kampen met glaucoom of geheugenstoornis toen het besliste, tegen de vordering van het openbaar ministerie in, dat het aanvaarden van een aanbod of voorstel om een persoon te vermoorden niet onder de toepassing van de strafwet valt.

M. De Swaef

Rb. Antwerpen (4e Kamer), 6 december 1985

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Dieren — Bewaking — Dierenarts.

Een dierenarts wordt opgeroepen om een loslopende hond te verzorgen door iemand die zich over het gewonde dier had ontfemd. Het dier hoort toe aan verweerder. Bij het onderzoek van het dier wordt de dierenarts (eiser) door de hond in de hand gebeten. Hij vordert op grond van artikel 1385 B.W. schadevergoeding van de eigenaar van het dier. De rechtbank is echter van oordeel dat de bewaking over het dier tijdens het onderzoek is overgegaan op de dierenarts:

«De betwisting tussen partijen betreft de vraag wie de 'juridische bewaking' over het dier had op het ogenblik van het schadegeval. De bewaker van het dier is diegene die feitelijk en op zelfstandige wijze het gezag heeft over het dier. Derhalve moet worden aangenomen dat gedurende het onderzoek de 'bewaking' overgaat van de eigenaar op de dierenarts, op voorwaarde dat deze het volle meesterschap over het dier heeft. Dit is zeker het geval bij kleinere huisdieren waar de dierenarts geacht moet worden alle maatregelen te kunnen nemen om ongevallen te voorkomen.»

(Voorzitter: de h. Hellings — Rechters: de h. Dirix en mevr. Claus — Advocaten: mrs. Borin loco Brusselseers en Dehing loco Wens — In de zaak: V. t/ H.)

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van het Departement Rechten van de U.I.A.

Aan het nazien van het Belgisch Staatsblad van december 1985 verleenden hun medewerking: W. Lambrechts, I. Opdebeek en P. Waehr.

I.M.O.

Sinds de inwerkingtreding van het verdrag van 6 maart 1948 tot oprichting van de Intergouvernementele Maritieme Consultatieve Organisatie heeft deze haar activiteit uitgebreid en aangepast aan de ontwikkeling van de scheep-

vaart. Reeds vroeger werd een juridisch comité van I.M.O. (de term I.M.C.O. werd op 22 mei 1982 vervangen door I.M.O.) en het I.M.O.-comité voor maritiem leefmilieu opgericht. Door de amendementen van 17 november 1977 werd o.m. het I.M.O.-comité voor technische samenwerking in de organisatie opgenomen. De resolutie wijzigt eveneens artikel 66 van I.M.O.-conventie, betreffende de aanvaarding van amendementen en het van kracht worden ervan. Vroeger moest zulks gebeuren door een minimum-aantal landen, die een bepaalde tonnenmaat vertegenwoordigden. Nu wordt ieder amendement aan het verdrag automatisch van kracht twaalf maanden nadat het door twee derde van de leden is goedgekeurd. Voor België was het derhalve noodzakelijk om, op basis van artikel 68 van de Grondwet, de goedkeuring van de wetgevende Kamers te vragen voor het betrokken amendement. Dit alles geschiedde bij wet van 5 september 1985 (*B.S.*, 6 december 1985).

W.L.

Boswetboek: wijziging voor Wallonië

Het decreet van 16 september 1985 (*B.S.*, 7 december 1985), wijzigt voor Wallonië het Boswetboek. Uitkappen en vellen in bossen en onbebouwde terreinen mag slechts geschieden met uitdrukkelijke machtiging van de bosbeambte inspectie-chef. De vergunning wordt dus niet afgeleverd door het college van burgemeester en schepenen. Voor het overige is er veel gelijkenis met de Stedebouwwet. Er bestaat een georganiseerd administratief beroep bij de bestendige deputatie en de Executieve.

W.L.

Voedselhulpverdrag

De wet van 2 februari 1983 (*B.S.*, 10 december 1985) keurt het voedselhulpverdrag 1980 goed.

Het voedselhulpverdrag van 1971 verstreek op 30 juni 1980. Het nieuwe verdrag van 1980 verzekert de continuïteit van de voedselhulp ten behoeve van de ontwikkelingslanden en waarborgt hun een voedselhulp waarvan het peil hoger ligt dan voorheen. De waaier van produkten die ter beschikking van de begunstigde landen worden gesteld, werd gediversifieerd en uitgebreid. Bovendien worden de modaliteiten inzake verdeling en uitvoering van de hulpacties gerationaliseerd.

Art. 2 van de wet van 2 februari 1983 verleent de voorafgaande instemming van de wetgever met de toekomstige protocollen ter verlenging van het verdrag van 1980 voor zover zij geen nieuwe verplichtingen inhouden die een parlementaire goedkeuring noodzakelijk maken.

W.L.

Ontvoering van kinderen door hun ouders

Bij wet van 1 augustus 1985 (*B.S.*, 11 december 1985) werd het Europees Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen, opgemaakt te Luxemburg op 20 mei 1980, goedgekeurd.

Het verdrag heeft tot doel personen die een recht van gezag of een bezoekrecht hebben in staat te stellen dat recht in het buitenland te doen erkennen en volgens een eenvoudige

en snelle procedure de terugkeer van het kind te verkrijgen wanneer het op ongeoorloofde wijze naar het buitenland is overgebracht (ontvoerd) en daar wordt vastgehouden.

De krachtlijnen van het verdrag bestaan uit het instellen van centrale autoriteiten, die rechtstreeks met elkaar contact opnemen om het kind terug te vinden, om erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het recht van gezag te verkrijgen en om ervoor te zorgen dat het kind wordt teruggegeven. Behalve wat de kosten van terugleiding betreft, is de bijstand van de onder het verdrag ingeschakelde centrale autoriteiten in principe kosteloos (art. 5, 3).

De voorwaarden gesteld voor erkenning en tenuitvoerlegging tussen de gebonden landen van beslissingen inzake het gezag over het kind werden beperkt (artt. 7-12).

Voor België trad het verdrag in werking op 1 februari 1986. Voorts zijn ook nog Frankrijk, Luxemburg, Oostenrijk, Portugal, Spanje en Zwitserland gebonden. Voor een uitvoeriger bespreking leze men: Erauw, J., «De eerste passen in de lange mars tegen 'legal kidnapping': het Europees Verdrag van 20 mei 1980», *R.W.*, 1985-86, 1973-1986.

P.W.

Herstel van de schade veroorzaakt door grondwaterwinningen en pompings

Gelet op het feit dat de «waterproduktie en watervoorziening» voortaan onder de gewestelijke bevoegdheid ressorteert, heeft de Waalse Gewestraad via het decreet van 11 oktober 1985 houdende het herstel van schade veroorzaakt door grondwaterwinnings en pompings (*B.S.*, 12 december 1985) de hoofdstukken I, III en IV van de nationale wet van 10 januari 1977 over hetzelfde onderwerp (*B.S.*, 8 februari 1977) opgeheven voor het Waalse Gewest.

De principes van deze wet werden nochtans grotendeels behouden en wat de nieuwe bepalingen betreft heeft de Waalse Gewestraad zich in belangrijke mate laten inspireren door het decreet van de Vlaamse Raad van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer (*B.S.*, 5 juni 1984).

Vermeldenswaard is: a) de objectieve aansprakelijkheid van de exploitant van een grondwaterwinning en de opdrachtgever van het werk voor bepaalde schade veroorzaakt door de daling van de grondwaterlaag; b) de verplichte voorafgaande verzoeningspoging om de schade via een minnelijke schikking te regelen; c) de oprichting van een Waals Fonds dat o.a. voorschotten kan toekennen bij schadegevallen; d) de aanvulling van de artt. 591 en 629, 1°, Ger. W.: de vrederechter van de plaats waar het goed gelegen is, is bevoegd om kennis te nemen van de geschillen m.b.t. deze materie.

De datum van inwerkingtreding van het decreet moet nog worden bepaald door de Executieve.

I.O.

Natuurparken in Wallonië

Het decreet van het Waalse Gewest van 16 juli 1985 betreffende de natuurparken (*B.S.*, 12 december 1985) wijzigt de ter zake geldende regelen van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbewoud.

1. Een natuurpark is een landelijk gebied met een hoge biologische en geografische waarde dat een aaneenliggende oppervlakte van minimaal 5.000 Ha bevat.

2. Vooraleer een natuurpark wordt opgericht, moet een openbaar onderzoek plaatsvinden en vervolgens wordt een beheerscomité samengesteld waarvan de helft van de leden in het gebied van het natuurpark moet wonen. Een apart kiessysteem voor de verkozenen en voor de niet-verkozenen houdt in dat elke beslissing moet worden genomen door de meerderheid van elke groep.

3. Het decreet richt op definitieve wijze het nationaal natuurpark Hoge Venen-Eiffel in.

W.L.

Afvalstoffendecreet in Wallonië

Vier jaar na het Vlaamse afvalstoffendecreet heeft Wallonië zijn decreet van 5 juli 1985 met betrekking tot de afvalstoffen (*B.S.*, 14 december 1985).

Dit uitvoerig decreet wil de afvalstoffenstroom verminderen en afvalstoffen voorkomen, het terugwinnen van energie en grondstoffen aanmoedigen en de opruiming van de afvalstoffen organiseren.

Er wordt een raadgevende commissie voor afvalstoffen opgericht met een vertegenwoordiging uit talrijke betrokken milieus. Daarnaast wordt een Waalse gewestelijke dienst van de niet uit de huishouding afkomstige afvalstoffen opgericht die talrijke opdrachten krijgt i.v.m. de opruiming van de afvalstoffen. Het decreet bevat een hele reeks bepalingen met betrekking tot het toezicht, de vaststelling van de opsporing van overtredingen en de sanctionering. Verscheidene besluiten van de Executieve moeten het decreet operationeel maken. Voor uitgebreidere commentaren raadplege men: X., «Afvallstoffenbeheer in Wallonië», *Mededelingen V.B.O.*, 1986, nr. 4, 328-330, en Jadot, P., «Le décret wallon relatif aux déchets : quelques questions», *Aménagement*, 1985, nr. 2, 38-44.

W.L.

Waa's Wetboek Ruimtelijke Ordening

Tijdens de maand december 1985 werden opnieuw verscheidene decreten gepubliceerd tot wijziging of aanvulling van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ordening.

1. Het decreet van 15 oktober 1985 tot aanvulling van het decreet van 3 april 1984 tot vaststelling van een uitvoeringsprocedure van de Waalse recreatiegebieden en hun uitbreidingen (*B.S.*, 12 december 1985) onderwerpt de oprichting van een dienstverleningsgebied met een toeristisch karakter aan dit decreet. Dat houdt in dat een dergelijk gebied er pas kan komen wanneer eerst een leidend schema van aanleg is goedgekeurd: voor de omschrijving van het begrip leidend schema van aanleg wordt verwezen naar het decreet van 4 juli 1985 (*B.S.*, 29 oktober 1985).

2. Het decreet van 13 oktober 1985 (*B.S.*, 18 december 1985) bepaalt dat de gemeenteraad kan beslissen dat de bepalingen van een A.P.A. worden opgeheven als ze niet meer in overeenstemming zijn met het later opgemaakte gewestplan. Het decreet lijkt volkomen achterhaald door de rechtspraak van de Raad van State (R.v.St. Steeno, nr. 23.832 van 20 december 1983) en van het Hof van Cassatie

(Cass., 9 mei 1985, *R.W.*, 1985-86, 450, en Cass., 13 september 1985, *R.W.*, 1985-86, 1999).

3. Krachtens het decreet van 4 oktober 1985 (*B.S.*, 20 december 1985) mag in Wallonië geen bouwvergunning voor de vestiging van een vakantiedorp of van een weekendverblijfpark worden verleend zonder voorafgaande procedure van openbaarmaking en overleg. Gelet op het belang van dergelijke vergunningen moet vooraf het advies worden gegeven van de «Commission wallonne d'aménagement et de rénovation du territoire rural, section d'aménagement des zones de loisirs».

De Raad van State heeft opgemerkt dat de vroegere procedure die was vastgelegd door de koninklijke besluiten van 19 juli en 27 december 1976 geen wettelijke basis had. Om rechtsproblemen te vermijden heeft de Waalse Raad deze verordenende bepalingen gevalideerd.

4. Het decreet van 23 augustus 1985 (*B.S.*, 24 december 1985) is bedoeld om langs een omweg vat te krijgen op de vestiging van de grote handelsbedrijven. De Executieve zal een lijst opstellen van de aan een vergunning ondergeschikte gebruikswijzigingen waarbij rekening wordt gehouden met het impact op het leefmilieu, de voornaamste functie van het gebouw en de economische en sociale gevolgen. Er was immers geconstateerd dat gebruik wordt gemaakt van bestaande gedesaffekteerde gebouwen om magazijnen op te richten die zeer sober worden gehouden en weinig werkgelegenheid verschaffen.

Anderzijds wordt het Waalse Wetboek aangevuld met voorschriften betreffende de bevoegdheden van de aangewezen ambtenaren om de staking te bevelen van werkzaamheden die niet zijn vergund of worden uitgevoerd in strijd met de vergunning.

5. Wallonië had tot op heden vijf verschillende raadgevende commissies voor deelaspecten van de ruimtelijke ordening.

Door het decreet van 12 oktober 1985 (*B.S.*, 25 december 1985) wordt een «Commission régionale d'aménagement du territoire et de l'urbanisme» ingesteld die een algemene adviserende bevoegdheid inzake ruimtelijke ordening bezit, met inbegrip van stadsvernieuwing en landinrichting. De commissie kan echter in secties worden gesplitst. De Executieve moet de samenstelling en de werkwijze van de commissie vaststellen. Zulks geschiedde bij besluit van de Waalse Executieve van 12 oktober 1985 (*B.S.*, 24 januari 1986) dat ook de «Commission Wallonne d'aménagement et de rénovation du territoire rural» en de «Commission régionale de rénovation urbaine» heeft opgeheven.

W.L.

BOEKEN

HERMAN BRAECKMANS, *Juridische aspecten van consortiumkredieten in Eurodeviezen*, Antwerpen, Maklu, 1985, 538 p.

De eurodeviezenmarkt is een markt waar eurodeviezen worden verhandeld. Eurodeviezen zijn tegoeden in een munt aangehouden bij een bank buiten het land van uitgifte van de munt, meestal onder de vorm van korte termijn deposito's.

Een eurokrediet is een krediet op lange of middellange termijn in eurodeviezen. Consortiale eurokredieten zijn eurokredieten die we-

gens hun omvang verleend worden door een groep van banken.

Deze fenomenen zijn het voorwerp van analyse in het bovengenoemd boek. Het boek is de verkorte versie van het proefschrift waarmee de auteur met grootste onderscheiding doctorerde aan de Universiteit Antwerpen (UIA).

Eurokredieten zijn ontstaan in de zestiger jaren en zijn sindsdien in aantal en belang erg toegenomen. Zo zouden in 1984 volgens sommige bronnen voor een tegenwaarde van meer dan 160 miljard USdollars nieuwe internationale leningen afgesloten zijn. Dit cijfer bevat ook voor $\pm 1/3$ de uitgaven van korte termijn certificaten, een soort compromis tussen wentelkredieten en obligatieleningen.

Deze vorm van kredietverlening, waarin ook Belgische banken actief zijn, is niet zonder belang voor de wereldeconomie en de wereldpolitiek. Denken we aan de recyclage van petro-dollars, aan de blokkering van de Iraanse dollartegoeden door de toenmalige Amerikaanse president Carter tijdens het gijzelingsdrama in Teheran en aan de selectieve en gedeeltelijke uitbetaling door Argentijnse debiteuren tijdens de Falklandcrisis. Denken we ook aan de herstructurering van de buitenlandse schuld van sommige ontwikkelingslanden.

Het werk van Herman Braeckmans is dan ook niet alleen een zeer gewaardeerde bijdrage tot de rechtsliteratuur en het rechtsleven maar ook tot een beter begrip van de problematiek en de risico's van consortiale eurokredieten.

De auteur verbaast door originaliteit en een grote kennis van zaken. Hij begeeft zich zelfs voor een stuk, zeker wat betreft Nederlandstalige publicaties, op onontgonnen terrein, wat alleen maar de wetenschappelijke en praktische belangstelling en waarde van het werk in binnen- en buitenland kan vergroten.

Consortiale eurokredieten worden niet alleen geanalyseerd vanuit het nationaal recht, maar ook rechtsvergelijkend, terwijl daarnaast ook de economische, krediettechnische en financiële achtergrond aan bod komt. Een en ander is overigens moeilijk te scheiden.

Het onderwerp mag beperkt lijken, niets in minder waar: de lezer wordt verrast door de veelzijdigheid en uitgebreidheid van de materie en de raakvlakken binnen en buiten de juridische wetenschap; aspecten van internationaal privaatrecht, verbintenissenrecht, financieel recht, e.a. komen aan de orde naast effecten- en kapitaalmarktreglementeringen.

Het is een omvangrijke, goed voorbereide, grondige en vlot geschreven studie.

De eerste twee delen zijn inleidend tot het eigenlijk onderwerp: het ontstaan en de ontwikkeling van eurodeviezen en de eurodeviezenmarkt en een aantal algemene beschouwingen daaromtrent.

Deel III gaat over de precontractuele fase: de offerte en aanvaarding van de offerte.

Deel IV behandelt het bankenconsortium als dusdanig: de vorming, samenstelling en wijziging en het functioneren van het consortium, de verantwoordelijkheid en de rechten en plichten van de leden van het consortium, de taakverdeling en de juridische en feitelijke verhoudingen binnen het consortium.

Heel wat problemen komen daarbij ter sprake: vermelden we maar de dualiteit en het noodzakelijk compromis tussen de individuele rechten en het individueel optreden van de consortiumleden en het collectief karakter van het consortium.

Vermelden we ook het impact van de effectenreglementeringen en de problematiek van de verkoop van participaties in kredieten.

In deel V behandelt de auteur afzonderlijk enkele belangrijke juridische aspecten van de kredietverlening in eurodeviezen, i.v.m. het normale functioneren van het krediet (o.m. de achterliggende interbankverrichting) maar ook i.v.m. het niet normale functioneren van het krediet. In dit laatste verband worden o.m. de overmachts- en imprevisieclausules van het kredietcontract doorgelicht. Ook wordt aandacht besteed aan figuren van de partijbeslissing en de volledige of marginale toetsing van de rechter in het kader van een evolutieve kredietovereenkomst.

Deel VI behandelt belangwekkende vraagstukken van internationaal privaatrecht zoals het op de kredietovereenkomst toepasselijk recht en vooral over de toepasselijkheid van het niet door de partijen gekozen recht: *lex fori*, *lex monetae* en, vnl. art. VIII 2b van de IMF Statuten.

In deel VII wordt het transnationale karakter van de eurokredietverlening beklemtoond. De auteur stelt de vraag naar het ontstaan en de ontwikkeling van een *lex mercatoria*, een recht weliswaar niet volgens de daartoe voorziene legale structuur tot stand

gebracht, maar toch als bindend ervaren door de gebruikers.

Met deze beschouwingen wordt overigens een rode draad geraakt die doorheen het werk loopt: de *lex mercatoria*, een apart normenbestel dat suppletief maar niet-conflicteel is met het nationaal recht, het regulerend overheidsoptreden en de eigen gedragscode van de hoofdrolspelers op de eurokredietmarkt.

De internationale kapitaalmarkt is in voortdurende evolutie. De concurrentie tussen de kredietgevers en professionele tussenpersonen en de zich steeds wijzigende omstandigheden en behoeften resulteren in nieuwe formules en producten. Het onderzoek is dus nooit af.

Laat dit dan ook een uitnodiging zijn aan de auteur tot verdere exploratie van de materie.

Omer Neefs

M. VERWILGHEN *Le Code de la nationalité belge. Loi du 28 juin 1984. Formules d'application en français et en néerlandais*, Brussel, Bruylant, 1985, VII+673 p.

Het hier besproken werk is tot stand gekomen in het raam van een F.K.F.O.-project over het thema nationaliteit en personeel statuut dat reeds in een publikatie resulteerde waarin de nationaliteit in haar internationale context werd gesitueerd (*Nationalité et statut personnel. Leur interaction dans les traités internationaux et dans les législations nationales*, Brussel/Parijs, 1984, 578 p.).

Prof. Verwilghen brengt een uitvoerige en degelijke bespreking van het nieuwe wetboek op de nationaliteit die zowel een aantal theoretische beschouwingen inhoudt als aandacht heeft voor de praktijk (o.a. door de uitvoerige modellen opgesteld door P. Van den Eynde, assistent aan de U.C.L.).

Het eerste gedeelte bestaat uit een zeer ruime behandeling van de historische context en de totstandkoming van de nieuwe wet. De auteur verduidelijkt dat de wet een synthese is van een aantal historische verworvenheden zoals het *ius sanguinis*-beginsel (*le sang belge fait l'enfant belge* - Mabilie) en het principe van de eenheid van nationaliteit in dezelfde familie alsook van een aantal nieuwe noden tengevolge van de immigratie, het toenemend aantal gemengde huwelijken en de evolutie naar gelijkberechtiging van man en vrouw en naar gelijkheid van alle kinderen ongeacht hun afstamming.

In het tweede deel geeft de auteur een gedetailleerde bespreking van het nieuwe wetboek en behandelt hij achtereenvolgens de algemene bepalingen, toekenning, verkrijging, verlies en herverkrijging van de nationaliteit, de nationaliteitsgeschillen en ten slotte de overgangs- en wijzigingsbepalingen.

In zijn slotbeschouwingen onderstreept Verwilghen dat het nieuwe wetboek terdege rekening houdt met nieuwe tendensen en demografische gegevens: het *conflit positif* wordt niet beslecht, naar het *ius soli*-beginsel wordt een opening gemaakt. Anderzijds legt het wetboek een te bekritiseren band tussen de nationaliteit en het vreemdelingenstatuut. Verwilghen betreurt daarenboven dat een aantal verbeteringen worden afgewisseld met restrictieve bepalingen: de leeftijd voor de optie wordt van zestien op achttien jaar gebracht; de grote naturalisatie vereist in beginsel de gewone naturalisatie gedurende een periode van vijf jaar; de controle op de wil tot integratie bij naturalisatie lijkt erg op een gewetensonderzoek.

W. Pintens

F. PONET, *De overeenkomst van internationaal luchtvervoer*, Antwerpen, Kluwer, 1985, 379 p.

In dit boek is het "Warschauer stelsel" aan de orde, zijnde een geheel van internationale rechtsregelen die de verhoudingen beheersen die tot stand komen bij de uitvoering van de internationale transporten door de lucht. Het Warschauer stelsel bestaat uit het Verdrag van Warschau (12.10. 1929), het Protocol van 's-Gravenhage (28 september 1955) en het Verdrag van Guadalajara (18 september 1961).

Na het toepassingsgebied van dit stelsel te hebben ontleed, licht de auteur de kenmerken van de vervoerovereenkomst en de vervoerdocumenten door, alsook de rechten van de afzender en de geadresseerde. Een belangrijk deel van het werk is echter gewijd

aan de aansprakelijkheid van de vervoerder voor de vervoerde reizigers, bagage en goederen; aansprakelijkheid die weliswaar wordt vermoed, maar die beperkt is tot een bepaald plafond, dat slechts uitzonderlijk kan worden doorbroken. Als procedurevraagstukken worden ten slotte de twejarige vervaltermijn, de bevoegde rechtbanken en de karakteristieken van de rechtsvordering behandeld. Hierbij wordt steeds uitgegaan van de toepasselijke verdragstekst, die dan verder wordt verduidelijkt aan de hand van zeer uitvoerige, doch weinig gesystematiseerde rechtspraakcitataten. Beschrijvende casuïstiek dus, die ongetwijfeld nuttig is voor de praktijkjurist, maar waarbij het aan de lezer wordt overgelaten om hieruit wetenschappelijke conclusies of inzichten te puren. Een uitvoerige bijlage van een honderdtal bladzijden bestaande uit de verdragsteksten, een lijst van de gebonden staten, een chronologisch register der uitspraken en een trefwoordenregister, vormt ten slotte het sluitstuk van deze praktische handleiding. Een register van rechterlijke uitspraken heeft m.i. evenwel slechts nut indien het voorwerp van de discussie wordt aangegeven wat in casu niet het geval is.

Het Verdrag van Warschau had als doel de eenmaking van bepaalde sectoren van het luchtvervoerrecht, doch wat onmiddellijk opvalt bij de lectuur van dit boek is precies het gebrek aan eenheid. De interpretatie van een zelfde rechtsregel varieert immers van stelsel tot stelsel (Common Law - Civil Law), maar ook van land tot land, ja zelfs van rechtbank tot rechtbank binnen eenzelfde Staat! Dit is enerzijds te wijten aan zuiver rechtstechnische problemen, doch anderzijds ook aan bepaalde magistraten die onder het mom van interpretatie en inopportuun geachte verdragstekst trachten te wijzigen. De houding van deze rechters is trouwens begrijpelijk gelet op de zwakke positie van het slachtoffer van een luchtvaartongeval (Opdebeek, I., "De aansprakelijkheid van de luchtvervoerder voor de door hem vervoerde reizigers zoals geregeld in het Verdrag van Warschau", *R.W.*, 1985-86, (1393), 1418). Dit boek illustreert dan ook op treffende wijze dat een verdrag alleen, zonder een internationaal gerechtshof bij uitsluiting bevoegd om dit verdrag te interpreteren, niet in staat lijkt een werkelijke eenmaking te realiseren.

I. Opdebeek

MEDEDELINGEN

Vacatures - Departement Rechten U.I.A.

Het departement Rechten van de U.I.A. meldt de vacantverklaring van vier voltijdse mandaten van tijdelijk benoemd assistent, met bijzondere belangstelling voor de volgende vakgebieden: 1) het familierecht en het familiaal vermogensrecht; 2) het internationaal privaatrecht; 3) het verbintenissen- en overeenkomstenrecht; 4) het volkenrecht en de volkenrechtelijke instellingen. Voorziene datum van indiensttreding: 1 oktober 1986.

Voor deze mandaten komen in aanmerking, de kandidaten die in het bezit zijn van het diploma van licentiaat in de rechten, evenals laatstejaarsstudenten die hun diploma behalen vóór 31 juli 1986. Kandidatuurstelling dient te gebeuren vóór 30 juni 1986, door gebruik te maken van de verplichte sollicitatieformulieren die kunnen worden aangevraagd aan de directie Personeel van de U.I.A., Universiteitsplein, 1, 2610 Wilrijk, tel. (03)828.25.28, toestel 138. Bijkomende inlichtingen betreffende deze assistentenmandaten kunnen worden verkregen bij de voorzitter van het departement Rechten, prof. H. Swennen, tel. U.I.A. (03)828.25.28, toestel 427 of 477.

Verkoop van nieuwe autovoertuigen — Verplichte vermeldingen in de bestelbon

In het *Belgisch Staatsblad* van 13 mei 1986 verscheen het K.B. van 28 april 1986 «houdende bepaalde vermeldingen welke moeten voorkomen op de bestelbon met betrekking tot de verkoop van nieuwe autovoertuigen». Dit besluit is van toepassing op de verkoop van nieuwe personenwagens met een hoogst toegelaten ge-

wicht van 3,5 ton. De vermeldingen die verplicht op de bestelbon dienen voor te komen, worden opgesomd in artikel 3:

- «1. de juiste leveringstermijn;
2. dat, indien de termijn met een derde wordt overschreden, de koper, bij gebrek aan uitvoering binnen een termijn van zeven werkdagen volgend op een aanmaning per aangetekend schrijven, de bestelling kan verbreken zonder de betaling van een schadevergoeding en dat het voorschot aan de koper zal terugbetaald worden binnen de acht dagen volgend op de ontvangst van de kennisgeving van de verbreking;
3. dat de aangeduide prijs exclusief taksen niet mag worden verhoogd zo de leveringstermijn niet langer is dan twee maand;
4. dat de verhoging van de netto-aangeduide prijs exclusief taksen t.o.v. de prijs overeengekomen op de bestelbon, de koper geen enkel recht verschafft om de overeenkomst te verbreken, behalve indien deze prijsverhoging 5% overschrijdt;
5. dat de prijs van de verplichte en vastgehechte uitrustingen wordt verondersteld begrepen te zijn in de aangekondigde prijs;
6. dat de contractuele waarborg de gebreken zal dekken die door de koper zullen zijn medegedeeld en waarvan hij de vaststelling door een verdeler van het merk gedurende de waarborgperiode zal hebben toegestaan;
7. dat de verkoper zich het recht voorbehoudt om een model te leveren dat, in sommige details, licht afwijkt van het model dat te koop werd aangeboden, op voorwaarde dat deze wijzigingen geen nadeel berokkenen aan de koper;
8. dat de normale aansprakelijkheid van de verkoper, onder meer in geval van gebrek aan het voertuig of zware fout in hoofde van de verkoper, niet mag worden uitgesloten of beperkt;
9. dat de koper niet kan worden verplicht een deel van het voorschot af te staan ingeval de verkoopsovereenkomst niet door zijn fout wordt verbroken;
10. dat het de verkoper niet toegelaten is om zonder vergoeding de overeenkomst niet uit te voeren hetzij te verbreken;
11. dat de verkoper zijn gehele of gedeeltelijke aansprakelijkheid niet mag afwentelen op de leverancier;
12. dat op het verkoopcontract dezelfde vermeldingen moeten voorkomen als deze die voorkomen op de bestelbon.»

BERICHTEN

Internationaal colloquium — 30 jaar C.M.R.

Van 24 t/m 26 september 1986 wordt te Antwerpen in het Provinciehuis een internationaal colloquium gehouden over 30 jaar C.M.R. met het volgende programma:

Woensdag 24 september 1986

- 9u30 : J. Duquesne (VN/ECE), Het belang van het C.M.R.-verdrag in het internationaal verkeer.
- 10u15 : A. Pesce (I), Het toepassingsgebied van het C.M.R.-verdrag (preambule, artt. 1 en 41 C.M.R.).
- 11u00 : B. Mercadal (F), Het sluiten van de vervoerovereenkomst, de functie van de vrachtbrief, de algemene voorwaarden (artt. 4 t/m 7, 11 en 21 C.M.R.).
- 12u30 : M. Evans (Unidroit), De totstandkoming en de herziening van het C.M.R.-verdrag (artt. 42 t/m 51 C.M.R.).
- 14u30 : P. Ruitinga (NL), De inontvangstname van de goederen (artt. 8 t/m 10 C.M.R.).
- 15.00 : S. Maccarone (C.C.I.), Het beschikkingsrecht over de goederen (artt. 12 en 13 C.M.R.).
- 15u45 : S. Tsankov (BG), De aflevering van de goederen (artt. 14 t/m 16 C.M.R.).
- 16u30 : Havenrondvaart aangeboden door de Antwerpse stadsma-gistraat.

Donderdag 25 september 1986

- 9u00 : J. Libouton (B), De aansprakelijkheid van de wegvervoerder (artt. 17 t/m 20 C.M.R.).
- 10u45 : H. Glöckner (D), De aansprakelijkheidsgrenzen (artt. 3 en 23 t/m 29 C.M.R.).

- 12u00 : A. Chao (F), Vervoer onder geleide temperatuur (art. 18.4 C.M.R.).
 14u30 : R. Loewe (A), Vorderingen in en buiten rechte (artt. 30 t/m 33 C.M.R.).
 15u15 : A. Messent (GB), Opvolgend vervoer (artt. 34 t/m 40 C.M.R.).
 16u15 : K. Haak (NI), C.M.R.-interpretatieverschillen.
 16u45 : R. Loewe (A), Algemene conclusies met betrekking tot de interpretatie en de toepassing van het C.M.R.-verdrag.
 19u00 : Receptie in het historisch kader van het Osterriethuis.

Vrijdag 26 september 1986

- 9u00 : J. Ramberg (S), Stapelvervoer (art. 2 C.M.R.).
 10u15 : M. Claringbould (NI), Het retentierecht, de zakelijke en persoonlijke zekerheden.
 11u15 : M. De Gottrau (IRU), De aansprakelijkheid voor vervoer van gevaarlijke goederen (art. 22 C.M.R. en Unidroit-project).
 12u00 : J. Theunis (B), De verzekering van de aansprakelijkheid van de wegvervoerder bij ro//ro vervoer.
 14u30 : J. Verheyen (B) en P. Buyl (B), De techniek en de economie van de overeenkomst tot verzekering van de aansprakelijkheid van de wegvervoerder.
 15u45 : P. Brown (GB), Verzekering van de averij-grosse.
 16u30 : J. Putzeys, Colloquiumconclusies.

Inschrijving (prijs voor drie dagen 21.000 fr.; per dag 7.500 fr.) en inlichtingen bij S.A.V.A., Luithagen-Haven 6, 2030 Antwerpen.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtsgeleerd magazijn Themis, 1985.

nr. 5

Redactionele kanttekeningen (H.F.): is kennis altijd macht?; Jue, R.J., Rechterlijke terugtred bij de beoordeling van bestuurlijke beslissingen; Boekbeshouwingen; Audretsch, H.A.H., De Jong, H.G., en De Waart, P.J.I.M., Kroniek van het volkenrecht en het recht der internationale organisaties.

nr. 6

Redactionele kanttekeningen (A.M.D.): Voor welke gelijkheid bent U?; Malfliet, K., Eigendom als rechtsbegrip en als rechtsinstituut; een illustratie aan de hand van de Sovjet-eigendomsstructuur; Boekbeshouwingen; Secties jeugdrecht, jeugdbescherming en jeugdbeleid van de Katholieke Hogeschool Tilburg en de Rijksuniversiteit Leiden, Kroniek van het personen-, familie- en jeugdrecht over 1984 en 1985.

Recueil général de l'enregistrement et du notariat, 1985

oktober

A.C., noot onder Cass., 3 mei 1985 (uitvoerend beslag op onroerende goederen — niet gehypotheceerde goederen — art. 1563 Ger. W. — niet van openbare orde); X., noot onder Rb. Brussel, 19 januari 1981 (successierechten — in België verblijvende Fransman — onroerende goederen in Frankrijk en België — aanrekening van de in België verschuldigde belasting op de in Frankrijk verschuldigde belasting — boete en teruggave — bevoegdheid van de minister van Financiën); X., noot onder Rb. Mechelen, 29 mei 1983 (huur, onderhoudskosten en kosten van verbruik van gas en elektriciteit — vijfjarige verjaringstermijn van art. 2277 B.W. niet toepasselijk).

november

X., noot onder antwoord van de minister van Financiën op parlementaire vraag van senator Petermans van 9 mei 1985 (leningen en hypotheaire inschrijvingen — harmonisatie van de termijnen).

december

Wetgeving; X., noot onder de wet van 17 juli 1985 tot vermindering van registratierechten in geval van wederverkoop van een onroerend goed; Inhoudsopgave 1985.

Revue trimestrielle de droit civil, 1985

nr. 3, juli-september

Vincent, J., en Guinchard, S., Roger Nerson (1913-1985). Sinay-Cytermann, J., La commission des clauses abusives et le droit commun des obligations; Défossez, M., Réflexions sur l'emploi des motifs comme cause des obligations; X., Bibliographie des ouvrages sur le droit civil et ouvrages auxiliaires; Jurisprudence française en matière de droit civil: Mestre, J., Obligations en général; Huet, J., Responsabilité civile; Rémy, Ph., Contrats spéciaux; Patarin, J., Successions et libéralités; Jurisprudence française en matière de droit judiciaire privé: Normand, J., Organisation judiciaire et juridiction; Perrot, R., Procédure, jugements et voies de recours; Zénati, F., Législation française et communautaire en matière de droit privé (1er avril-30 juin 1985).

Tijdschrift voor agrarisch recht, 1985

nr. 3, september

De Meyer, R., en Thomas, P., Propriété et disposition des eaux pour l'usage agricole; Rechtspraak; Parlementaire vragen en antwoorden; Boekbesprekingen.

Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en publiekrecht, 1985

nr. 6, november-december

Themanummer «De deontologie van de ambtenaar»; De Clercq, B.J., Deontologie van het openbaar ambt: een ethische benadering; Hondeghem, A., Ambtelijke deontologie achterhaald door de tijdsgeest; Berckx, P., De deontologie van de ambtenaar en zijn huidige beleidsrol; Van Ouirve, L., Ambtenarendeontologie en de huidige wetenschappelijke omgeving; De Ridder, H., De deontologie van de ambtenaar; Soete, E., Deontologische problemen van ambtenaren in lokale besturen; Bunschoten, D.E., Tribunaal voor de Vrede en kruisraketten in Nederland; Berckx, P., Kroniek Vlaamse Gemeenschap en Gewest; X., Kroniek Statuten Overheidspersoneel: bevoegdheden van de directiecomités van de A.S.L.K. in personeelszaken; Berckx, P., Kroniek Onderwijs; Daenens, M., Kroniek Gemeentewezenen; Daenens, M., Kroniek O.C.M.W.; X., noot onder R.v.St., 29 mei 1984, nr. 24.421, in zake Vanroy (aanwijzing en eedaflegging van gemeenteraadsleden); X., noot onder R.v.St., 27 juni 1984, nr. 24.514, in zake Crabbé (Statuut Rijkspersoneel — beoordeling en loopbaan — art. 38 K.B. 7 augustus 1939 — delegatie aan de minister — wettigheid).

Tijdschrift voor notarissen, 1985

nr. 9, september

Bouckaert, F., Van P.V.B.A. tot B.V.B.A. Toelichting op de wet van 15 juli 1985 tot wijziging van de Vennootschappenwet; Thuysbaert, M., noot onder Rb. Dendermonde, 1 september 1976 (openbare verkoping in het raam van een procedure van boedelscheiding — mededeling door de notaris van de verkoopswaarden — art. 1582 Ger. W., niet van toepassing); F.B., noot onder de wet van 25 juli 1985 tot wijziging van artikel 79bis van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

nr. 10, oktober

Van Hove, E., Het Europees Executieverdrag en het notariaat; Delahaye, A., noot onder Beslissing Directeur Registratie en Domeinen Brugge, 10 juni 1985 (aankoop door echtgenoten in onverdeeldheid — verschil tussen compromis en notariële akte wat de aanduiding van de aangekochte aandelen betreft — gevolgen inzake registratierechten); F.B., noot onder H.v.J., 11 juni 1985, arrest nr. 49/84 (prejudiciële vraag — interpretatie van art. 27, lid 2, E.E.G.-Executieverdrag); F.B., noot onder de wet van 17 juli 1985 tot vermindering van registratierechten in geval van wederverkoop van een onroerend goed.